

F1063 ✓ 8069

31(45)

31(45) '94

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

KAVKASIONI

3 აპრილი

* ფასი 70 000 კუპონი

პოლიტიკა

აფხაზთა მხარე ცდილობს, დრო მოიგოს...

12-14 ივლისს სოჭში გაიმართა აფხაზეთის ტერიტორიიდან დროებით გადაადგილებულ პირთა დაბრუნების თაობაზე დაწყებული ოთხმხრივი მოლაპარაკების მორიგი რაუნდი. სამწუხაროდ, შეხვედრამ სასურველი შედეგები ვერ გამოიღო, მაგრამ საბოლოოდ გაირკვა მოლაპარაკებაში მონაწილე მხარეთა პოზიციები. რაუნდის შედეგებზე და დღეისთვის არსებულ პრობლემებზე ვესაუბრეთ საქართველოს დელეგაციის წარმომადგენელს ბატონ თენგიზ შარმაწაშვილს.

იხილეთ გვ-3 გვ.

ინტერვიუ

თამურ ბასილია:

რეფორმატორები აშკარა უხშირესობაში ვიყოფებით

პირველ აგვისტოს გამართულ ბრიფინგზე ქვეყნის ვიცე-პრემიერმა თამურ ბასილიამ განაცხადა, რომ თუ გაგრძელდა ხელოვნური ბარიერების შექმნა რეფორმების განხორციელების გზაზე, იგი იძულებული გახდება, გადადგეს. იმავე საღამოს შევხვდით ბატონ თამურს და ვთხოვეთ, კომენტარი გაეკეთებინა დღეს შექმნილი კრიზისული ვითარებისთვის. საჭიროდ აღზრ ჩავთვალეთ, ჩაგვიხატოთ გადადგომის თაობაზე გაკეთებული მკაცრი განცხადების მიზეზი. რესპოდენტის საუბრიდან ჩანს, რა საფუძველი აქვს ამ განცხადებას.

იხილეთ გვ-4 გვ.

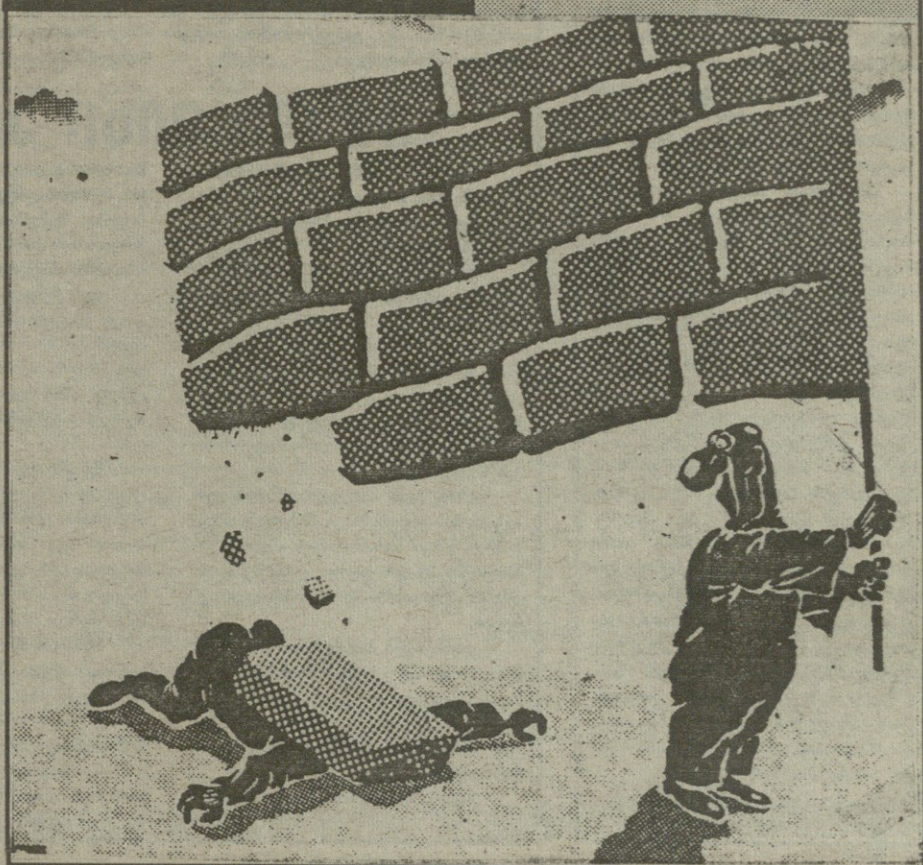
დაგეგმვა

კაცი, რომელიც ყველგან იყო

6-14 გვ.

იყიდათ...

იყიდეთ?!

ფული და ცრეპლები

ბარანტია: ნღობის ფაქტორი

საგარო-საშრეწველო ფირმა „კონსტანტინე“ სულ ითხო თვეა, რაც არსებობს. უკვე 300-მდე მენაბრე ჰყავს და ფირმის ძირითად კაპიტალს სწორედ მათი ფულადი სახსრები წარმოადგენს. „კონსტანტინე“ მენაბრეებს მაღალი პროცენტებით იზიდავს:

3 თვით, თვიური გატანით — 18 პროცენტი;
3 თვით, 3 თვის ბოლოს გატანით — 66 პროცენტი;
6 თვით, კვარტალური გატანით — 72 პროცენტი;
6 თვით, 6 თვის ბოლოს გატანით — 168 პროცენტი.

ჩვენი გაზეთის ფურცლებზე უკვე დაიბეჭდა კორესპონდენციები მსგავსი ფირმების საქმიანობის შესახებ. „კავკასიონის“ წინა ნომერში ხაზგასმით იყო აღნიშნული — ყველაზე წარმატებული ბიზნესის ჰირობებშიც კი შეუძლებელია თვეში იმდენი მოგება, რომ კომერსანტმა დაფაროს სახელმწიფო გადასახადები, სხვა ხარჯები, თვითონაც მოიგოს და თითოეულ ნახესხებ დოლარზე 15, 20, 25 პროცენტი ან უფრო მეტიც გადაიხადოს. იმასაც გაუვსეთ ხაზი, რომ ვინც მაღალ პროცენტს გაბრდებოდა, ან იმთავითვე აფიორა აქვს ჩაფიქრებული, ან უზომოდ რისკავს. ჩვენი კორესპონდენციების მიზანი სწორედ ის გახლავთ, რომ გაგვარკვიოთ, რომელ კატეგორიას ეკუთვნის რესპოდენტები. როგორ ახერხებენ ზემოთ აღნიშნული პრობლემების მოგვარებას და რა გარანტიებს ქმნიან მენაბრეთა ინტერესების დასაცავად.

იხილეთ გვ-4 გვ.

გაუსოფრეს აფხაზეთი!

კონტაქტები

პირველი ნაბიჯი გადაიდგა

საქართველოში ოთხდღიანი სამუშაო ვიზიტით იმყოფებოდა რუსეთის მეწარმეთა დელეგაცია. მის ერთ ნაწილს, კერძოდ ბანკირთა ჯგუფს, უმასპინძლა საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნულმა ბანკმა. ამის თაობაზე ვესაუბრეთ ბანკის საერთაშორისო საკაღმტრო საკრედიტო ურთიერთობების განყოფილების გამგეს ბატონ არჩილ სულთანისშვილს, რომელმაც შემდეგი ინფორმაცია მოგვწოდა:

მეწარმეთა დელეგაცია მოიწვიეს საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის ინიციატივით. ჯგუფი მივიღეთ სამი კომერციული ბანკის — „ბალტიის ბანკი“, „კონვერტ ბანკი“ და „მოსბანკი“ — წარმომადგენლები. ბოლო სუთი წლის განმავლობაში საქართველოს და რუსეთის საქმიან ურთიერთობის საფუძველი, ეს იყო პირველი შეხვედრა კომერციული ბანკების ხელმძღვანელების დონეზე. სტუმრებმა დაათვალიერეს სახელმწიფო კომერციული ბანკები, ინდუსტრია ბანკი, შესვენენ მათ შესვენებებს. დაიბოლო ხელშეკრულება ე.წ. „ლორე“ და „ნოსტრო“ ანგარიშების გახსნის თაობაზე. ეს ძალიან პერსპექტიული შეხვედრა იყო და იმედი უნდა გვქონიოდეს, რომ თანამშრომლობა ნაყოფიერი იქნება. კონკრეტულ შედეგებზე ლაპარაკი ჯერ ნაადრევია, მაგრამ უნდა ითქვას, რომ პირველი ნაბიჯი გადაიდგა და ნდობა დაამყარა. სწორედ ეს არის მთავარი.

საპატიარი ინფორმაცია

თბილისი

ვის რა ანუხებს

თბილისის მერიის განკარგულებით საწარმოო გაერთიანება „თბილისტექმოტექნიკასთან“ არსებულმა მოსახლეობის აზრის შემსწავლელმა ცენტრმა ჩატარა გამოკვლევა დღევანდელი თბილისის პრობლემების შესწავლის მიზნით. გამოკითხული იქნა სხვადასხვა ასაკის, სქესის, ეროვნების, ოჯახური მდგომარეობის და საქმიანობის 511 რესპოდენტი. გამოკითხვითა 62,8%-მა აღნიშნა, რომ განიცდის სიღარიბეს. ან სიღარიბის ზღვარზეა მისული და მხოლოდ 1,6% თვლის, რომ მათი შემოსავალი საკმარისია და მთლიანად უზრუნველყოფილი არიან. თბილისელთათვის ყველაზე მტკივნეული პრობლემების სია შემდეგნაირად განაწილდა:

1. ტრანსპორტი — 67,5%;
2. კომუნიკაციები — 67,5%;
3. საინტარსო დანახვა — 61,1%;
4. ელექტრომომარაგება — 54,4%;
5. პურით მომარაგება — 49,9%;
6. ნარკოტიკები — 47,7%;
7. თბომომარაგება — 46,2%;
8. სიღარიბე — 45,8%;
9. პირველადი საჭიროების საკონტაქტო უკმარისობა — 43,3%;
10. სამედიცინო მომსახურების დაბალი დონე — 41,9%.

რაიონების მიხედვით ამ პრობლემათა სიმწვავე ყველაზე მწვავედ გრძნობენ ჩუღურეთის და საბურთალოს რაიონების მცხოვრებნი. ანკეტის კითხვაზე, თუ რამდენად ემაყვებათ თბილისის მდგომარეობა, პროცენტული განაწილება შემდეგნაირია: ძალიან — 32,1%; საკმაოდ — 28%; მაინცდამაინც არ ემაყვებათ — 25,2%; სულ არ ემაყვებათ — 14,3%. დამაფიქრებელია ის ფაქტი, რომ თბილისელებმა პირველად 21-დან 30 წლამდე ასაკის ახალგაზრდებს (46,4%).

სოსო წიქარიშვილი

03 და მისი პერსპექტივები

ადრე თბილისს დღე-ღამის განმავლობაში 130 სამედიცინო ბრიგადა ემსახურებოდა, რომელიც 1000-1500 გამოძახებაზე გადიოდა. საწვავის უკმარისობის გამო დღესდღეობით გადის მხოლოდ 4-5 სამედიცინო ბრიგადა. სასწრაფო სამედიცინო სამსახური ორი დამოუკიდებელი ტრუქტურული ერთეულისგან — I სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ავტობუსისა და II სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სადგურისგან შედგება. 1994 წლის პირველი იანვრისათვის ავტობუსებს ერიცხებოდა 131 ცალი სხვადასხვა მარკის ტრანსპორტი, ამათგან ემსახურება 91 ერთეული დანარჩენი 40-დან 26 სხვადასხვა პერიოდშია დატაცებული. დარჩენილი მანქანებიდან გამართულია მხოლოდ 12 და ჩამოსწვრია 33, მაგრამ ფინანსური მდგომარეობა არ იძლევა ამის საშუალებას, რადგან ერთი „რაფის“ ტიპის ავტომანქანის ღირებულება 26 მილიონი მანეთია. ჭალაქი სასწრაფო სამედიცინო მო-

მსახურების გარეშე რომ არ დარჩენილიყო, მუნიციპალიტეტის კაბინეტის დადგენილებით შემუშავდა პროგრამა, რომლის მიზნობრივი დაფინანსება დაეცადა მერიის საფინანსო სამსახურს. ჯერ, პირველ ეტაპზე, უნდა ამოქმედდეს 10 ავტომანქანა, 10 ბრიგადის სადღეღამისო მომსახურებისათვის, რისთვისაც 10.750 მილიარდი კუბონია საჭირო, აქედან 7.640 მილიარდი კუბონი ყოველთვიურად, ბენზინისა და მედიკამენტებისათვის. მეორე ეტაპზე ავტომანქანების რიცხვი 50-ს მიაღწევს სულ აღნიშნული პროგრამის განსახორციელებლად საჭიროა 55 ავტომანქანის ამოქმედება. ეს ის მინიმუმი, რომლის გარეშეც სასწრაფო სამედიცინო სამსახურის ნორმალური ფუნქციონირება თბილისში შეუძლებელია. ბენზინის მწვავე დეფიციტის პირობებში გადაწყდა ექსპერიმენტის სახით ერთი ავტომანქანის გაზის საწვავზე გადაყვანა. თუ გამართლდა, აღნიშნული მოდელი შემოღებული იქნება პრაქტიკაში. წარმოების აგრეთვე მოლაპარაკება გერმანულ და თურქულ მხარეებთან უკვე

გამოყენებული ავტომანქანების იაფ ფასებში შეძენაზე. თბილისის ტერიტორიაზე არსებული ტრუქტურების წინაშე დისვა საკითხი სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სადგურისათვის სპეციალური ავტოტრანსპორტის შეძენის თაობაზე. თბილისის მუნიციპალიტეტის კაბინეტის დადგენილებით ჩანდაცვის მთავარ სამმართველოსთან, აგრეთვე, შეიქმნა სასწრაფო სამედიცინო სამსახურის პროექტი სადაზღვევო პრინციპებზე. ექიმები უფასოდ მოემსახურებან 03-ის სამ გამოძახებას ვაკის და მოაწმინდის რაიონში, ხოლო ექსტრემალურ ვითარებაში იმუშავებენ ყოველგვარი ლიმიტების გარეშე. ბოლო დროს კი ჭალაქში გამოჩნდა ათამდე სასწრაფო დახმარების მანქანა ჩანდაცვის მთავარი სამმართველოს უფროსის განცხადებით, მათ შეფოხას უწევს სამხედრო უწყება. როგორ განხორციელდება პროგრამის მეორე ეტაპი, მომავალ გეგმვებზე სოსო წიქარიშვილი

თბილისის მერიის პრესსამსახური

საზღვარგარეთ

«ჩვენეთი არასოდეს ყოფილა რუსეთის ფედერაციის შემადგენლობაში»

— ამტკიცებს ჩეჩნეთის რესპუბლიკის ინფორმაციის მინისტრი

ჩეჩნეთის ვიცე-პრეზიდენტმა ზელიმხან იანდარბიევმა მოსკოვში პრესკონფერენციაზე მიიწვია ჟურნალისტები. წინასწარი პირობით, ვიცე-პრეზიდენტს უნდა ესაუბრა რესპუბლიკის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის აქტუალურ საკითხებზე. შეპირებული სანაცვლოდ, შეკრებელმა კორესპონდენტებმა მოისმინეს ჩეჩნეთის ინფორმაციის მინისტრის მოკლადი უდუგოვის მოხსენება იმის თაობაზე, რომ „რუსეთის ფედერაციას არ გააჩნია არც ერთი იურიდიული დოკუმენტი, რომელიც დაამტკიცებს მის უფლებებს ჩეჩნეთის რესპუბლიკაზე. ამის სანაცვლოდ ჩეჩნეთის რესპუბლიკა მზად არის სამართლებრივად დაასაბუთოს, რომ ჩეჩნეთი იურიდიულად არასოდეს ყოფილა რუსეთის ფედერაციის შემადგენელი ნაწილი“.

მოკლადი უდუგოვმა აღნიშნა, რომ მოლაპარაკებების დანერგვა ორ მხარეს შორის აღნიშნული პრობლემის მოსაგვარებლად ჭიანჭურდება რუსეთის მიზებით. მას მიაჩნია, რომ რუსეთი მზად არ არის მოლაპარაკებებისთვის და ამის მიზეზია იმპერიული ამბიციები, რომელიც ფედერაციას უფლებას არ აძლევს, ხცნოს ჩეჩნეთის რესპუბლიკის დამოუკიდებლობა. „ნარსულის იმპერიული გადმონაშთები მოსკოვის პოლიტიკური ელიტის გარკვეულ ნაწილს უბიძგებენ, რომ ჩეჩნეთის წინააღმდეგ გამოიყენონ ცივილიზებული სამყაროსთვის შეუფერებელი მეთოდები“, აღნიშნული მეთოდ-

ბის უკან ინფორმაციის მინისტრი გულისხმობდა ფინანსურ ბლოკადას და რუსი პოლიტიკოსების მიერ იმის პროპაგანდას, რომ თითქმის ჩეჩნეთი არის „ტერორისტებისა და ბანდიტების ნაკრძალი“. მოკლადი უდუგოვმა განაცხადა, რომ ჩეჩნეთის რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის შეცვლა რუსეთის ნისქეილზე არ ასხამს ნყალს: „პრეზიდენტის ამოსტეხე დუდავის ნაცვლად ოპოზიციის წარმომადგენელიც რომ მოსულყოფი, ჩეჩნეთის რესპუბლიკა მაინც არ შევიდოდა რუსეთის ფედერაციის შემადგენლობაში“. თანამეგობრობის ქვეყნებში გატარებული პოლიტიკის შედეგებიდან გამომდინარე ჩეჩენ მინისტრს მიაჩნია, რომ რუსი პოლიტიკოსები ცდილობენ „ჩეჩნეთში შეიქმნას ქაოზური სიტუაცია“.

ინფორმაციის მინისტრის აზრით რუსი პოლიტიკოსების აღნიშნული პოზიცია უკიდურესად საშიშროა, რუს და კავკასიულ ზალს „ახალი, რუსულ-კავკასიური ომის დანებების ზღვარზე აყენებს“. მოკლადი უდუგოვმა ჟურნალისტებს განუცხადა, რომ რუსეთის სამხედრო ძალების ქმედებაში ამჩნევს საომარ და მზადების ტენდენციას. დააკონკრეტა, რომ ამის თქმის საბაბს აძლევს „რუსეთის თავდაცვის მინისტრის პაველ გრაჩოვის განცხადება იმის თაობაზე, რომ ჩრდილო კავკასიის რეგიონი განსაკუთრებულად უნდა გამაგრდეს სამხედრო-სტრატეგიული თვალსაზრისით და ამასთან გრძელდება ცოცხალი ძალისა და საომარი ტექნიკის კონცენტრაცია კავკასია-რუსეთის საზღვრის მთელ სიგრძეზე, განსაკუთრებით კი ჩეჩნეთ-რუსეთის საზღვრის მონაკვეთზე“.

გაქო ახალი კონტრაქტების დასაღებად ემზადება

დოკუმენტებს 15 ავტომობილზე გააფორმებენ აზერბაიჯანისა და დასავლეთის ნავთობმოპოვებელი კომპანიების ერთობლივი მუშაობის პროექტი ახლა უკვე თითქმის შემუშავებულია. მსურველები მრავლად აღმოჩნდნენ: Amoco, McDermott, Penzoi, Ramco, Unocal, British Petroleum, Statoil და Turkish Petroleum Corporation.

მათი და აზერბაიჯანის სახელმწიფო ნავთობ-მოპოვებელი კომპანიის წარმომადგენლების სამწლიანი მოლაპარაკება დაავიწყებინა ჰიუსტონის (აშშ) შეხვედრამ. ამ სამი წლის განმავლობაში ხომ არაერთგზის შეიცვალა აზერბაიჯანის მთავრობა და, შესაბამისად, დასავლეთის ფირმებთან ურთიერთობანიც არაერთგვაროვანი იყო. ჰიუსტონის შეხვედრაზე პროექტს ერთობლივად განიხილვეს და დამუშავებენ აზერბაიჯანის, დასავლეთის და, აგრეთვე, რუსეთის კომპანია „Лukoil“-ი.

როგორც ვარაუდობენ, ხელშეკრულებებს და სხვა დანარჩენ აუცილებელ დოკუმენტებს 15 ავგისტომდე გააფორმებენ, დასამტკიცებლად გადასცემენ ჯერ აზერბაიჯანის პრეზიდენტს, შემდეგ კი — აზერბაიჯანის პარლამენტს. აზერბაიჯანის სახელმწიფო ნავთობის კომპანიის პრეზიდენტის განცხადებით, ჰიუსტონში „მოახერხეს შეთანხმება როგორც იურიდიულ, ასევე კომერციულ საკითხებში“. როცა ამოღებული ნავთობით უცხოელები აინაზაღაურებენ საკუთარ საექსპლუატაციო და კაპიტალურ დანახარჯებს (300 მლნ. დოლარი), შემდგომში მოგების 20 პროცენტს აზერბაიჯანს დაუტოვებენ, 10 პროცენტს — რუსეთს, ხოლო დანარჩენ 70 პროცენტს, ცხადია, თვითონვე გაიყოფენ. აღნიშნულ მოგებას ექსპერტები 4,5 წლის შემდეგ ვარაუდობენ. მათივე გაანგარიშებით, 11 წლის შემდეგ წელიწადში 30 მილიონ ტონა ნავთობს მოიპოვებენ.

კავკასიონი

სარედაქციო კოლეგია
ბიორბი
ალიბაგაშვილი,
ვასილ
გალაფერიძე,
გამუკა
ფანაშვილი.

მასუხისმგებელ რედაქტორი
პაატა ვაშაძე
მასუხისმგებელი
რედაქტორის მოადგილე
ბონდო მინდარაშვილი
გაზეთის დირექტორი
პასტანა ხალია
ნამყვანი რედაქტორები:
არილი:
პასტანა როდონია
რამაზ სირაძე
განყოფილების გამგე
ირმა არაგაშვილი
თვალსაწიერი:
მერი ტორაძე
დავით პასაძე
შადიან შაჰნაძე
ფოტოილუსტრაციის
განყოფილების გამგე
ჯაპარ ლომაძე
მხატვარ-დისაინერი
დომიტი მოსულიშვილი
ტექნიკური დირექტორი
გამუკა ალაძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თენგიზ ჩოლოყაშვილი

გამოდის ოთხშაბათობით

მასულების გამოყენება რედაქციასთან შეთანხმების გარეშე განიხილება. როგორც საერთო უფლებების შესახებ. ავტორები თავად აკებენ მასუხის მასალაში მოყვანილი ფაქტებისა და ციფრების სიზუსტეზე. წერილები არ რეცენზირდება და ავტორებს არ უბრუნდება.

მისამართი:
თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. № 7.
ტელ.: 29-48-05
ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ოფსეტური წესით საგაზეთო კორპუსში, ხოლო რედაქციის 29.

რეგისტრირებულია საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის სამინისტროში, რეგისტრაციის № 1122.
ინდექსი 66424

დამუშავებულია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „კოკა-კოლა კავკასიონი“
პირმო პირები:
ბიორბი ალიბაგაშვილი,
ვასილ გალაფერიძე,
გამუკა ფანაშვილი.
და
თბილისის მ-6
პარტული ბიგნაშაია

აფხაზთა მხარე ცდილობს, დრო მოიგოს

გერმანიის
ფედერაციის
რესპუბლიკა

პირველი გვერდიდან

— ბატონო თენგიზ, რა ვითარებაშია ჩაიარა მოლაპარაკების პროცესი რაუნდში და, თქვენი აზრით, რა იყო შეხვედრების ფაქტობრივად უშედეგოდ დამთავრების ძირითადი მიზეზი?

— რაუნდში 12 ივლისს უნდა დაწყებულიყო, მაგრამ შესვენებაზე აფხაზთა მხარე არ გამოცხადდა. შეიცვალა მათი დელეგაციის ხელმძღვანელი და ერთი დღის დაგვიანებით ისინი ამჯერად ენვერ კაბაშის მეთაურობით ჩამოვიდნენ სოჭში.

მოლაპარაკებები უაღრესად მძიმე ვითარებაში მიმდინარეობდა. ვაკანტობდით დილის ათი საათიდან ღამის ორ საათამდე, ფაქტობრივად შესვენებების გარეშე. ლტოლვილების დაბრუნებასთან დაკავშირებით პრინციპული შეთანხმებები უკვე მიღწეულია. ჩვენი დელეგაციის მიზანია, წინა რაუნდებში მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე დოკუმენტური ბაზის შექმნა, რათა დაბრუნებული ლტოლვილები უზრუნველყოთ უსაფრთხოების გარანტიებით. აფხაზთა დელეგაცია აშკარად ხელოვნურ პრობლემებს ქმნის და ცდილობს, გააჭიანუროს საკითხების მოგვარება. ალბათ, ეს ერთადერთი მიზეზი თუ განაპირობებს ჩვენი შეხვედრების უშედეგობას.

— თუ საიდუმლო არ არის, კონკრეტულად რა პრობლემებს ქმნიან აფხაზთა წარმომადგენლები და, როგორ ფიქრობთ, რა მიზანი ამოძრავებთ მათ?

— აფხაზები ცდილობენ, ყველა დანებულ პოლიტიკას პოლიტიკური ხარისხი დაუდონ და საუბარი მიღწეული შეთანხმებების რევიზიზმად გადაიტანონ. მათი მცდელობა, რა

თქმა უნდა, ვერავითარ შედეგს ვერ გამოიღებს. საკითხის პოლიტიკური მხარის მოგვარება დღეს ჩვენი კომისიის კომპეტენციაში არ შედის. როგორც კი ოთხმხრივი მოლაპარაკება მძიმე კამათის შემდეგ გარკვეულ კონკრეტულ შედეგამდე მიაღწევს და დოკუმენტის გაფორმება დაიწყება, აფხაზთა დელეგაცია მოითხოვს, დაამკვიდროს ტერმინი — „აფხაზთა რესპუბლიკის კანონმდებლობა“. მოლაპარაკებების წინა რაუნდებში აღნიშნული კანონმდებლობა — „აფხაზთა რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მოქმედი კანონმდებლობა“. ამის თაობაზე აქსეზობს აფხაზთა დელეგაციის დასტურიც, მაგრამ ეს საკითხი რატომღაც ისევ პრობლემათა ნრეში ექცევა. დარწმუნებული ვარ, რომ აფხაზთა ამგვარი ქმედება მხოლოდ საკითხთა გადაწყვეტის გაჭიანურების მცდელობაა; სურთ, დრო მოიგონ, ქართული ლტოლვილების საკუთარ მიზან-წყაღზე დაბრუნება შორეულ პერსპექტივაზე აქციონ, განიმტყიცონ „დე ფაქტო“ შექმნილი სტრუქტურები და დღეისთვის არსებული მდგომარეობა შეინარჩუნონ.

— როგორ აფასებთ აფხაზთა მოქმედებას რუსეთის მხარე, მაგნიტოდ გამოხატავენ თუ არა რუსეთში დელეგაციის წევრები თავიანთ პოზიციას?

— რუსეთის დელეგაციამ ბოლო შეხვედრაზე აშკარად მიუთითა აფხაზებს, რომ აღარ შეიძლება გამუდმებით კონფლიქტური სიტუაციების შექმნა და მოლაპარაკებების უსასრულოდ გაჭიანურება. რუსეთის პოზიცია იმდენად აშკარად გამოიკვეთა, რომ გაღიზიანებულმა ენ-

ვერ კაბაშამ რუსეთის მხარეს ბრალიც კი დასდო ძალდატანებაში.

— საინტერესოა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წარმომადგენელთა პოზიცია, როგორ შეაფასეს მათ აფხაზთა მოქმედება?

— გაეროს წარმომადგენელი პოლიტიკურ დებატებში არ ერევა. მან რამდენჯერმე მოუწოდა აფხაზებს, რომ პოლიტიკური პრობლემები არ ნამოჭრათ, მაგრამ ამან პრაქტიკული შედეგი არ გამოიღო.

— როდის გაიმართება ოთხმხრივი მოლაპარაკების მომდევნო რაუნდი და, თქვენი აზრით, გამოიღებს თუ არა რაიმე კონკრეტულ შედეგს?

— მორიგი რაუნდის გამართვა დაგეგმილია 4 აგვისტოს, ისევ სოჭში. მანამდე, 3 აგვისტოს ოთხმხრივი დელეგაცია ენვერა გალის რაიონს. ახლო მო-

მავალში სწორედ ამ რეგიონშია ნაგარაუდები ლტოლვილთა დაბრუნება. აღნიშნული ვიზიტის დროს გაირკვევა, თუ რამდენად მიზანშეწონილია დღეს ლტოლვილთა დაბრუნება, შექმნილია თუ არა უსაფრთხოების გარანტიები. გალში გატარებული დღე, ალბათ, საკმაოდ გავლენას მოახდენს 4 აგვისტოს შეხვედრაზე.

მწელია იმის განსაზღვრა, მომავალი შეხვედრისთვის მზადებისას, თუ რას მოიპოვებენ რუსეთისა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დელეგაციის წევრები. თუმცა, რუსეთის დელეგაციის ხელმძღვანელმა შეკრება განაცხადა, რომ ყველა დიპლომატიურ ხერხს მიმართავენ დაგეგმილ შეხვედრაზე კონკრეტული შედეგების მისაღწევად.

— როგორ მოეშადა საქართველოს დელეგაცია 4 აგვისტოს მოლაპარაკებისთვის?

— მზად ვართ და ვვარაუდობთ, რომ მორიგი რაუნდი უაღრესად რთული იქნება. მუშაობს იურიდიული კომისია, რომელიც ამზადებს განსახილველი წინადადებების პაქეტს და კონსტრუქციული ხელშეკრულებების პროექტებს. ჩვენი პოზიცია განსაზღვრულია და არ შეიცვლება. პოლიტიკურ საკითხებზე არ ვიკამათებთ. თუ აფხაზთა მხარე პოზიცია არ შეიცვალა და ისევ ნამოინფო საუბარი მიღებული შეთანხმების რევიზიზმზე სამუშაოდად, ალბათ, მომავალი შეხვედრაც ისევე უშედეგოდ დასრულდება, როგორც წინა. ისე კი, ვცდილობ, ყოველგვარი პროგნოზისგან თავი შევიკავო.

რადგან ბოლო დღეებში სიტუაცია დაიძაბა, გვქონდა კვლავ დაკავშირებით ბატონო თენგიზ შარაშენაშვილს, რომელმაც გვითხრა:

— საპროცესურო კომისიის შეხვედრა სოჭში 25-26 ივლისს უნდა შემდგარიყო. ჩვენს მხარეს წარმომადგენელმა აფხაზთა ორგანიზაციის მინისტრი ოთარ ბენიძე. შეხვედრაზე აფხაზთა მხარის წარმომადგენლები არ გამოცხადდნენ და ფაქტობრივად, კომისიის სხდომა ჩაიშალა.

შეხვედრად ამისა, ჩვენ მაინც ვეძახდებით აგვისტოს გალში წახსენდნენ და შემდეგ სოჭში გასამზადებლად, მაგრამ აფხაზთა მხარე განაცხადა, რომ ვიდრე კოდორის ხეობის პრობლემა არ მოგვარდებოდა, აფხაზები არ დაე-

სწრებოდნენ შეხვედრებს. ამის გამო გაეროს წარმომადგენელი სპეციალურად იმყოფებოდა სოჭში. მან არძინას განუცხადა, რომ კოდორის პრობლემა პოლიტიკურია და ის პოლიტიკურ კონსულტაციებზე უნდა გადაწყდეს. ამ პრობლემაზე ლტოლვილთა კომისიის მუშაობას არ უნდა შეუშალოს ხელი. მაგრამ არაფერმა გაჭრა. აფხაზთა მხარე დღეისთვის მოითხოვდა თავიანთ ანგარიშს გალში შეხვედრა ვერ მოხერხდა, მაგრამ ხელოვნურად შეხვედრა სოჭში მაინც გაიმართება.

ჩვენი მხარე, რა თქმა უნდა, ყოველგვარ ხერხს მიმართავს, რათა კონკრეტული საკითხი პოლიტიკური მეთოდებით მოგვარდეს. ჯერ კიდევ პოლიტიკური ზეწოლის ეფელა ხაშუალება ამოწურული არ არის.

იბერია გვატუოპინებს

აფხაზთა სპანეთი

კვლავ დაძაბული მდგომარეობაა კოდორის ხეობაში განლაგებულ ქართულ საჯარისო ფორმირებებთან დაკავშირებით. აფხაზური მხარე, 14 მაისის ხელშეკრულების თანახმად, კვლავ კატეგორიულად მოითხოვს ხეობიდან ქართული შეიარაღებული ძალების გაყვანას, მაგრამ ქართული მხარე პასუხად აცხადებს, რომ ჯარებს გაიყვანს იქნებთან მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კოდორის ხეობაში, ისევე როგორც მდინარე ენგურთან და გალის რაიონში, განლაგდებიან სამშვიდობო ძალები და ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ უსაფრთხოების სრული გარანტია.

აფხაზური მხარე, კოდორის ხეობის დემილიტარიზაციის შემდეგ, გეგმავენ ადგილობრივ გზის ექსპლუატაციას მონაკვეთი, რომელიც დააკავშირებს აფხაზთა რეგიონს ჩრდილოეთ კავკასიასთან, კერძოდ, ყარაჩაი-ჩერქეზეთთან. ამ მიზნით, უკვე დადებულია კონტრაქტი სამხრეთ რუსეთის ორ სამშენებლო ფირმასთან, რომლებიც

მზად არიან შეუდგნენ მუშაობას კოდორის ხეობიდან ქართული ჯარის გაყვანისთანავე.

რუსეთის სამშვიდობო ჯარების მეთაურმა, გენერალმა იაკუშევმა განაცხადა, რომ აფხაზთა მხარე კატეგორიულად წინააღმდეგია კოდორის ხეობაში რუსეთის სამშვიდობო ძალების შეყვანისა იმ საბაბით, რომ ეს არ არის განსაზღვრული 14 მაისის ხელშეკრულებით.

უახლოეს დღეებში კოდორის ხეობაში განლაგდება რუსეთის ფედერაციის სამშვიდობო ძალების რამდენიმე საგუშაგო.

სოხში

ე.წ. აფხაზთა რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე სოკბუკო თამაზიძემ განაცხადა, რომ კოდორის ხეობიდან ადგილობრივი მოსახლეთა შეიარაღებული ფორმირებების გაყვანამდე მოლაპარაკებები უნდა დაიწყოს. რაიონში ლტოლვილთა დაბრუნებაზე. ჩვენ განვახილეთ მოლაპარაკებას ლტოლვილებთან დაკავშირებით მხოლოდ მას შემდეგ, როცა უპასუხიანი მემორიალი დატო-

ვებს კოდორის ხეობას, — თქვა ჯინჯოლიამ.

აფხაზური ხელისუფლების მაღალი რანგის ერთ-ერთმა წარმომადგენელმა აფხაზთა რეგიონში გაეროს ლტოლვილთა კომისიის სპეციალური რწმუნებულის სოხუმში შეხვედრისას განუცხადა, რომ ამჟამად ზუგდიდის რაიონში მყოფი გალელი ლტოლვილები ამარად ჩქარობენ ლტოლვილთა ანკეტების შეგესებას. აფხაზური ხელისუფლება კვირაში მხოლოდ 300 ანკეტა-განცხადების განხილვას თუ შეძლებს, ანუ გალის რაიონიდან ლტოლვილთა საკითხის სრულ განხილვას აფხაზთა მხარის მიერ შექმნილ სპეციალურ კომისიაში 4-5 წელი მაინც დაჭირდება.

გაეროს წარმომადგენელმა რუსეთის რადიოსპეცის მიცემულ ინტერვიუში ეს ფაქტი შეაფასა, როგორც იმის დადასტურება, რომ აფხაზთა მხარეს რეალურად არ სურს ლტოლვილთა დაბრუნება გალის რაიონში.

ე.წ. აფხაზთა რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის მოადგილე ვლადიმერ მიქანბამ განაცხა-

და, რომ თუ რუსეთის სამშვიდობო ძალები და გაეროს დამკვირვებლები არ მიიღებენ ზომებს კოდორის ხეობიდან ყველა შეიარაღებული ქართველის გასაყვანად, აფხაზური ხელისუფლება იძულებული იქნება, მიიღოს ზომები მათ გასაძევებლად აფხაზთა რეგიონის ტერიტორიიდან.

ე.წ. აფხაზთა რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილემ ენვერ კაბაშამ განაცხადა, რომ აფხაზური ხელისუფლება არ მიიღებს განსახილველად ლტოლვილთა ანკეტა-განცხადებებს, თუ მათში არ იქნება პუნქტი აფხაზთა სუვერენიტეტისა და კანონების აღიარების შესახებ.

ბიჭვინთა

მუშაობა დაასრულა აფხაზ-აბაზთა მთავრობის კონგრესმა, რომელმაც მიიღეს რეზოლუცია აფხაზთა მხარის ლიდერის ვლადისლავ არძინას მხარდასაჭერად და მოუწოდეს მას აგაშიინოს სიტუაციის საჭარფელოსთან ურთიერთობის დროს.

გალი

აფხაზთა რეგიონის ტერიტორიაზე, რუსეთის

ფედერაციის სამშვიდობო ჯარების კონტიგენტის შესაცვლად, შეყვანილია რუსეთის შეიარაღებული ძალების სტრესანტო ბატალიონი ჩრდილოეთ კავკასიის სამხედრო ოლქიდან.

გალის რაიონში მოქმედებენ დაუდგენელი ტერორისტული ჯგუფები, რომლებიც კვლავ აწარმოებენ იმ ტერიტორიების დანადგებას, რომლებიც რუსეთის სამშვიდობო ჯარების სამხედრო სპეციალისტებმა განადგურეს.

აფხაზ-აბაზთა მთავრობის კონგრესის სპეციალური დელეგაცია იმყოფებოდა გალის რაიონში, სადაც, მათივე განმარტებით, „დაათვალიერეს საქართველოსთან სასაზღვრო-საფორტიფიკაციო ზაგებობანი“.

ზუგდიდი

რუსეთის სამშვიდობო ძალების სარდალმა, გენერალმა იაკუშევმა რუსეთის რადიოსთვის მიცემულ ინტერვიუში განაცხადა, რომ აფხაზთა მხარე რუსეთის ჯარს განიხილავს მხოლოდ როგორც სასაზღვრო ჯარს, ხოლო ქართული მხარე — როგორც

იარაღს აფხაზთა რეგიონში ლტოლვილთა დაბრუნების უზრუნველსაყოფად.

ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის მოწესრიგებისთვის შექმნილ უსაფრთხოების ჩრდილოეთ ზონაში, რუსეთის ფედერაციის სამშვიდობო ძალების მიერ განხორციელებული განაღმებითი ოპერაციის დროს ამოღებულია 500-მდე ქვეით და ტანკაწინააღმდეგო ნაღმი. რუსმა სამხედროებმა გაკემეს 20 კილომეტრის სიგრძის მავთულხლართი მდინარე ენგურის გასწვრივ და აღმართეს რამდენიმე ასეული გამაფრთხილებელი ნიშანი.

მოსკოვი

რუსეთის ფედერალური საკრებულოს СНГ-ს საკითხებში ფედერალური საბჭოს კომიტეტის თავმჯდომარე ვადიმ გუსტოვმა მოსკოვში გამართულ პრესკონფერენციაზე განაცხადა, რომ რუსეთის მთავრობა არ გამოუყოფს აფხაზთა მხარეს შეპირებულ 3 მილიარდ მანეთს მანამ, სანამ არ დაიწყება აფხაზთა რეგიონში ქართველ ლტოლვილთა დაბრუნების პროცესი.

პირველი გვერდი

ბატონო თემურ, 30 ივლისს მინისტრთა კაბინეტში გაიმართა აღმასრულებელი ხელისუფლების გადართობის სხდომა, რომელსაც სახელმწიფოს მეთაურიც ესწრებოდა. რამდენად მნიშვნელოვანი იყო ეს შეხვედრა თქვენთვის, როგორც ვიცე-პრემიერისთვის, და, საერთოდ, რა კონკრეტული შედეგები შეიძლება მოჰყვეს მსგავსი ღონისძიებებს?

მინისტრთა კაბინეტის გადართობის სხდომაზე მომხსენებლებმა ანალიზი გაუკეთეს ბოლო ექვსი თვის განმავლობაში რესპუბლიკაში მიმდინარე პროცესებს და შეფასება მისცეს მომხდარ ფაქტებს. 30 ივლისის სხდომა შეიძლება საინტერესო და სერიოზული ღონისძიებად ჩათვალოს მხოლოდ რამდენიმე ფაქტორის გამო: პირველ რიგში აღსანიშნავია სახელმწიფოს მეთაურის მომხსენება, სადაც გამოიკვეთა მისი მტკიცე პრინციპული პოზიცია ეკონომიკური რეფორმების განხორციელების მიმართ. ბატონმა ვეფხველიძემ ისაუბრა ქვეყნის კრიზისიდან გამოსვლის გზებზე და საფუძვლიანად მიმოიხილა ანტიკრიზისული პროგრამის განხორციელების პროცესი.

მეორე მნიშვნელოვანი მომენტი, რამაც აქტუალურობა შესძინა გამართულ სხდომას, საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდის მისიის წევრების მისი გამოხატული გახიზნა. მან თავის ვრცელ და საინტერესო მომხსენებაში კრიტიკულად შეაფასა საქართველოს დღევანდელი ეკონომიკური მდგომარეობა, დაასაბუთა ქვეყნის კრიზისული მდგომარეობიდან გასვლის შესაძლებლობების არსებობა და აუცილებლად გასატარებელი კონკრეტული ღონისძიებებიც ილაპარაკა. აღნიშნა, რომ ანტიკრიზისული პროგრამის განხორციელებაში აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდი და, გარდა კონსულტაციებისა და თანადგომისა, მისგან გარკვეულ ფინანსურ დახმარებასაც უნდა ელოდოთ. მხოლოდ აღნიშნული ორი მომხსენება მაძლევს იმის საბაბს, რომ გამართულ სხდომას საინტერესო და სერიოზული ეწოდოს. ისე კი, 30 ივლისს ძველი დრო გამახსენა. დრო, როდესაც პარტიულ-სამეურნეო აქტივების გადართობის სხდომები იმართებოდა.

ივლისში საქართველოში იმყოფებოდა რუსეთის ფედერაციის მეწარმეთა და ფინანსისტთა დელეგაცია. რა შეხება ჰქონდათ ამ ვიზიტთან და გამოიყო თუ არა რაიმე კონკრეტული შედეგები მათ მიერ საქართველოში გატარებულმა ღონისძიებებმა?

რუსეთის ფედერაციის წარმომადგენლები სამი დღის განმავლობაში იმყოფებოდნენ საქართველოში. მუშაობდნენ საქმიანობაში, დეტალირებული პროგრამით. მე მათთან შეხვედრისას ვისაუბრე ეკონომიკური რეფორმების განხორციელების თაობაზე.

გაუფრთხილა რამდენიმე განხილვასთან დაკავშირებით პარტიული რეფორმები, რომლებიც ივარაუდეს, რომ მომავალში შეიძლება განხორციელდეს ერთობლივი სამეწარმეო და საგაყიდვო საქმიანობა. ვიზიტის შედეგებით აღფრთოვანებული არა ვარ, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ ვერცა საფუძვლიანი რუსი და ქართველი მეწარმეების კავშირებს ზემოთაა, ჩარევის გარეშე. ეს წინ გადადგმული ნაბიჯია.

ადრე არსებული კავშირების აღდგენა დღეს პრაქტიკულად შეუძლებელია. იმასთან, რუსეთის მხრიდან აღნიშნულ პროცესს დიდი მხარდაჭერა არა აქვს.

ბატონო თემურ, თქვენს მოსაზრებას ვიცე-პრემიერის პოსტზე მოჰყვა ეროვნული ვალუტის კურსის სტაბილიზაცია. ამ პერიოდში რამდენადმე გამოარდა კუბონის კურსი და, ფაქტობრივად, შეჩერდა კატასტროფული ინფლაციის პროცესი. რატომ აღარ შეჩერდა მსგავსი რაუნდები და არის თუ არა მოსალოდნელი ახლო მომავალში რაიმე სერიოზული ღონისძიებები კუბონის კურსის გასამყარებლად?

კუბონის ინფლაციის შეჩერება უამრავი ურთივლიანი პრობლემასთან, იყო დაკავშირებული. გაგებართვით ღონისძიებათა მთელი ციკლი და მეტ-ნაკლებად მზარსაც მივყავართ.

წივით, მაგრამ ყოველივე მოხერხდა ხელისუფლების მეთოდებით, ფართო საფინანსო პოლიტიკისთვის მიუღებელი გზით. კურსიც შესაბამისად ხელისუფლებით და არარეალურად. პროცესში საბანკო-საფინანსო სფეროსთან ერთად ჩართულნი იყვნენ სამართალდამცავი ორგანოები და უშიშროების სამსახური.

მე მაშინ ვიცოდი, რას გაკეთებდი და რისთვის გაკეთებდი. აღნიშნული ღონისძიებების გატარების გარეშე ვერ შევძლებდით საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ისეთი კონტაქტების დამყარებას, როგორც დღეს გაქვს. მიღწეული შედეგებით ჩვენ დავარწმუნეთ უცხოელები, რომ საქართველოს მთავრობაში არიან ადამიანები, რომლებსაც შეუძლიათ პროცესების მართვა. მე აქვე ხაზს უსვამ, რომ ეს იყო ხელისუფლების მეთოდებით მიღწეული წარმატება, თუ ამას, საერთოდ, წარმატება შეიძლება ეწოდოს.

გასაგებია, რომ მსგავსი ღონისძიებების გატარება არათუ ახლო მომავალში, ალბათ, საერთაშორისო მრავალპარტიული საბჭოების განხორციელებისას, სამწუხაროდ, ისევ აშკარა უმცირესობაში ვიმყოფებით. განსაკუთრებით ბევრი მოწინააღმდეგე ჰყავს ფულად-საყიდვო და საბიუჯეტო რეფორმებს. ეს გასაგებია, მაგრამ იმედი მაქვს, რომ საბოლოო გაიმარჯვებს.

ბატონო თემურ, რას ფიქრობთ ქუთაისში მიმდინარე პროცესებზე და რამდენად სწორად მიგანინათ ქალაქის მერის მიერ მიმდინარე ფულად-საყიდვო სისტემის მოწესრიგების გზა?

ქუთაისში, ჩემი აზრით, საკმაოდ საინტერესო რეფორმები მიმდინარეობს, მაგრამ ფულად-საყიდვო პოლიტიკის გატარება ადმინისტრაციული მეთოდებით ყოველთვის შეუძლებელია. საჭიროა დაიწყოს ეკონომიკური ღონისძიებები და პარალელურად მიჰყვას ადმინისტრაციული მეთოდებით ქმედება. სხვა მხრივ, ცალკე აღებულ რეგონსა და მით უმეტეს ქალაქს, რამდენადმე სერიოზული წარმატების მიღწევა საფინანსო სფეროში ძალიან გაუჭირდება.

საუბრის დასაწყისში თქვენ ასხენეთ საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდის მისიის ხელმძღვანელის დაპირება ფინანსური დახმარების თაობაზე. კონკრეტულად რა თანხებზეა საუბარი და კრედიტებს როდის ელოდებით?

საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის მისა თბილისში სექტემბერში ჩამოვა. ნახავენ რა გაგვკეთოთ, ვითვალისწინებთ თუ არა მათ მიერ გაწეულ რეკომენდაციებს, თუ იქნა დაცული ძირითადი პარამეტრები: საბიუჯეტო შემოსავლები, საბიუჯეტო გასაღებები, ბიუჯეტის დეფიციტი, ეროვნული ბანკის საკრედიტო ემისია. თუ ყველა პარამეტრს დავიცავთ, მოხდება ხელშეწყობის გაფორმება საქართველოსა და საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდის შორის სისტემური ტრანზფორმაციის კრედიტის გაფორმების თაობაზე.

პირველ დახმარებას 30-40 მილიონი ამერიკული დოლარის ოდენობით დაახლოებით ნოემბერ-დეკემბერში ველოთ. ამას მოჰყვება მსოფლიო ბანკის მიზნობრივი კრედიტები, თებერვლიდან მაისამდე კი ისევ საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდი გაიღებს სახსრებს ჩვენი პროგრამების დასაფინანსებლად. საერთო თანხებს დასახელებულ თანხებს შევსავს, მაგრამ ვიტყვი, რომ მისი ოდენობა მეტად ცოლიდრია.

ბატონო თემურ, მანტრერებს თქვენი სუბიექტური აზრი, უნდა იყოს თუ არა კუბონი ანგარიშსწორების ერთდღითი საშუალება რესპუბლიკაში?

ჩვენი რეფორმების ძირითადი მიზანია მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესება და ქვეყნის დაყენება ეკონომიკურად აღმავლობის გზაზე. ეს შესაძლებელია საფინანსო სექტორის მართვის პროცესში. თუ ქვეყანაში ეროვნული ვალუტა არ დაკარგავს ერთდღითი საგადახდელო საშუალებად, საფინანსო სექტორის მართვაზე ლაპარაკი კი ზედმეტია.

არ მინდა ყველაფერზე ვისაუბრო, მაგრამ ვიტყვი, რომ მიმდინარეობს მოსაზრებები სამუშაოები ფულის რეფორმის განხორციელებლად. კუბონი შემოვიღეთ ყოველგვარი მომზადების, გათვლებისა და გაანგარიშების გარეშე მსგავსი შეცდომების დაშვება დღევანდელ ეტაპზე დამატებულია.

ესაუბრა
დავით ნინიკაშვილი

ფული და ბიზნესი
ბატონო თემურ: ნდობის ფაქტორი

პირველი გვერდი

საგაყიდვო-საბიუჯეტო ფირმა „კონსტრუქტორ“ მაშინ ვესტუმრეთ, რომელსაც შენაძრეებს ისტუმრებდნენ და ახალ თანხებს იღებდნენ, ფირმის ოფისის ერთი ბატარა ოთახი წარმოადგენს. ორი მაგიდა და ორი სკამი საესებო საკმარისია საქმისთვის. ერთ მაგიდასთან სასაუბრო გარეგნობა, მომდიდარი მდივანი გვგონა თავაზიანად ესაუბრა ბოლო შენაძრეებს, მეორესთან კი ფირმის ტექნიკური დირექტორი მიღებული ფულს ითვლიდა და ვალებს ისტუმრებდა.

აღნიშნულ პრაქტიკულად სულ ერთი საათი დსკირდა და ფირმის ტექნიკურმა დირექტორმა, ბატონმა ილია ცაბიტაშვილმა ჩვენთან სასაუბროდ მოიკლა.

ბატონო ილია, ფირმის საწესდებო კაპიტალი დაფიქსირებულია ქვეყნის სხვადასხვა სიღრმეში და განსაზღვრავს ორგანიზაციის პრესტიჟს. რა საწესდებო კაპიტალით დაიწყეთ მუშაობა?

არც ღირს ამ თემაზე საუბარი. თანხა მდენად მხოლოდ, რომ უცხოელი პარტნიორების ღირს იქვეყნის ჩვენი საწესდებო კაპიტალით არ შეიძლება განისაზღვროს ფირმის შესაძლებლობები. მისი ოდენობა არაფრისმთქმელია არც ჩვენთვის არც შენაძრეთათვის და არც ჩვენი პარტნიორებისთვის. უბრალოდ, გადგინდა ის აუცილებელი მინიმუმი, რასაც ჩვენგან კანონდება მოითხოვდეს.

მაშინ დაგვისახელეთ თანხა, რომელიც რეალურად დგას თქვენი კომერციული საქმიანობის უკან.

ნება მიბოძეთ, კონკრეტულად თანხების ოდენობა არ გავამოთხადო. ამას შეიძლება კომერციული საიდუმლოდ დავარქვათ და, მეორეხარისხი, მისი გამჟღავნება ბევრ საქმეზე ხელს შეუწყობს.

იქნებ, იმაზე მაინც გვესაუბროთ, თუ რაში აბნელებთ კაპიტალს და რა წარმოადგენს თქვენი მოგების წყარო?

ფირმის ძირითადი საქმიანობა კვების პროდუქტების გაყიდვაა. რესპუბლიკის ფარგლებში გარდა მუშაობისა სხვადასხვა პირველადი მომსახურების საგნები. ვედილობა, ქვეყნის ფაქტობრივი ქსელი მომსახურების სტრატეგიული მნიშვნელობის პროდუქტით.

ალბათ, დამეთანხმებით, რომ აღნიშნული საქმიანობა დღეს საქართველოში დიდ როლს თამაშობს და კავშირებულია. სასწრაფო დღეს შენაძრეთა კაპიტალი. თუ დგას რაიმე უზრაველი მოძრაობა საწესდებო კაპიტალის უკან?

სულ ოთხი თვეა, რაც ემუშაობთ და უკვე შეგებულნი ტექნიკური ბაზის შექმნა წარმოების დასაწყებად. შევიძინეთ პარტნიორების მართლმართლობის სახსრები. თანხა უნდა იყოს თუ არა კუბონი ანგარიშსწორების ერთდღითი საშუალება რესპუბლიკაში?

ჩვენი რეფორმების ძირითადი მიზანია მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესება და ქვეყნის დაყენება ეკონომიკურად აღმავლობის გზაზე. ეს შესაძლებელია საფინანსო სექტორის მართვის პროცესში. თუ ქვეყანაში ეროვნული ვალუტა არ დაკარგავს ერთდღითი საგადახდელო საშუალებად, საფინანსო სექტორის მართვაზე ლაპარაკი კი ზედმეტია.

არ მინდა ყველაფერზე ვისაუბრო, მაგრამ ვიტყვი, რომ მიმდინარეობს მოსაზრებები სამუშაოები ფულის რეფორმის განხორციელებლად. კუბონი შემოვიღეთ ყოველგვარი მომზადების, გათვლებისა და გაანგარიშების გარეშე მსგავსი შეცდომების დაშვება დღევანდელ ეტაპზე დამატებულია.

ესაუბრა
დავით ნინიკაშვილი

დავით ნინიკაშვილი

P.S. ჩვენ კიდევ ერთხელ აღვნიშნავთ, რომ საქართველოში დღეს თქვენი დაბანდების დამცავი მექანიზმი არ არსებობს. ამ პირობებში კიდევ ერთხელ გირჩევთ, ბანკი საიმედოობის ნიშნით შეარჩიოთ; ეძებთ მყარი მატერიალური გარანტიები და ნუ ისწავლებლეთ შეპირებული პროცენტის სიდიდით. ისე კი, ყველაფერი თქვენი გადასახვედრია.

ინტეგრაციული განლაშობი ყოფილი საბჭოთა კავშირის სოვრსაში

1994 წლის 15-16 ივნისს მინსკში გაიმართა CHG-ს წევრების შეხვედრა. სრულყოფილი ნაპროექტების და ექსპერტების სხდომა, რომელშიც განიხილა თანამეგობრობის სივრცეში ინტეგრაციული პროცესების შემდგომი გაღრმავებისა და განვითარების პერსპექტიული გეგმა. სხდომას თავმჯდომარეობდა რუსეთის ფედერაციის წარმომადგენელი იური შარკოვი.

CHG-ს წევრ სახელმწიფოებს შესთავაზეს რუსეთის ფედერაციის ექსპერტთა ინიციატივით მომზადებული მემორანდუმი და ინტეგრაციული განვითარების პერსპექტიული გეგმის პროექტი. მემორანდუმში ჩამოყალიბებულია CHG-ს განმტკიცებისა და ინტეგრაციული პროცესების შემდგომი გაღრმავების ძირითადი მიმართულებები. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა თანამეგობრობის წევრ სახელმწიფოთა შორის ეკონომიკის, პოლიტიკის, თავდაცვის სფეროში თანამშრომლობის მოწესრიგებას. გარდა ამისა, დოკუმენტი ითვალისწინებს ინტეგრაციული პროცესების გაძლიერებისთვის ერთობლივი სტრუქტურების, ერთობლივი სამშვიდობო ძალებისა და

ეკოლოგიური სამსახურის ჩამოყალიბებას.

„CHG-ს ინტეგრაციული პროცესების განმტკიცებისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს საერთაშორისო არენაზე თანამეგობრობის მონაწილე ქვეყნების საქმიანობის კოორდინაციას“, — ნათქვამია მემორანდუმში. იქვე, ამ მიზნის განხორციელებისთვის, შემოთავაზებულია ძირითადი საერთაშორისო პრობლემებში პოზიციების შეთანხმება, საერთაშორისო და რეგიონალური ორგანიზაციებში საერთო განხილვების მომზადება.

დოკუმენტის პრეამბულაში ნათქვამია, რომ მჭიდრო კავშირისა და ურთიერთშედეგის გარეშე, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი დამოუკიდებელი სახელმწიფოები თავს ვერ დააღწევენ მძიმე პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური კრიზისის გარდა ამისა, წყალში არ უნდა გადაყაროს ათწლეულების მანძილზე დაგროვილი ინტეგრაციული გამოცდილება.

მემორანდუმი მიღებულია CHG-ს სახელმწიფოების შეთავაზებით საბჭოს მიერ. მინსკის სხდომაში მონაწილე მემორანდუმი

და მიიღო გადაწყვეტილება, რომლის თანახმად თანამეგობრობის მონაწილე სახელმწიფოთა მთავრობების შეთავაზებამ უნდა შეიმუშაოს „პერსპექტიული გეგმის რეალიზაციის ღონისძიებათა ეროვნული პროგრამები“.

რუსი ექსპერტების მიერ მომზადებული მემორანდუმის განხილვის შემდეგ, ყაზახმა პოლიტიკოსებმა სხდომაზე წარუდგინეს სახელმწიფოთა ევრაზიული კავშირის ფორმირების პროექტი. ამ დოკუმენტში კიდევ უფრო გაღრმავებულია ინტეგრაციული პროცესები და CHG-ს პარალელურად ახალი სახელმწიფოთაშორისი გაერთიანების შექმნის იდეაა ჩამოყალიბებული.

პროექტი, თორიულად, გაერთიანების მონაწილე ქვეყნების სრულ თანახმობასთან დაკავშირებით განხილვისას, მაგრამ არის ცალკეული მომენტები, რომლებიც ეჭვს აღძრავს, რომ ამ ახალ თანამეგობრობაში რუსეთს ენიჭება დომინანტის როლი. ერთი მხრივ, შესაძლებელია, ეს მოხერხდეს ალტერნატიული მოდელით, მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ ამგვარი ტენდენცია გარკვეულ საფრთხეს შეიცავს.

ამგვარად გთავაზობთ „სახე-

ლმწიფოთა ევრაზიული კავშირის ფორმირების პროექტის“ სრულ ტექსტს. დოკუმენტი უდავოდ საყურადღებოა და მშვიდ, პრაგმატულ, პროფესიონალურ ანალიზს მოითხოვს. გარდა ამი-

სა, საზოგადოებას უნდა განემატოს დოკუმენტის ნიუანსები, დადებითი და უარყოფითი მხარეები. ამიტომ ველით ქართულ პოლიტიკოსთა და ექსპერტთა დასკვნებს.

სახელმწიფოთა ევრაზიული კავშირის ფორმირების პროექტი

ამჟამად CHG-ს ყველა ქვეყანა საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში — ეკონომიკაში, პოლიტიკაში, იდეოლოგიაში ისევ განიცდის დრამა კრიზისს. ეროვნებათაშორის ურთიერთობებში სოციალურ-ეკონომიკური დაძაბულობა იზრდება. ეს ხდება ისეთი მიზეზების გამო, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოთა თანამეგობრობის განვითარება ორი ტენდენციით განისაზღვრება: ერთი მხრივ ყალიბდება ეროვნული სახელმწიფოებრიობა, ხოლო მეორე მხრივ შეინიშნება თანამეგობრობის ქვეყნების ინტეგრაციის ტენდენცია.

CHG, როგორც სახელმწიფოთაშორისი გაერთიანება, პოზიტიურ როლს ასრულებს მასში შემავალ ქვეყნებს შორის სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობების სამართლებრივ გაფორმებაში. CHG-ს მოქმედების პოტენციალი ამოწურული არაა. და მაინც, CHG-ს ორგანიზაციის ამჟამად არსებული სტრუქტურა საშუალებას არ იძლევა მთელი მოცულობით იქნას გამოყენებული არსებული ინტეგრაციული პოტენციალი. ამას მიაყრდნობენ ყურადღებას თანამეგობრობის ქვეყნების არა მხოლოდ ნეგატიური ტენდენციები, არამედ ამ სახელმწიფოთა მოსახლეობის დიდი ნაწილი.

CHG-ს ფუნქციონირების გასული წლების გამოცდილება წარმოაჩენს ინტეგრაციის ახალ დონეზე გადასვლის აუცილებლობას, რაც მოგვცემს ყველა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ერთობლივად მიღებული ვალდებულებების დაცვის გარანტიას.

საერთაშორისო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ნებისმიერი სახელმწიფოთაშორისი გაერთიანება თავის განვითარებაში სხვადასხვა ტაპს გაივლის, ივსება თანამშრომლობის ახალი ფორმებით. CHG-ს არსებითი უპირატესობაა აქვს ექვნი ეკონომიკის ინტეგრირების მაღალი ხარისხი, მსგავსი სოციალურ-პოლიტიკური სტრუქტურები და მოსახლეობის მენტალურობა, აგრეთვე, რესპუბლიკათა უმრავლესობის მრავალფეროვნული შემადგენლობა, საერთო ისტორიული ტრადიციები.

ყველაფერი ეს გვიდასტურებს იმის აუცილებლობას, რომ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პროცესი შევუთანაყუთო მავნე საფუძველზე სახელმწიფოთაშორისი ინტეგრაციის პროცესების შენარჩუნებას და განვითარებას. ისტორიის ლოგიკა ისეთია, რომ მსოფლიო გაერთიანებაში ინტეგრაცია შესაძლებელია მხოლოდ თანამეგობრობის ყველა ქვეყნის საერთო ძალისხმევით, ათეული წლების განმავლობაში ჩამოყალიბებული მძლავრი ინტეგრაციული პოტენციალის გამოყენებით.

შექმნილი პირობები გვიჩვენებენ, რომ თანამეგობრობის მექანიზმების სრულყოფასთან ერთად, CHG არ უნდა განვიხილოთ, როგორც განვითარების ერთადერთი ფორმა. როგორც პრაქტიკა გვიჩვენა, CHG-ს ქვეყნების შემდგომი განვითარება ყოველთვის თითოეული მათგანის მონაწილეობით უნდა მოხდეს. ამ პოტენციალის განვითარება უნდა მოხდეს მსოფლიო პოლიტიკის სივრცის ქვეყნების ახალ საბაზრო საფუძველზე ეკონომიკური ინტეგრაციისას.

მემკვიდრეობით შემორჩენილი ერთიანი სახალხო-საქალაქო კომპლექსის სტრუქტურები იყარება ობიექტურად ჭრება ეკონომიკური კავშირთა დროშაზე. ამასთანავე იმსხვერპლა დამუშავებული ტექნოლოგიური კავშირები, ჩვენი ქვეყნების ეკონომიკური ინტეგრირების რომ მასშტაბები უაზროს და უშორეს პერსპექტივაში.

საბაზრო რეფორმაციებს უნივერსალური კანონზომიერებები განაჩნათ. ეკონომიკური რეაგირებაში გა-

დაუვარდნელად არც ერთ ქვეყანას არ შეუძლია მათი ოგრობება. ყოფილი კავშირის ქვეყნების ეკონომიკის საბაზრო ეკონომიკად გარდაქმნისთვის მიწანშეწონილია ათწლეულების განმავლობაში უკვე ფორმირებული მუდრო საფუძველი. ურთიერთობების საფუძველზე ძალი-სხმევის გაერთიანება.

როგორც მსოფლიო პრაქტიკა გვიჩვენებს, გარდა-მაგალ საზოგადოებებს მხოლოდ კოლექტიური ძალისხმევით შეუძლიათ მოდერნიზაციის წარმატებით განხორციელება.

ამასთანავე ჩვენ ვხედავთ, რომ CHG-ს ცალკეულ ქვეყნების ცდებში, მარტოვლად გადაჭრას ეს ამოცანა, კლავინდელად წარუმატებელია. ყველაფერი ახევე დაჩნება, სანამ ახალ პირობებში რეალიზებული არ იქნება ეკონომიკური ინტეგრაცია. მეორე მხრივ, ნათელი გახდა შორეული უცხოეთის რომელიმე რეგიონალური ეკონომიკური გაერთიანებისკენ ორიენტირების არარეალურობა.

სახელმწიფოთათვის სერიოზულ პრობლემად იქცა საქსიორტო ნედლეულზე საფასო პოლიტიკის შეთანხმება, რაც ნეგატიურად აისახება ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. მეორე მხრივ, ამას არასტაბილურობის ელემენტი შეჰყავს ჩამოყალიბებულ მსოფლიო საფურსეო კავშირებში, მესამე საფარის ქვეყნებს აიძულებს მკაცრი საქციების მიღებას. ინტეგრირებისას და ნედლეულის ექსპორტზე ჩვენი სახელმწიფოების შემოსავლის ყველაზე მნიშვნელოვანი სტატიაა ამასთან დაკავშირებით, ყველა მონაწილე სახელმწიფოს ინტერესებთან გამომდინარე, მომწოდდა აუცილებლობა CHG-ს ქვეყნების ერთიანი საქსიორტო პოლიტიკის სისტემის შექმნისა, რომლითაც მომწოდდა ქვეყნის მიერ შეთანხმებული კოტებისა და ფასების დარღვევის შემთხვევაში სერიოზული ზომების მიღება იქნება გათვალისწინებული.

საბაზრო რეფორმების წარმატებით განხორციელების უზრუნველყოფისთვის მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს CHG-ს ქვეყნების ეროვნულ კანონმდებლობაში სრულყოფილი პოლიტიკის სისტემის შექმნა, რომელიც საერთაშორისო საქმიანობის საკონსტრუქციო საფუძველს ერთმანეთთან დაახლოების გარეშე, რაღაც მათ შორის არსებული განსხვავება სერიოზულ დაბრკალებას უქმნის ინტეგრაციულ პროცესებს ეკონომიკაში.

ერთგვარისწინებით რა ქვეყნებს შორის განსხვავებას საბაზრო ეკონომიკის, პოლიტიკური პროცესთა დემოკრატიზაციის განვითარების დონეები, ჩვენ გთავაზობთ ფორმირებას დამატებითი ინტეგრაციული სტრუქტურისა — ევრაზიის კავშირის, რომლის საქმიანობა შეუზამდება CHG-ს საქმიანობას. ამასთანავე, მხედველობაში მიღებული ინტეგრაციის პოლიტიკური ტენდენცია, განსხვავებული ტემპები, CHG-ს სახელმწიფოთა განვითარების არარეალურობა და განსხვავებული გეგმარეალურობა. ეს საფუძველს გვაძლევს ვილაპარაკოთ CHG-ში ახალი ეკონომიკური წესის ფორმირების მწვავე მოთხოვნილებაზე. მისანი — ეკონომიკური პოლიტიკის შეთანხმება და ყველა მონაწილე სახელმწიფოსთვის შესასრულებლად საფუძველზე ეკონომიკური რეფორმების ერთობლივი პროგრამების მიღება.

სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისი CHG-ს პრაქტიკულად ყველა სახელმწიფოს მოსახლეობის მრავალფეროვნულობის ფონზე მიმდინარეობს. ამის შედეგად იზრდება ეთნიკურ ჯგუფებს შორის დაძაბულობა, რომელსაც არა მხოლოდ შიდასახელმწიფო-

ბრივ დაძაბულობად მიეყვართ, არამედ, ხანდახან, სახელმწიფოთა შორის კონფლიქტებშიც კი გადაიზრდება. ხოლო, ამგვარი სიტუაცია თავად დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის ინტეგრაციის უთხრის ძირს. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია ერთობლივი ძალისხმევით შემუშავდეს სხვადასხვა ტიპის კონფლიქტების შეგუების, დოკალიზაციისა და ჩაქრობის მექანიზმი.

ამჟამად CHG-ს ყველა ქვეყანა ეძებს სახელმწიფოებრივი მოწყობის ფორმებს, რომლებიც შენაგან პირობების ადეკვატური იქნება. მაგრამ, როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, CHG-ს არც უნიტარული და არც ფედერაციული სახელმწიფოები არ შეიძლება ვალდართო სავსებით სტაბილურობად, მათ შორის არც ისეთი, სეპარატისტული ტენდენციების ზრდა რომ ახასიათებთ.

ეკონომიკური ინტეგრაციის ამოცანების გადაჭრა გვკარნახობს ისეთი პოლიტიკური ინტეგრაციის შექმნას, რომელიც უზრუნველყავს სახელმწიფოების შორის ურთიერთობათა რეგულირების ფუნქციები საერთო ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, სამართლებრივ, ეკოლოგიურ, კულტურულ, საგანმანათლებლო სფეროებში.

ამგვარად, დადგა დრო, აღმოვაჩინოთ დაბრკალებანი უფრო მაღალ დონეზე თანამოქმედებისთვის და, იმავდროულად, შევქმნათ მისი ინტეგრირების.

ამჟამად მეცნიერების, კულტურის, განათლების სფეროში დენიტიკაციის პროცესი მიმდინარეობს. ოდესღაც ერთიანი კულტურულ-საგანმანათლებლო სფეროც დანაწევრებული აღმოჩნდა. ასეთ პირობებში იმის მტკიცება, რომ „მეცნიერებას საზღვრები არა აქვს“, უბრალოდ უსაფუძვლო აღმოჩნდა. სოციალურ-ეკონომიკური სინდენტების გაღრმავების ფონზე მეცნიერად ძლიერდება მეცნიერების, კულტურის, განათლების სფეროდან სტეკლისტიკის გაღრმავება, ინტელექტუალური პოტენციალის დაქვეითება, განათლების დონისა და ხარისხის დაქვეითება.

მოცემულ პროცესებს მიეყვართ არა მხოლოდ ოდესღაც ერთიანი სისტემის რღვევამდე, არამედ მსოფლიო ცივილიზაციის კულტურული და მეცნიერული მიღწევებისგან იზოლაციამდე.

იმავდროულად, ეკონომიკას და პოლიტიკაში ინტეგრაციული პროცესების ინტენსიფიკაციისკენ სწრაფვა უნდა ეფუძნებოდეს კულტურის, განათლებისა და მეცნიერების სფეროში შეთანხმებული პოლიტიკის შენარჩუნებას და განვითარებას. აუცილებელია შევინარჩუნოთ და განვითაროთ ახალი ცოდნის მიღებისა და პრაქტიკულად გამოყენების პროცესების ინტერნაციონალიზაცია. სამეცნიერო-ტექნიკურ სფეროში გამოკვლევებისა და დამუშავების ინტეგრაცია საერთო სამეცნიერო საქმიანობის გლობალიზაციის გაუფრთხილები ნაწილი გახდა.

მოსტასკოური სივრცის იზოლაცია მსოფლიოს კულტურული და სამეცნიერო საზოგადოებრიობიდან ტექნოლოგიური სფეროში ჩამორჩენის ახალი ეტაპის მაუწყებელი იქნება.

ახალი, სახელმწიფოებისთვის ერთ-ერთი უმთავრესი საკანდი ამოცანა ტერიტორიული მთლიანობისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა. ამჟამად მოსტასკოური სივრცე არასტაბილურობის, მრავალნაირი ტიპის კონფლიქტის ზონად გვევლინება და ამასთანავე, CHG-ს გარეთ არსებული დაძაბულობის კერების წეგავლენის განიცდის. გარე საზღვრების დაცვა და კონფლიქტურ

რეგიონებში სიტუაციის სტაბილიზაცია მხოლოდ და მხოლოდ ყველა დანიტერესებული სახელმწიფოს საერთო ძალისხმევით შეიძლება განხორციელდეს. იგი მოითხოვს თავდაცვითი ნასათის საკითხებისადმი მონაწილეობა შეთანხმებულ მიდგომას.

ეკოლოგიური უსაფრთხოების პრობლემა ერთ-ერთ ყველაზე მტკივნეულ და გადაუჭრელ პრობლემად რჩება CHG-ს ქვეყნებში. ეკოლოგიური დაძაბულობა მრავალი მიზეზითაა გამოწვეული. ამ მიზეზებს შეიძლება მივაკუთვნოთ წყალბადის იარაღის გამოცდის შედეგები, ატომური ელექტროსადგურების მოქმედება, სამრეწველო ნარჩენებით გარემოს გატუქვანება, ადამიანის სამეურნეო საქმიანობის შედეგად ბუნებრივი გარემოს დეგრადირება (წყლის აუზების დაშრობა, ტყეების გაფუჭა, ნიადაგის ეროვნა და ა.შ.).

ეს პრობლემები პრაქტიკულად CHG-ს ყველა ქვეყნისთვის აქტუალურია, მით უმეტეს, რომ ეკოლოგიური უბედურების ძირითადი ზონები, როგორც წესი, სასაზღვრო რაიონებში მდებარეობს. ეკოლოგიური კატასტროფები გამოწვეულია ტექნოლოგიური ბაზის ერთიანობით, სამეურნეო საქმიანობის წარმართვის მეთოდებით, რომელთა საფუძველს ექსტენსიური მიმართულება წარმოადგენდა. დღეისთვის ამ პრობლემებიდან არც ერთის გადაჭრა არ შეიძლება დამოუკიდებლად, ერთი, თუნდაც ყველაზე დიდი სახელმწიფოს ძალისხმევით. გარემოს შენარჩუნება გლობალური ამოცანაა და დიდ კაპიტალდაზღვრებსა და ყველა სახელმწიფოს ძალისხმევას გაერთიანების მოითხოვს.

განსახილველად შემოთავაზებულია ახალი ინტეგრაციული გაერთიანების შექმნის პროექტი, რომლის პირობითი სახელწოდებაც „ევრაზიული კავშირი“ იქნება.

ევრაზიული კავშირი (პეპა)

ეკა-ი არის თანასწორუფლებიან დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა კავშირი, მიმართული თითოეული მონაწილე ქვეყნის ნაციონალურ-სახელმწიფოებრივი ინტერესების რეალიზაციისკენ და აქვს ერთობლივი ინტეგრაციული პოტენციალი. ეკა-ი არის სუვერენული სახელმწიფოთა ინტეგრაციის ფორმა, რომლის მიზანია მოსახლეობის სივრცეში სტაბილურობისა და, შემოწმების განმტკიცება, სოციალურ-ეკონომიკური ადერნიზაცია.

დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა დაახლოება იქცა საფუძველს განსაზღვრავს ეკონომიკური ინტეგრაციის ეკა-ის მოლიტიკურმა ინსტიტუტებმა ადეკვატურად და ასახონ ეს ინტერესები და ხელი შეუწყოს ეკონომიკური ინტეგრაციის.

1. გაერთიანების პრინციპები

შემოთავაზებულია ევრაზიული გაერთიანების ფორმირების შემდეგ პრინციპები და მექანიზმები.

• ეროვნული რეფერენდუმების ჩატარება ან პარლამენტთა გადაწყვეტილებანი სახელმწიფოების ეკა-ში შესვლისათვის;

• მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ ერთმანეთის შინაურ საქმეებში ჩაურევლობის, სუვერენიტეტის პატივისცემის, ტერიტორიული მთლიანობისა და სახელმწიფო საზღვრების ნელ შეუხებლობის პრინციპების საფუძველზე ეკა-ის შექმნის შესახებ ნელ შეკრულების ხელმოწერა ხელშეკრულებად ორიდოული და ორგანული სახის.

დასასრული 33-6 გვერდი

სახელმწიფოთა ევრაზიული კავშირის ფორმირების პროექტი

მე-5 გვერდიდან

ნაწილად წინაპირობები უნდა შეუქმნას ინტეგრაციის გაღრმავება შემდგომში ეკონომიკური, სავაჭრო და პოლიტიკური კავშირის ფორმირებას.

● **ეკა-ის** დაუშვებელია ასოცირებული წევრობა; ● **ეკა-ის** წევრების მიღება ეკა-ში ნორმირდება კვალიფიკაციული უმრავლესობის პრინციპის საფუძველზე — მონაწილე ქვეყნების საერთო რაოდენობის 4/5 (ოთხი მეხუთედ).

● **ეკა-ის** წევრების მიღება ეკა-ში შეიძლება წინასწარი პირობების შესრულებისას; ● **ეკა-ის** წევრობა შორის მიღებული შეთანხმებების აუცილებელი დაცვა;

● **ეკა-ის** მონაწილე ქვეყნების უკვე ჩამოყალიბებული სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური ინსტიტუტების ურთიერთდადგენილობა;

● **ეკა-ის** წევრობის მიზანშეწონიერება და საზღვართა და ურთიერთდადგენილობის აღიარება;

● **სახელმწიფოთა შორის** ურთიერთობებში ეკონომიკური, პოლიტიკური და უსუსტოების სხვა ფორმებზე უარის თქმა;

● **ურთიერთშორის** სამხედრო შეჭმების უარის თქმა;

ეკა-ის შემადგენლობაში ახალი ქვეყნის მიღება ნორმირდება ეკა-ში შესვლისთვის მათი მხედრობის თანახმად საექსპერტო დასკვნის გამოტანის შემდეგ. ეკა-ის ყველა წევრის ერთსულოვანი კენჭისყრით. საექსპერტო დასკვნის იძლევა იმ სახელმწიფოთა მიერ პარტეტულ საწყისებზე ფორმირებული ორგანო, რომელთაც თანხმება განაცხადებს ეკა-ის წევრები გამხდარიყვნენ.

ეკა-ის სახელმწიფოებს შეუძლიათ ასოცირებული თუ მუდმივი წევრობის საფუძველზე მონაწილეობა მიიღონ სხვა ინტეგრაციულ გაერთიანებებში, მათ შორის CHU-ში ან ჰქონდეთ დამკვირვებლის სტატუსი.

თითოეულ მონაწილეს შეუძლია გამოვიდეს ეკა-დან, წინასწარი აცხადებს რა ამის შესახებ სხვა სახელმწიფოებს გადაწყვეტილების მიღებამდე არაუგვიანეს 6 თვისა.

შემოთავაზებულია შემდეგი ზეგროვული ორგანიზაციის ფორმირება:

* **ეკა-ის** ეკონომიკური მეთაურთა და მთავრობის მეთაურთა საბჭო — ეკა-ის პოლიტიკური ნელმდგენლობის მატარებელი ორგანო. ყოველი მონაწილე სახელმწიფო უსუსტო ანაზის მიხედვით თავმდგომარეობს ეკა-ში ს-ეკა-ს თვით.

* **ეკა-ის** საკონსულტაციო-სათვითნო ორგანო — გვეყვინება ეკა-ის პარლამენტი. პარლამენტის ფორმირება ხდება მონაწილე სახელმწიფოთა პარლამენტების კომიტეტების გზით, თითოეული მონაწილე სახელმწიფოსგან თანაბარი წარმომადგენლობის

შედეგად ან პირდაპირი არჩევნების გზით. ეკა-ის პარლამენტის დადგენილება უნდა იყოს ეკა-ის სახელმწიფოთა პარლამენტების მიერ მათი რატიფიკაციის შემდეგ. რატიფიკაციის საკითხი განიხილული უნდა იქნას ერთი თვის განმავლობაში.

ეკა-ის პარლამენტის საქმიანობის მთავარი მიმართულებაა მონაწილე სახელმწიფოების კანონმდებლო-

ბათა კოორდინაცია, რაც უზრუნველყოფს ერთიანი ეკონომიკური სივრცის განვითარებას, აგრეთვე ადამიანის სოციალური უფლებებისა და ინტერესების დაცვის ამოცანების გადაწყვეტა, სახელმწიფო სუვერენიტეტისა და ეკა-ის სახელმწიფოებში მოქალაქეთა უფლებების ურთიერთდადგენილობა.

* **ეკა-ის** პარლამენტის შემადგენლობა ნორმირდება ერთიანი საპარლამენტო ბაზის შემქმნა, რაც მონაწილე ქვეყნების მეურნეობათა გაძლიერებას უზრუნველყოფს ერთი-ერთობის არეულობისგან.

* **ეკა-ის** საგარეო საქმეთა მინისტრების საბჭო, საგარეო პოლიტიკური საქმიანობის კოორდინაციის მიზნით.

* **ეკა-ის** სახელმწიფოთა შორის აღმასრულებელი კომიტეტი (სამსახური), მუდმივმოქმედი აღმასრულებელი-მაკონტროლებელი ორგანო. აღმასკომის ნელმდგენილობა რეგულირებული ინიშნება მონაწილე ქვეყნების წარმომადგენლობით ეკა-ის სახელმწიფოთა მეთაურების მიერ მათგან განსაზღვრული დროით. აღმასკომის სტრუქტურების ფორმირება ხდება ყველა მონაწილე ქვეყნის წარმომადგენლობით.

ეკა-მა თავისი აღმასკომის სახით დამკვირვებლის სტატუსი უნდა მიიღოს მთელ რიგ მსხვილ საერთაშორისო ორგანიზაციებში.

* **ეკა-ის** აღმასკომის საინფორმაციო ბიურო. მონაწილე ქვეყნების მიერ სპეციალური ვალდებულების ან კანონის მიღება ხელშეკრულების მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ ურთიერთის მისამართით არამეგობრული გამონათქვამების დაუშვებლობის თანახმად, რამაც შეიძლება ზიანი მიუყენოს მათ შორის ურთიერთობებს.

* **განათლების, კულტურის, მეცნიერების** საკითხების საბჭო. შეთანხმებული საგანმანათლებლო პოლიტიკის ფორმირება, კულტურული, სამეცნიერო თანამშრომლობა და გაცვლა-გამოცვლა, ერთობლივი მოღვაწეობა სახელმძღვანელოების, დამხმარე სახელმძღვანელოების შესაქმნელად.

* **ეკა-ის** ქვეყნების საქმიანობის უფრო ღრმა კოორდინაციისა და ეფექტურობის მიზნით, მიზანშეწონილია, ყოველ ქვეყანაში ეკა-ის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის (სამინისტროს) შექმნა.

* **ეკა-ის** ქვეყნების მინისტრთა დონეზე ჩანართ-ლობის დაცვის, განათლების, შრომისა და დასაქმების, ეკონომიკის, კულტურის, დანაშაულობასთან ბრძოლისა და ა.შ. საკითხებზე რეგულარული შეხვედრებისა და კონსულტაციების ჩატარება.

ეკა-ის მონაწილე ქვეყნების ეროვნულ კანონმდებლობათა შესაბამისად, თანამშრომლობის სხვადასხვა სფეროში არასამთავრობო ორგანიზაციათა საქმიანობის წახალისება.

* **ეკა-ის** ოფიციალური ენის, ენის შესახებ ეროვნულ კანონმდებლობათა უფრეცილობისთან ერთად წარმომადგენს რუსული ენა.

* **მოქალაქეობა.** ეკა-ის საზღვრებში მოქალაქეთა თავისუფალი გადაადგილება მოითხოვს საგარეო, მესამე სამყაროს ქვეყნებთან მიმართებაში, საივრო პოლიტიკის კოორდინირებას.

* **ეკა-ის** ფარგლებში საბინადრო ქვეყნის შეცვლის შემთხვევაში ინდივიდი, სურვილის მიხედვით, ავტომატურად ღებულობს სხვა ქვეყნის მოქალაქეობას.

ეკა-ის დედაქალაქად შეიძლება შეგვეთავაზო-

ბინა ერთ-ერთი ქალაქი ევროპისა და აზიის შესაფარზე, მაგალითად ქუყანა, ქსამარა.

II. ეკონომიკა

ეკა-ის ფარგლებში, ერთიანი ეკონომიკური სივრცის შექმნის მიზნით, შემოთავაზებულია ფორმირება რიგი ზეგროვული მაკონტროლებელი სტრუქტურებისა:

* **ეკა-ის** სახელმწიფოების მეთაურთა საბჭოსთან არსებული ეკონომიკის კომისია, რომელიც აშუშავებს ეკონომიკური რეგულირების ძირითად მიმართულებებს ეკა-ის ფარგლებში, ეროვნულ სახელმწიფოთა ინტერესების გათვალისწინებით და დასამტკიცებლად წარუდგენს მათ ეკა-ის სახელმწიფოების მეთაურთა საბჭოს;

* **ეკა-ის** ექსპორტ-იმპორტის ქვეყნების ნედლეული რესურსების კომისია, საექსპორტო ნედლეულისა და ენერგოშემცველებზე ფასებისა და კვრების შეთანხმებისა და დამტკიცების მიზნით, შესაბამის სახელმწიფოთა შორის შეთანხმებაზე ხელმოწერა. ოქროსა და სხვა ძვირფასი ლითონების მოპოვებისა და გასაღების სფეროში პოლიტიკის კოორდინაცია.

* **ეკონომიკური და ტექნიკური თანამშრომლობის ფონდი**, რომლის ფორმირება ხდება ეკა-ის ქვეყნების შესაბამისი ხარჯზე, ფონდი აფინანსებს მეცნიერებით გაჩერებულ (მეცნიერებატედა) ეკონომიკურსა და სამეცნიერო-ტექნიკურ პროგრამებს, ხელს უწყობს მრავალფეროვანი ამოცანების, მათ შორის, სამართლებრივი, საგადასახლო, ფინანსური, ეკონომიკური და ა.შ. გადაჭრას;

* **სახელმწიფოთა შორის** საფინანსო-სამრეწველო ჯგუფებისა და ერთობლივი საწარმოთა კომისია;

* **ეკა-ის** საერთაშორისო საინვესტიციო ბანკი;

* **ეკა-ის** ეკონომიკური საერთაშორისო პრეტერაქტი, რომელიც სამართლებრივი გზით წვეტს სადავო საკითხებს და ადებს საწარმო საწყობებს.

* **საანგარიშსწორებო** ფულადი ერთეულის (გადასაყვანი რუბლი) შემოღების კომისია;

III. მეცნიერება, კულტურა, განათლება

წინა ათწლეულებში მიღწეული პოტენციალის შენარჩუნებისა და ამ სფეროში ინტეგრაციის გაძლიერებისთვის შემოთავაზებულია რამდენიმე საკითხის გადაწყვეტა.

* **ეკა-ის** საერთო კვლევითი ცენტრების შექმნა თანამედროვე ცოდნის სფეროში უზრუნველყოფს გამოკვლევებისთვის;

* **ეკა-ის** სამეცნიერო კვლევების განვითარების ფონდის შექმნა, რომელიც გაერთიანებს სხვადასხვა ქვეყნების კოლეგიატებს;

* **ეკა-ის** სახელმწიფოთა მეთაურების საბჭოსთან, კულტურის, მეცნიერების, განათლების სფეროში კავშირების საკითხთა კომიტეტის შექმნა;

* **კულტურულ-საგანმანათლებლო** და სამეცნიერო სფეროში არასამთავრობო ასოციაციებისა და გაერთიანებების ფორმირებისთვის ხელშეწყობა;

* **სასტიკენდრო** ფონდის დაარსება ეკა-ის აღმასკომთან;

IV. თავდაცვა

ეკა-ის ფარგლებში შემოთავაზებულია შემდეგი ნელშეკრულების დადგენა:

* **ხელშეკრულება** ეკა-ის მონაწილე ქვეყნების ეროვნული შეიარაღებული ძალებისა და ეკა-ის გარე საზღვრების დაცვის განმტკიცებისთვის ერთობლივი მოქმედებათა შესახებ.

ეკა-ი ვარაუდობს ერთიანი თავდაცვითი სფეროს შექმნას თავდაცვითი მოქმედების კოორდინაციისთვის;

* **ეკა-ის** კოლეგიატური სამშვიდობო ძალების ფორმირება მონაწილე ქვეყნებში და მათ შორის სტაბილურობის შენარჩუნებისა და კონფლიქტების ჩაქრობისთვის;

ეკა-ის მონაწილე-სახელმწიფოთა თანხმობით, საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმების შესაბამისად, სამშვიდობო ძალების გაზანა კონფლიქტის ზონებში ეკა-ის ტერიტორიაზე;

* **ეკა-ის** მონაწილე ქვეყნების კოლეგიატური მიმართვის შეტანა საერთაშორისო ორგანიზაციებში, მათ შორის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში, უშიშროების საბჭოში, ერთობლივი კონტინენტისთვის სამშვიდობო სტატუსის მინიჭების თაობაზე.

* **ბირთვული** განიარაღების თაობაზე სახელმწიფოთა შორის ცენტრის შექმნა საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენელთა მონაწილეობით.

* **ეკა-ის** ყველა სახელმწიფო, გარდა რუსეთისა, შენარჩუნებს ბირთვული იარაღის არმქონეს სტატუსს.

V. ეკონომიკა

უახლოეს ხანში აუცილებელია შემდეგი მექანიზმების ფორმირება:

* **ეკა-ის** სახელმწიფოების მეთაურთა საბჭოსთან არსებული ეკონომიკური ფონდი, რომელიც ეკა-ის ფარგლებში ყველა ეკონომიკური პროგრამის რეალიზების ახდენს და ფინანსდება ყველა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ;

* **საერთაშორისო** ორგანიზაციებთან მოქმედების კოორდინაცია ეკონომიკური დაბინძურების ხარისხის დაწვეისთვის;

* **გრძელვადიანი** და მოკლევადიანი პროგრამების მიღება გარემოს აღდგენისა და ეკონომიკური კატასტროფების შედეგების ლიკვიდაციის უშიშროებისთვის პრობლემებზე (სარალი, ჩერნობილი, სემიპალატინსკის ბირთვული პოლიგონი);

* **ეკა-ის** სახელმწიფოთა შორის ნელშეკრულების მიღება ბირთვული ნარჩენების დაკონსერვების თაობაზე.

ისტორია ჩვენ გვაძლევს შანსს XXI საუკუნეში ცივილიზებული გზით შევიდეთ. ამის ერთ-ერთ საშუალებას, ჩვენი აზრით, წარმოადგენს ევრაზიული კავშირის შექმნის ინიციატივის ინტეგრაციული პოტენციალის რეალიზაცია, რაც პოსტსაბჭოური სივრცის განვითარების ლოგიკასა და ინტეგრაციისკენ ყოფილი სსრკ-ს ხალხების ნებას გამოხატავს.

მეგობარ დ. ჰოპი

კასი, როგორც ყველაზე იყო

ველარ მოითმინა, ჯიქურ მიეჭრა და მკვახედ მიახალა:

— თქვენ რა, მე მითვალთვალებთ? ინგლისელმა თვლები დახარა და, შეფიქრებულ-ლომა, წარბები შეიჭმუნა.

— მომიტყევეთ, რა ბრძანეთ?

— თქვენ მე მითვალთვალებთ? — გაიმეორა კითხვა რიმი. — ყველაზე თქვენ გხედავთ.

— მერწმუნეთ, გეთაყვა, თქვენ ტყდებით.

— მე არ ვცდები. ჩემს ღვეტას თავი დაანებეთ!

ინგლისელმა თავი ნაღვლიანად გააქნია და იქაურობას გაშორდა. რიმი კი იდგა და უყურებდა, სანამ იგი თვალს არ მიეფარა.

— ლინდა, დღეს მე იგი კვლავ ენახე!

— ვინ, ძვირფასო?

— ის წყველი ინგლისელი. ჩვენი სახლის ლიფტში გადავეყარე.

— დარწმუნებული ხარ, რომ სწორედ ის იყო?

— რა თქმა უნდა, ხომ გითხარი, იგი ყველაზე მეტადნდება: ქუჩაში, მატარებელში, საუზმისას და აი, ახლა, ლიფტში! ყველაზე მას ვეფეთები. ლამის ტყუიდან შევიშალე. დარწმუნებული ვარ, მითვალთვალებს.

მაგრამ რატომ?

— ელაბარაკე?

— ველაბარაკე, დავემუქრე კიდეც, ვუყვირე. მაგრამ არაფერმა გაქცა. იგი გაშტერებით მიცქერდა და უხმოდ გამშორდა. და აი, მეორე დღეს კვლავ

გამომეცხადა.

— ხომ არ სჯობია, პოლიციაში დარეკო? თუშე, მას ხომ ისეთი არაფერი დაუშავებია?

დასასრული მე-14 გვერდიდან

მარადისობისკენ მიმართული გზა

ადრეული სიგამწიფიდანვე გრივად ამაშიდის პიროვნებისა და შემოქმედებისადმი განსაკუთრებული პატივისცემა და სიყვარული მქონდა. შემდგომში წლებმა მასთან კიდევ უფრო დაახლოვა. მისი ლექსების ერთ ძალზე მნიშვნელოვან წიგნზე — „პირამიდები“ — ჩემს ახალგაზრდობაში წერილი მაქვს გამოქვეყნებული, სხვა დროსაც ვცდილობდი ჩემი გულწრფელი დამოკიდებულება გამოეხატა იმ თვალსაზრისით, რომ წიგნი, გრივად ამაშიდის რომ შექმნიდა და შეაქვს თანამედროვე ქართული მწერლობის განვითარებაში.

სამაგალითო შინაგანი კულტურა, დიდ ნიჭთან შერწყმული გულმოდგინება, მწერლობისთვის ესოდენ აუცილებელი ღრმა განსწავლულობა, უაღრესად დახვეწილი გემოვნება, ხალხის თვითრის გრძნობა, მეტად მიზიდველი საუბარი, სხვათა წარმატებით გახარების უნარი და სხვა საუცხოო თვისებები, მრავალთაგან გამოიარევის გრივად ამაშიდის და ჩემი ხალხის საყოველთაო სიყვარულიც ამის გამო დამსახურა.

ვევლინ ვიცი, ბოლო სამოთხე წელიწადში რამდენი უბედურება დაატყდა თავს დანგრეულ-დატყვევებულ, სისხლის ღვლებივით წაღებულ საქართველოს და ბოლო ლექსებშიც სწორედ ამ უშიშესი პერიოდის სულისშემძვრელი სურათები დახატული, არავითარი პირადი ტრავმა არ შეედრება სამშინელ განცდას, ასეთ დროს ჩვენ რომ გვეშველება, საკუთარი ადამიანის მოახლოებად არაფრად გვიჩვენებს კაცს, როცა შესწერს (ამას კი კარგა ხანია თვალნათლივ ვხედავთ) განადგურების რეალური საფრთხე ემუქრება. ყოველთვის ეს გრივად ამაშიდის დიდი დრამატიზმი გადმოსცა, და, როგორც მოსალოდნელი იყო, ნატიფ ფორმაში მოაქცია.

საკუთრების გამოცდილებას ემყარება დიდი ინტელისული პოეტის ალექსანდრე პოუპის დაკვირვება, რომ გემოვნით მშვენიერებით აღსავსე პოეზიას ვერაფრითაა შე-
თავი ვერ გასწავლის და რომ ყველაფერს ოსტატის ხელი აკეთებს.

მხილველი არ იყო. ამ მართალი და ტკივილიანი წიგნის ავტორი ნიდას გლევს ბნელ ძაღლებს, მრავალჭირანული საკარტოვლის აწივება და განადგურება რომ აქვთ დაგეგმილი და თავიანთ ბოროტ ზრახვებს კიდევაც ახორციელებენ.

შემოგვსივთ ყველა შაგვარი, სისხლის წვერებით მხეცი ადამიანი. იწვის ქართველი ბავშვის აკვანი და ჩვილის სისხლი ღმერთს შეჰღადავებს! თვალს ვაკვებთ მწუხარე სტრიქონებს და ისევ გაივლებს დათოვლილ უღელტეხილებზე სიმართლი მომავალი, ქანცაწვერითი ლტოლვილები, დედების მეგრულ გაყინული ჩვილები, დაუმარცხად მოტყუებული ცხედრები; თავს გვახსენებს ჩვენი პარმოუკრავი, ღია ჭრილობა და ჩაგვსმის ავტორის, დაზარალებული ჭირისუფლის მწარე ამონაცხები:

ვაი დალო და ვაი ჭუბერო, ვაი გოლგოთის გზა უსასრულო.

წლებით დამიმეხულ, სამშობლოს სამსახურში გატარებულ პოეტს ცხოვრება. შხამით სავესთასად! ქვევია, რასაც ხედავს, დაუკრებელი ეხელება, ესიკვდოლება, იყოს ქართველთა მოდგმის დაქვევის მოწმედ, და გაოგნებული წამოიძახებს:

ვისაც შესხმას და ქებას გუწერდი, მე როგორ დავწერ იმის რეკვიემს!

შეუძლებელია შემოქმედ ადამიანს, სიცოცხლის მოთაყვანეს, უიმედობა სამუდამოდ დაეუფლოს, ერის მომავალი, მისი გადარჩენა არ ირწუნოს და გრივად ამაშიდის „გოგონა არყოფნის“ ჯვარზე გაკრულ „მამულის იმედის სიტყვას“ ეუბნება, თავისებურად ამხნევებს:

რად ვერ დათრგუნა უკუნი შუქმა, როდემდის უნდა გვცდიდეს იბალო?

მე დავიდალე და ღმერთმა ნუ ქნას, შენ, საქართველო, შენც დაიდალე!

სიცოცხლისა და შემოქმედების ეინი ადამიანში, ეტყობა, ამოუწურავია და პოეტსაც სიმღერის დღეობებივით მადლი აძლევს „ფერულწავრთი ნაღვერდის გაღვივებას“ და ამ მცირე, ისტორიულ ჩამოქნილ ლექსში იგი ასაკისთვის უჩვეულო ენერგიით აღსავსე ამბობს: „გერ გაგაძე თვალთ ცქერით, გული ძვრით არ დაბერდა“. ამ ცეცხლსა და შემართებას ბუნებრივად ეხმარება და კრავს ლექსის ფინალური სტრიქონები: „და სიმღერაც არ ბერდება, რაკ გული არ დაბერდა“.

რომელ ქართველს არ ახსოვს მით უმეტეს ქართველ პოეტს „გვეზისტეკის“ ეპილოგში გამოთქმული სევდიანი სამღერავი წუთისოფლის სიზმარულ მოღანდებზე მოხეხებით ხანგრძლივობასა და წამიერად განქარებაზე („ვის გრძელად ჭოწანი, მისთვისცა არის ერთისა წამისა...“); ახსოვდა და ახსოვს ეს გრივად ამაშიდის, მაგრამ უნებურად ისიც აცდუნა დღითა დაღობივით ბრუნდის და გამოვლენითი საქრფილი ლექსი მერე აღმოვაჩინა: „სიკვდილს გეძახდა რომ მუკრია, მიღწეა ყოფილა“. აქ არის თავისებური

გადაბნეული დიდ წინაპართან. ეს მოტივი ნაირგვარად მეორდება ბოლოდროინდელ ლექსებში. განვიღო გზაზე პოეტი ამბობს: „...გრძელად რომ ესახვედი, ოდრო-ნოდრო ყოფილა, სულ ერთი ცილა...“ და ამას მოხდევს ყოველი ჭეშმარიტი ხელოვანისათვის ბუნებრივი უკმარისობის განცდა, უკმაყოფილება იმით, რაც გააკეთა: „რა ცოტა რჩება ამ ხელებს ოქრო, ამ თითებს, ამდენ სიდას რომ ცრიდა...“.

ასეთი ეჭვი ყველა ნამდვილი მხატვრის შემოქმედების არსს გამოხატავს, ყველა მარცხისა თუ გამარჯვების წყაროდ ითვლება.

ცოცხალი, მოაზროვნე არსებისათვის ძალზე ძნელია იმ აზრთან შეგუება, რომ ცხოვრების გზა განვლვ, რისი გაკეთებაც შეუძლო, თითქმის გაკეთვ; ძნელია მშვიდად, გარეგნული მღელვარების გარეშე წარმოთქვას კაცმა: „მივეყვები დღითა დაღამებით ქარვას, გასრულდა ჩემი კრიალოსანი“. გრივად ამაშიდის ამის ასე თქმა არ გასტყუვება და მინც, ამ სტრიქონში გამოკრთის ყველასათვის გასაგები ჩუმი სინანული.

ღრმა ადამიანური სევდა მსგავსებს გრძელის ერთ-ერთ საუკეთესო ლექსს „უკანასკნელი სათოვარი“, სადაც ავტორი უზენაეს ევედრება, მისი „დაღლილი სხეულის“ მრავალჯერად გარდაქმნისა და სახეცვლილების შემდგომ მშობლიურ გარემოს არ განაშოროს, საქართველოდ არ გაიბრუნოს („ფრთოსნად, ბალახად, წვიმად მოხული, მშობელ ქვეყანას არ მომაშორე“), სატოვად არის გაცხადებული უმადურესი სურვილი — „იქაც“, სულელის საუფროსში მოხვედრისა, კვლავ საქართველოში დაიბრუნოს თავი. ძნელია, ამაზე უკეთ გამოთქვას კაცმა სამშობლოს სიყვარული.

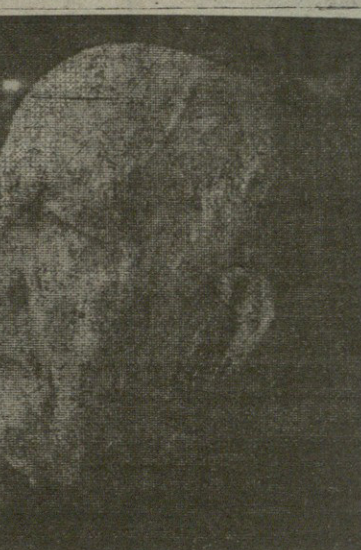
საუკუნის წინათ გრივად ამაშიდის, „სადღერდების“ ავტორმა, როგორც იტყვიან, „ხელმწიფის ტოლა კაცმა“, ერთი შეხედვით, ამქვეყნიურ სიამოთა სიუხვით გულმოყრეზებულმა, საქართველოს არასახარბილო მდგომარეობის გამო, უბედურად ჩათვალა თავი და მკერდში დაჭრილივით ამოიღინა: „დაემხო ჩემი სამშობლო, საფლავს ჩავდივარ სიმწარით...“.

ერთი საუკუნის მერე მის შიამბაღალსაც იგივე სატიკიარი უბურდავს ტვინს, ისიც ამავე ხმაზე მოთქვამს: „მეც სამარეში იხე ჩავდივარ, სამშობლოს სამშველს ვერ მოვეწიარო!“ ღმერთმა

ეს წერილი ცოცხალ შემოქმედზე, ჩემს საყვარელ პოეტსა და ადამიანზე, გრივად ამაშიდზე დავეწერე და ალბათ გასაგებია, როგორ არ მინდოდა, მას წერილობის იერი მისცემოდა.

ჩვენდა სავალალოდ, მერამდენად დავრწმუნდით — განგებასა თუ ბედისწერას ნინ ვერაფერი აღუდგება, მერამდენად ავინდა ღმერთსაცის ნათქვამი: „სცთების და სცთების, სიკვდილსა ვინ არ მოვლის ნამიხად...“, მერამდენად ჩამორეკა გლოვის ზარმა, თანაც რა დროს, რა მუხთლად...

ისიც გულით გვხურდა — ლექსების ეს ბოლო კრებული („არყოფნისკენ“, მერანი, 1994 წ.). მის მიერ გამოცემული უკანასკნელი წიგნი არ გამო-
მდგარიყო, მაინცდამაინც ასეა არ გამართლებულიყო ახალგაზრდობისას ნატვორცნი ელვარე სტრიქონი: „და შეგა ჩემი ბედის ბორბალი...“, მაგრამ ვაი, რომ აქედ უძღუნდა აღმოჩნდით. „გამოვლილ“ მკითხველმა ამ ორიოდე თვის წინ იხილა თავად პოეტის მერე შედგენილი მცირე

წიგნის ეს ეჭვი გამართლებულია ყოფს და ბატონ გრივად ამაშიდის საქართველოს უკეთესი დღეები არ ენახოს.

გრივად ამაშიდის — ადამიანსა და შემოქმედს — დიდი ცხოვრებისეული გამოცდილება ამბობს, არაერთხელ სწერია ხელი ეკლესიასტეს შეუდარებელი წიგნი, გულის გაბტეხიც და დამაიმედებელიც; წვეთ-წვეთად უგროვდებოდა სულში მისი შეუვლი, „წვიმარე სიბრძნე“, მისი ტრიალივით, ქარის ქროლვასავით მბრუნავი და მარადიული... ბევრჯერ განუცვივრებია ყოველის შემოსვრულ დროსთან ადამიანის გენის ჭიდილს... მდგარა სეოფის პირამიდის პირისპირ (იქ მხოლოდ უნდა დუმდეს გაიბნდო) და ადგილზევე გაუყინავს სულის კოლონის ქვის მხერას, ყოველის მიღმა რომ იყურება. ბევრის მსილველი, ბევრის მომწერე და გადამცემი ეს კაცი იმის გაღებას, რაც მის სამშობლოს სტრას, წარმოუდგენლად ძნელი გამოდგა. რას იფიქრებდა, თუ სიბუღილი შეჭამდა ქვეყანას, არ ეგონა, „ამდენი გესლი, ამდენი ღვარდი“ თუ ამოტივტივდებოდა. საშინელება — შენი თვალთ ხედავდეს მშობელი ერის გადაგვარებას, არ გაიბნდეს მისი ფიზიკური გაქრობის შიში. ამან მისცა ბიძგი, დაეწერა სხეულები კრებულის ბოლო, ყველაზე პესიმისტური და ამავე დროს ადამიანური დივრებით აღსავსე ლექსი „არყოფნისკენ“ ამიტომ ჩქარობს იგი ასე უჩვეულოდ, ამის გამო ესწრაფვის არყოფნაში მკისიერ დანთქმას, რომ არ მოეწეროს, როგორმე გასწეროს საკუთარ სიკვდილზე ათასჯერ საშინელს — სამშობლოს საბოლოო დაღუპვას (გაყვინდოთ, რას ეუბნებოდა ავადმყოფი, მღლოვარე აკაკი თვის ტომთაგან გამეტყუებული ილიას ნატყვარი ცხედრის).

მუდამან ღვინაბიძე მცირე წინასიტყვაში ამ ლექსს მოხდენილად უწოდა „მძლავრი, ამაღელვებელი ორატორია კაცობრიობის

მარადიულ საფიქრალზე... იმეკენიორი არსებობის გზისა და სასი-
გებზე... სულისა და ხორცის სამ-
ყაროში განზავებისათვის სტოიკურ
მზადყოფნაზე...“.

საგანგებო დაკვირვება არც
არის საჭირო — პირველი სტრი-
ქონებიდანვე საცნაურია ბარათა-
ვილისეული „გოგონა ლტოლვის“
წრეგადსული წადილი. ავტორის
მინიშნებები იოლი ამოსაცნობია.
კარგად ვიცი, გზა, რომელსაც
იგი დაადგა, „უვალი გზაა“. მისი
სიძნელე დიდმა წინამორბედმა
გაუადვილა მოძმეს, შთამომავალს.
ლექსი შემზადების გარეშე იწყე-
ბა, უეცრად გააოხრდა პერის
ტალღები თითქმის სახეში გაცემს,
უკან დასახევი აღარსად არის:

არყოფნისკენ! არყოფნისკენ!
ჩემს გასაფრენად ქრიალ ქა-
რები...

არარსებულთან შესაერთებ-
ლად
სულმოუთქმელად მივექანე-
ბი...

ამგვარაა, აქ არმოსფერული
მოვლენები, ამინდის ცვალებადობა
რომ არ იგულისხმება — ეს სხვა
სივრცე და სხვა ქარებია. არყო-
ფნისკენ დაუოკებელ ლტოლვა-
საც აქვე ეძებება მიზეზი („ქვე-
ყანას ღვარდი სჭამს...“, „როგორ
იციხოვრებ უსიყვარულოდ, სულის
ამოსვლას არ დაგცდიან“, „ბო-
ლოს სიბერე სულ გამიმწარდა...“),
მაგრამ ეს ცხადია, ერთგვარი
ხერხია, დიდი სათქმელი, სიღრ-
მისეული აზრი მოიარებით რომ
გამოიხატოს. ამავე დროს, იმის
გურუბას, რასაც მოვესწარი, გა-
საკვირი არ გახლავთ, არყოფნა
ამჯობინო.

წარმოუდგენელი მხნეობაა სა-
ჭირო — მხერა გაუსწორო ყოვე-
ლის შთანთქმელ, შავად მოზი-
ზიშე უსასრულობას და მუხლი
არ აგიკანკაღდეს, მსილით გა-
მკვეთი „განგრეული დრო“ და
არ შედრე. ამ ლექსში სწორედ
ასეთი კოსმოური სურათების მსი-
ღველნი ეხდებით — წლებისგან
დამიმეხებული, ტანმოირბილი, ფერ-
მართალი კაცი ფეხზე მდგომი
მიექანება იქითკენ, საიდანაც ჯერ
ხორციელი არავინ დაბრუნებულ-
ეს ერთდროულად აფორიაქებული
სულის ჯანყიც არის და გარდუ-
ვალისადმი ქრისტიანული მორწი-
ლებიც: „უცნობ პლანეტებს ქრო-
ლვით ჩაუვლი, ქედმოხდილი და
ფეხზე ამდგარი...“.

კაცი და შემოქმედი მაშინ
ხარ, როცა არყოფნას ყოფნად
აქცევს ტყველსავე მიმქრულად
წუთებს დაატყვევებს და განადი-
სობის კუთვნილებად გარდაქმნი.
ამის გაკეთება შეძლო ოთხმოცი
წლის პოეტმა. ახალი დიდი გა-
მარჯვებები, სიკეთე და ჯანთო-
ლობა, მისი ხალთიკი საქმი-
ულის მალე აღორძინება და სე-
ნიერება ეუსურეთი უნს ხან-
ლოვან იუბილარს.

მეზარ კიბია 18.07.94

ანთოლოგია და კიდევ ერთხელ ივრანა, კრიტიკი
აბაშიდის პოეზიის მადლი.
ბატონი გრივად ამაშიდის სურათი, ამ ნიჭი, გარე-
კანზე რომაა აღბეჭდილი, ერთი ჩემი შეგონების
დარად, მეც ძველი რომაული მოქალაქის გამოხა-
სულებას მაგონებს.

ფიქრით დაღლილი ქვეყანი სახე ღრმა ნაოქ-
ბითა და დაბერული ძარღვებითაა დაქსელილი.
სამშობლოს უიღბლობით გატანჯულ ტვინში გა-
ტოტილმა მასიციონერმა ქარვამა ველარ გაუძლო
წუთისოფლის ამდენ უსიყვარულობას, განუდა და
ვალმონდილი კაცი მისგანვე უპირად განქვერტი-
ლი არყოფნის დაღს... გზას დაადგა.

დღეს, როცა ამ უსიყვარულო მამულში მისი
ძვირფას ნეშტს ვეზოვებით, მერა მთელი საქა-
რეულოს მწუხარებას ჩემს გულითკითვლივ შე-
ვეწმოდ.

ლომა და სიმეცხრე, მოვალეობისა და პასუხისმგებლობის
ის გრძნობები, მასალის ზეპირი თუ წერითი გადმოცემის
ის კულტურა და, საერთოდ, ყველა ის თვისება, რომლებიც
ასე აუცილებელია ნამდვილი პედაგოგისათვის.
გასაკვირია, როგორ მოახერხა ანდრია რაზმაძემ
პედაგოგიური მუშაობის პარალელურად ისე წარმატებით
წარმართა მეცნიერული კვლევა-ძიება, რომ უკვე 1913 წელს
წახულიყო ბრესლაუში, რათა გამომედილი გერმანელი
(წარმოშობით ბერძენი) სპეციალისტისათვის, კონსტანტინე
კარათეოდორისათვის თავისი პირველი ნაშრომი გაეცნო.
კარათეოდორის წარდგენით, ერთი წლის შემდეგ სტატია
გამოქვეყნდა ცნობილ საერთაშორისო ჟურნალში „მატემატიკა-
ში ანალიზი“. დავარქვათ ამ ფაქტს მათემატიკური აზრისათვის
სარკმლის გაჭრა საქართველოდან ევროპაში და შევინათოთ:
ათეულობით წლების განმავლობაში ქართული მათემატიკო-
ნების შრომების (მათ რიცხვში, მონოგრაფიებსაც ვგულის-
ხმობთ) გამოჩენა უცხოეთში თუ ლამის ჩვეულებრივ ამბად
იყო ქვეყნი (დასაწინააღმდეგებლად ტრაგიკულმა სინამდვილემ
ამ მხრივაც შეცვალა მდგომარეობა), იმიტომ ხომ არა, რომ
„ანალიზში“ განხორციელდა ანდრია რაზმაძის ის პირველი
და კიდევ სამი მომდევნო პუბლიკაცია?
პირველივე ნაშრომით ანდრია რაზმაძემ მეცნიერული
ავტორიტეტი შეიქმნა, სამაგისტრო გამოცდებზე წააბარა, და
მოსკოვის უნივერსიტეტის პრეპარატორად გახდა. მას
გარდაცვალებამდე აღრიცხვაში სპეციალური კურსის წაკითხვა
მიენდო.

1918 წელს ივანე ჯავახიშვილმა ახლადგახსნილ
თბილისის უნივერსიტეტში მოწოდდა რუსეთის უმაღლეს
სასწავლებლებში მომუშავე თანამშაბულე მეცნიერებს. ამ
მოწოდებას ანდრია რაზმაძე ერთ-ერთი პირველი, გამოეხმა-
რება.

მოძღვართა მოძღვარნი

ანდრია რაზმაძე

დასავლეთ საქართველოში სოფე-
ლია ერთი, ჩხენიში ჰქვია. მე-19
საუკუნის მიწურულს ქუთაისის მარა-
ში შედიოდა, ახლა სამტრედიის რაი-
ონში შედის; როგორც ამბობენ, ლაბაში
სოფელია. იქ დაიწყო მისი სახელობანი
ცხოვრების გზა, სამწესწაროდ, ნაადრე-
ვად დასრულებული.

ანდრია რაზმაძე საუბრისას მის
სახელს ხშირად ერთვს შთაბეჭდვად მღვდელი სიტყვა
„პირველი“. მათემატიკური მეცნიერული პუბლიკაციის პირ-
ველი ქართველი ავტორი; თბილისის უნივერსიტეტის
პირველი პროფესორი-მათემატიკოსი; ამავე უნივერსიტეტის
საბუნებისმეტყველო-სამათემატიკო ფაკულტეტის პირველი
დეკანი (ეს ფაკულტეტი წინამორბედმა ამჟამინდელი მექა-
ნიკა-მათემატიკისა და ფიზიკის ფაკულტეტებისა); პირველი
ქართველი ლექტორი მათემატიკურ (და არა მხოლოდ
მათემატიკურ) დისციპლინებში; უმაღლეს მათემატიკაში
პირველი ქართული სახელმძღვანელოების შემქმნელი; პირ-
ველი ქართველი დელეგატი საერთაშორისო მათემატიკურ
კონგრესებზე; პირველი საბჭოთა მეცნიერი კლასიკურ
გარდაცვალებამდე აღრიცხვის დარგში (ჩვენს დროში „საბჭოთა“
უკვე გვენათესავება, მაგრამ ისტორიულად ხომ ვერ გამოვლინდით;
მოცემულ კონტექსტში ნათქვამი მხოლოდ იმას ნიშნავს,
რომ ანდრია რაზმაძე პირველი პროფესორი მეცნიერული
გახლდა, რომელმაც გარდაცვალებამდე აღრიცხვის პრობლემების
შესწავლას მოჰკიდა ხელი ისეთ უსაზღვარო ქვეყანაში,
როგორიც იყო ჯერ რუსეთი და მერე საბჭოთა კავშირი).

დავუბრუნოთ ამ ერთობ მრავალწინააღმდეგ პიროვნებას
ანდრია რაზმაძის თვალსაზრისით მეცნიერული წვლილი
გარდაცვალებამდე აღრიცხვის რამდენიმე მიმართულებით განვითარ-
ებაში და თბილისის უნივერსიტეტის ერთ-ერთი დამაარსებ-
ლის სახელი: მისი სრულიად განსაკუთრებული ადგილი
ქართული მეცნიერებისა და უმაღლესი განათლების ისტო-
რიაში კიდევ უფრო მეტად გამოიკვეთება.

ანდრია რაზმაძე დაიბადა 1889 წლის 30 ივლისს; იგი
ტყუპისცალი იყო დის ელისაბედისა (მას მეორე დაც ჰყავდა,
მარია); მალე მამამისი, რეინგზის კონდუქტორი მისიელ
რაზმაძე, მამატრედიიდან მისიილოვში (ახლანდელი ხაშური)
გადასახლდა; სამედიცინო და მთელი ოჯახიც, მუშაობდა ნინო
ნოღა და სამი პატარა შვილი, მას გაეყვა. იქ ბიჭუნა
რეინგზის სასწავლებელში სწავლობდა (ხაშურის რეინგზის
უ-5 სკოლა ახლა არაზმაძის სახელს ატარებს). ანდრია
2 წლისა ყოფილა, მამა რომ გარდაცვლილა. უმარნეროდ
არჩენილი, გატყუპებული ოჯახი ჯერ ფოთში გადასახლდა,
ემდგომ — ქუთაისში.

აქ უნდა ითქვას, რომ დედისა და ორივე დის მთავარი
საზრუნავი ანდრიაზე მომავალი შეიქნა. ჰაბუკაძე მათი
„მამაკეთილია და, რასაკვირველია, ნიჭისა და სიბეჯითის
განვითარებას ეზრუნებოდა. ცოდნისაკენ. 14 წლის ანდრია
„მამა“ მეთხუთსე კლასში მიიღეს (ქუთაისის რეალურ
სკოლაში). დანარჩენი ოთხწლიანი კურსი მან ორ
წელიწადში დაძლია და ამგვარად, „ექსტრენად“ დაამთავრა
მდგრადი ერთ-ერთი საუკეთესო სასწავლებელი 1906-ში.
იმავე წელს ანდრია რაზმაძე მოსკოვის უნივერსიტეტის
ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე შედის, სადაც 1906-
წ. კმ სწავლობს; როგორც გადმოგვცემენ იგი მათემატიკა-
ში ნეოლოგიზმის საუკეთესო სტუდენტია რიგებში იდგა
და მეორე კურსიდანვე სახელმწიფო სტიპენდიას იღებდა.
ცნობილია აგრეთვე, რომ გარდაცვალებამდე აღრიცხვის საკითხებით
ანდრია სტუდენტური მერხიდან დაინტერესდა და გულდასმით
გაეცნო სათანადო სპეციალურ ლიტერატურას. ამ საგნის
ფუნდამენტური ცოდნა შეაფარდა მორანს ანდრია რაზმაძის
შრომებში. იმხანად მოსკოვის უნივერსიტეტში სწავლობდა
განსხვავებულ სტრუქტურაში, ანდრია რაზმაძე, მომავალი სსრ
კავშირის მეცნიერი, აკადემიკოსი, წევრი-კორესპონდენტი,
რომელსაც „ფიზიკის“ დირექტორად პირველი მიმოხილვა
„საბჭოთა მეცნიერული შემოქმედებისა. მოსკო-
ვის უნივერსიტეტის ფიზიკის ფაკულტეტის სტუდენტთა
მასწავლებლის კურსის თანახმად ანდრია მათემატიკის
მასწავლებლის კურსის შემდეგ ქმედების ქალთა
გინაზიაში გადის.

მასწავლებლის კურსზე (1910-1917) წევრ მწირი
ცნობები მოგვცემს, მაგრამ ვივარაუდოთ, რომ ანდრია
რაზმაძემ მასწავლებლის კურსის თანახმად და მისი
რაზმაძემ მასწავლებლის კურსის თანახმად

ურა და სამშობლოს მოაშურა.
ასე დაიწყო მისი მოღვაწეობა თბილისის უნივერსიტეტში.
პირველივე დღეებიდან შეუდგა იგი ქართული მათემატიკური
ტერმინოლოგიისა და მეტყველების სტილის შემუშავებას,
კვალიფიკაციის მეცნიერული კადრების მოზიდვასა და
ადგილზე ახალგაზრდა კადრების მომზადებას, კვლევითი
მუშაობის ორგანიზებას, მშობლიურ ენაზე მათემატიკური
სახელმძღვანელოების გამოცემა. ამასთანავე სისტემატურად
ატარებდა საღვეტო-პრაქტიკულ მეცადინეობებს.

ანდრია რაზმაძე გახლდათ მრავალგვარ. ყამირზე
პირველი ხელის გამწვანება. ეს მისი პირთი „ალაპარაკი“
უმაღლესი მათემატიკის ყველა ძირითადი დისციპლინა და
არა მარტო ისინი. შესაბამისი სპეციალისტების უყოლობის
გამო ანდრია რაზმაძეს მოუხდა პირველი კურსების წაკითხვა
ზოგად ფიზიკისა და თეორიულ მექანიკაში. წარმოუდგენოთ
რამდენი სპეციალური ტერმინი თუ გამოთქმა უნდა ეთარგმნა
ქართულად ან კიდევ! საუკუნისხშია, რომ ანდრია რაზმაძე
არსებითად გაურკვეველი აინშტაინის ფარდობითობის თეორიაში
და ხელი შეუწყო წევნი ამ იდეების პროპაგანდას.
დაამწვრთა მოწოდებით, თბილისის ინტელექტუალურ ცხოვ-
რებაში მნიშვნელოვან მოვლენად იქცა მისი საჯარო
მოხსენება „აინშტაინის კერძო და საყოველთაო პრინციპები“,
რომელიც მან 1923 წლის 5 დეკემბერს წაკითხა ხელოვნების
სახსელზე. 1924 წელს უწერდა „კავკასიონში“ გამოქვეყნ-
ებული მისი სამეცნიერო-პოპულარული სტატია „აინშტაინის
რელატივისტიკის მოძღვრება (ზოგადი მიმოხილვა)“ კი დღესაც
ინტერესით იკითხება.

ყველა, ვისაც ბედნიერება ჰქონდა ანდრია რაზმაძის
სტუდენტად, ან უბრალოდ, მშენებელი ყოფილიყო, ერთხელ-
უნადა აღნიშნავს, რა ბრწყინვალე პედაგოგი-ლექტორი, ზეპირი
თუ ნაბეჭდი მეცნიერული სიტყვის რა ჰეშმარიტი ოსტატი
გახლდათ იგი; აღნიშნავს, როგორ უყვარდა ანდრია
რაზმაძეს სტუდენტები და, ამასთანავე, როგორი მოძითაონი
და მეტიც ბრძანდებოდა; აღნიშნავს, როგორი მაღალი
მეცნიერული დონის, ფორმითა და შინაარსით რაოდენ
მოხდენილი იყო მისი ლექციები — პედაგოგიური ხელოვნების
ნიმუშები!

მხოლოდ ასეთი გაქანების შემოქმედს შეიძლება
გასჩნდოდა მხოლოდ გრანდიოზული იდეა — ქართულ ენაზე
მათემატიკური ანალიზის სრული კურსის შექმნა. უნდა
შეგინებოთ, რომ იმ დროის მხოლოდ მათემატიკურ
ლიტერატურაში ანალიზის უცხოური კურსები ხელის
თითებზე გადათვლებილია თითი ისეთ „მათემატიკურ“
ენებზე, როგორიც ფრანგული და გერმანული (უმაღლესი
მათემატიკის სრული კურსი რუსულ ენაზე მხოლოდ 40-იანი
წლების ბოლოს გამოიცა). ამგვარად, ანდრია რაზმაძემ
უნივერსიტეტისა და უნივერსიტეტის სტუდენტთა ხელი და
თვითონაც მშენებრად ეხმოდა ეს. დასაწინაა, რომ მან
მხოლოდ ორი სახელმძღვანელოს დაწერა და გამოცემა
მოახსრო — „მათემატიკური ანალიზის შესავალი“ (1920 წ.)
და „განუხილავი ინტეგრირება“ (1922 წ.). „რომლებზეც
ქართველ მათემატიკოსთა. მთელი თაობები აღიზარდა. ეს
წიგნები მათი იმედიანი მუშაობისათვის დღესაც
ხიამაყის საგანია, საპატიო რელიკტია.

განსაკუთრებული ის არის, რომ ასეთი ტიტანური
სამუშაო შეწყვეტილი იყო ინტენსიურ მეცნიერულ კვლევა-
ხთან. 1924 წელს ანდრია რაზმაძე ახალი შედეგებით კვლავ
მიემზავრება უცხოეთში და „ანალიზის“ რედაქციას აბარებს
ფრანგულად დაწერილ დიდ შრომას. იმავე წელს მხოლოდ
მათემატიკურ რუკაზე, მანამდე უცხოეთი ქვეყნის, საქართვე-
ლოს, წარმომადგენელი მოხსენებას კითხულობს კანადაში,
ტრონტოს საერთაშორისო კონგრესზე. მოხსენებელი მლი-
ურ შთაბეჭდილებას ახდენს მშენებელზე, თვალსაზრის
უცხოელი მეცნიერები ულამაზეს მას წარმატებას და
გაქვირებას გამოხატავენ, რომ პატარა ქვეყანამ საკუთარი
მაღლებით შექმნა მათემატიკური ცოდნისა და კვლევის კერა.
„მე გამოვიდოდი, როგორც საქართველოს დელეგატი და

ყველაფერი გაგაკეთე იმისათვის, რომ ჩემი სამშობლო
მეცნიერების მხრივ წარმოემდგინა“, — ესაუბრა „განუხილ-
ვების გრძნობით წერდა მან ანდრია რაზმაძე.
ერთი წლის შემდეგ ის პარიზში, „სორბონის“ უნივერსი-
ტეტში, ბრწყინვალედ იცავს სადოქტორო დისერტაციას.
ქართულ მათემატიკოსს ანიჭებენ საფრანგეთის უმაღლეს
სამეცნიერო ხარისხს და ირჩევენ საფრანგეთის მათემატი-
კოსთა საზოგადოების წევრად.

სამშობლოში დოქტორის მანტიით დაბრუნებულმა ანდ-
რია რაზმაძემ განაგრძო მრავალმხრივი მოღვაწეობა. მისი
შემდგომი მეცნიერული ბიოგრაფიის მნიშვნელოვანი მომენ-
ტებია: 1927 წელს სრულიად რუსეთის მათემატიკოსთა
პირველ ყრილობაში მონაწილეობა (შემონახულია ფოტოსუ-
რათი, რომელზეც ანდრია რაზმაძე ყრილობის საპატიო
პრეზიდენტად ზის ნაფიქსირად, დელეგატთა, სპერსტეინთან
და სხვა გამოჩენილ მეცნიერებთან ერთად); ბრტყელი
შეკრული პერიოდული ექსტრემალბების შესახებ იმხანად
(1929 წლის იანვარი) ჯერ კიდევ დაუსრულებელი შედეგების
მოხსენებად წარდგენა მოსკოვის მათემატიკოსთა საზოგადო-
ებაში, რომლის წევრიც იგი იყო; იმავე წლის ზაფხულში
სსრკ-ში მუშაობის დასრულება და გრცელ შრომად
გაფორმება, რაც, სამწესწაროდ, უკანასკნელი აღმოჩნდა.

1929 წლის 2 ოქტომბერს ანდრია რაზმაძე გარდაიცვალა
შეკვეთილ ყელზე. ორგანიზმის მოწინააღმდეგე იგი,
ის-ის იყო, ორმოცისა შესრულდა...

დროა, რამდენიმე სიტყვით შევეხოთ გარდაცვალებას
აღრიცხვას — მათემატიკური ბუნებისმეტყველების მომნი-
შელოდარეს, სადაც ასე გამოიწინა თავი ანდრია რაზმაძემ.
ხატონად რომ ვთქვათ, ეს არის მოძღვრება მაქსიმალური
მიზანშეწონილობისა და გონივრული ეკონომიის პრინციპების
შესახებ.

ანდრია რაზმაძის მეცნიერული შრო-
მები გარდაცვალებამდე აღრიცხვის ძირითად
პრობლემებს ეძლევა და მეტწილად
საზღვარგარეთულ ჟურნალებშია გამოქვე-
ყნებული. იქ გამოცემული შედეგები,
როგორც შემთხვევაში, ასრულებს ამ დარგის
ზოგიერთ კლასიკურ მიმართულებას, სხვა
შემთხვევაში კი ახალ გზებს სახავს
შემდგომი კვლევისათვის.

ქართველი მეცნიერის გამოკვლევებს
თავის დროზე მაღალ შეფასებას აძლევ-
დნენ მხოლოდ სახელის მქონე ისეთი

მათემატიკოსები, როგორებიც იყვნენ: კარათეოდორი, ფრა-
ნკები ჟადამარი, პლევი, ამერიკელი აბელისი, იტალიელი
ლ.ტონელი, რუსები ვ.სტეპანოვი, ა.ხინინი, ლ.ლუსტერნიკი,
მ.ლავრენტიევი. ნაშრომი გარდაცვალებამდე პერიოდულ
ამონახსენებებში (რომელსაც დიდი გამოყენება აქვს ციურ
მექანიკაში) — ანდრია რაზმაძის გეგმის სიმღერა — უწერდა
„ანალიზში“ 1934 წელს გამოქვეყნდა. უწერდას — თუქმნა
საჭიროდ მიიჩნია, მოეთავსებინა კარათეოდორის მინაწერი
სადაც ავტორი თუქმნა ანდრია რაზმაძის გარდაცვალებამდე,
ნაშრომის მის დაშლასურველს. ორი წლის შემდეგ გამოვიდა
ამავე მეცნიერის უფრადმეტრული წიგნი „გარდაცვალება აღრი-
ცვა“, რომელშიც ერთ პარაგრაფს ეწოდება „ანალიზისა და
რაზმაძის თეორია“.

თანამედროვეთა მოწოდებით, ანდრია რაზმაძეს პიროვნე-
ლი დონის განსაზღვრული გრძნობა ჰქონდა და
ჩინებულად იცოდა თავისი ფასი; და მაინც, ალბათ, ხიამავე
შეიპყრობდა, გვირ „რაზმაძე“ დიდი მათემატიკოსის,
აქამარის, გვერდით რომ ეწინა...

ანდრია რაზმაძემ, არჩილ ხარაძემ, ნიკო მუსხელიშვილმა
და გიორგი ნიკოლაძემ (ასეთი თანამედვერობით დაიწყო
მათი მოღვაწეობა თბილისის უნივერსიტეტში) ქართული
მათემატიკის შესაბამისი უკმაყოფილო ოთხეული შეადგინეს
ორმა მათგანმა, ნიკო მუსხელიშვილმა და არჩილ ხარაძემ
დიდხანს იცოცხლეს და ნაყოფიერად იღვავეს სამამულო
მეცნიერების სასიკეთოდ. ანდრია რაზმაძე და გიორგი
ნიკოლაძე ადრე გარდაიცვალნენ თითქმის ერთი ხნისანი და
შემოსტეგებითი შესაძლებლობების ზენიტში მყოფნი. ახლა
ანდრია რაზმაძეზე ვსაუბრობთ; ენახოთ, რას წერდა
იტალიელი მათემატიკოსი ლეონიდა ტონელი:

„რამდენიმე წლის წინათ, როცა ბედნიერება ჰქონდა
ანდრია რაზმაძესთან ერთად თბილისში ყოფილიყავი, მის
მომსწრე გახლდით, თუ როგორი აღმავლობით მიმდინარე
ობდა მისი მეცნიერული მუშაობა. ადრინდელზე გაცილებით
უფრო ფართო პრობლემებთან დაკავშირებული კვლევებ
უკიდურესად დაბადა ანდრია რაზმაძის გონებას. ამ
პრობლემების შეცნობისა და ამოხსნისათვის იგი ღრმა
რწმუნითა და სამაგალითო გულმოდგინებით იღვწოდა.
უმაღლესი ბედმა გაწერა სწორედ მან, როცა ანდრია
რაზმაძე ძიების ცეცხლით იყო ანთებული. ახლა მისი აზრი
ვერც შეუვრცელდა წვესსას. ისინი, ვინც ანდრია რაზმაძეს
იცნობდნენ, უსაზღვრო მღელვარების გარეშე ვერ მოიგონებენ
მის მაღალგონიერებასა და უკეთილშობილეს გულს“.

ბნელია იმის თქმა, თუ კიდევ რა მიღწევებით
გაამდიდრებდა ანდრია რაზმაძე მათემატიკურ მეცნიერებას
მაგრამ ეს კი უკვე უკმაყოფილოა, რომ წინ ბევრი სასახელი საქმე
ელოდა, მათ შორის — საკუთარი მეცნიერული სკოლის
შექმნა.

ხანმოკლე გამოდგა ანდრია რაზმაძის სიცოცხლე მაგრამ
ღრმა შინაარსით აღსავსე, მაღალი პატივითა და მეცნიერ-
ებისა და საზოგადოებისათვის დაუღალავი გარჯის, მამულის
წინაშე ვალის ღირსეულად მოხდის, დაბოლოს, ჰეშმარიტ
პროფესიონალიზმის ნიშნით აღბეჭდილი.

ანდრია რაზმაძის მეცნიერული, პედაგოგიური, ორგანი-
ზატორული მოღვაწეობა, ესოდენ ნოვატორული და მასშტა-
ბური, აღიქმება, როგორც ზნეობრივი გმირობა, როგორც
ნამდვილი რაინდობა საღისის სულიერი ცხოვრების საშა-
ხურში. ხალხიც შესაბამის პატივს მიაგებს მის წმინდა
შრომას. მეცნიერებათა აკადემიის მათემატიკის ინსტიტუტს
ანდრია რაზმაძის სახელი აქვს მიკუთვნებული. წევრ
მეცნიერებათა აკადემიის დაწესებული აქვს ანდრია რაზმაძის
სახელობის პრემია. 1988 წელს მისი ნეშტი დაიკრძა
პანთეონიდან გადმოასვენეს და უნივერსიტეტის დამაარსებ-
ელთა სეიფანში დაკრძალეს მისა. იქვე აღიმართა დიდი
ქართველი მათემატიკოსის ძეგლი.

თამაზ კახანიძე

ხევისურეთში მოგზაურობისას ერთ გადასასვლელზე ვიღაცას შავი დიდი ამო-
ერთია და ზედ ბაღიკზე აღმართა, ისე რომ
გამოვლილი გვერდს ვერ აუღლიდა. ამ მო-
ღზე ნაწილის წვერით ამოკაწრული იყო
მუჭარა. „შავხვედები, გაგისწორდები. თორ-
ღვა“.

მთის ფანჯრე, ქარის ღმუხილში ეს მუჭა-
რა ხმაბალა. შეგვფრე და გუნებაში ნიკო-
ლო მიწიშვილს შევუთვალეთ:

„შეგზავდები, გაგისწორდები“

და აი დღეს, დიდი ხნის შემდეგ, როცა
საკუთარი თავილით ვიხილეთ სამშობლოს
დავარდოვა, ისევ გამოგვიცნადა თავისი
უპრეტენდო ექვებით ნიკოლო მიწიშვი-
ლი. მე და მწერალი ერთმანეთს შეგვხვდით.
ერთმანეთს წარუდგებით პირისპირ (რა
თქმა უნდა, არა ტელევიზიაში). ჩვენი შეხ-
ველა გაზეთ „კავკასიონის“ რედაქციაში
მოხდა და რადგან იქ ელემენტარული
პირობებიც კი არ იყო საუბრისათვის, მწე-
რალი სახლში მივიწვიე. მე დაგვიანებული
ბასუნი უნდა გავცე მას მას და საკუთარ
თავსაც რადგან ჩვენი დრო, არაფრით არ
განსხვავდება იმ დროსაგან, რომელმაც ექ-
ვების შხამი გადმოაწინებინა მწერალს. მე
თავიდან გადავიტოვე ნიკოლო მიწიშვი-
ლის წერილი. მისმა ხელმოწერამ მოვლინე-
ბამ განმანათლებელი იარაღი. კვლავ აიკლა-
ნა ჩემი დადგენილება, ჰო, ჰო ღრდის ჩემს
გულს, ჰიასავით ვიკლავნები და ვყვირო: „მა-
რთლად რა არის ეს ჩვენი საქართველო?“

ნიკოლო: მე უკვე ვთქვი დიდი
ხნის წინათ!

მე: დიდი ხნის წინათ მოსხსნარით
დაგვიტყვი. ახლა ჩემი მუჭარა ჩამქრალია.
ხმალი — ჩაგებული.

ნიკოლო: მოგხვდით რა ნესტარი-
დაც ხართ ნახვდელთა, რომ არ გაძარტდეთ
ჩემი ექვები?

მე: შეიძლება დღეს მრავალს აღეძრას
მხვავი ექვები, დამატყვენ და განადგურე-
ბა, ნოყიერი ნიადაგი დაეჭვებისათვის, მა-
გრამ საქართველო არ შუაშია ყოველი ნა-
კლი, რომელიც საქართველოს მაწერეთ,
უძეობს იქნებოდა საკუთარ არსებაში აღ-
მოგვინათ, თქვენ კი თქვენი სიბაბუნე საქა-
რთველოს გადაბრალდით. თქვენ ჩივით იმის
გამო, რომ საქართველო უნაყოფოა შემო-
ქმედებისათვის, აქლია ნოყიერება, ის ვერ
კეცავს პოეტსო, მას არ გააჩნია ენერგია.

ნიკოლო: „ის ენერგია, ის სხვადა-
სხვაობა, რომელიც ბაღებს შემოქმედებას,
სამშობლოში უნდა იყოს სტიქია. ატმოსფე-
რა. ნოყიერება, რომელიც აღმოაცენებს
შემოქმედებას. სწორედ აქ შეიქმება მე სა-
ქართველო“.

მე: საქართველოში ცხოვრობდა ერ-
თი პოეტის ის დადიოდა მარტო, წვერში შ-
ვერული. თავისი განუყვრელი პორტფელით
ხელში. „ის იყო სამშობლოსათვის და არა
სამშობლო მისთვის“. თუ ვინმე დაიხილდ-
ებდა მასთან პოეზიის სიმღერებს და ამაში
უხიავდნენ დროს დასდებდა ბრალს, ის ყოველ
შეშინებულ პოეტს ერთსა და იმავეს შეახს-
ნებდა: „ჩემი, ძამიკო, ჩემი“. თქვენს ყოველ
სტრიქონში მოჩანს, რა საკვებითაც ხართ
გაზრდილი. „აიღეთ რუსეთი“, — ამბობთ
თქვენ და გვიხატებთ, რა დიდ ინტერესს
იჩენს რუსული ლიტერატურისა და ხელო-
ვნების მიმართ მსოფლიო. „აი, ეს არის
რუსეთი!“ — აღტაცებული ამბობთ თქვენ
და გვისწავთ: „ამ, გრანდიოზულ ქვეყნის
შვილს, პოეტს, აწვევს, აღზრდის ქვეყნის სი-
დიადე, საკვირველობა, თავისი სამშობლოს
ღმერთი“. მერე დისტოციის იშვებულებით,
მის მხედრობას ებრუნება, რომ „არაა ის
ერო, რომელსაც არ ვაგს და არ სწამს საკუ-
თარი, თავისი ღმერთი“, ეს ღმერთი ყველას
ჭაუვს, მართალია, ის ღმერთი ჭაუვს საერა-
ნების, გერმანიას, ინგლისს, ჩვენ ყველა ვხე-
დავთ სკივრების ღმერთს...“

ნიკოლო: „და ასე ყველაფერი“

მე: მხოლოდ საქართველოა ულ-
მერთო!

ნიკოლო: „და როცა კვლავ უბ-
რუნდები საქართველოს, მე მას ვერ ვხე-
დავ. ვერ ვხსოვლობ და მეშინია ნუთუ
საქართველო მარტო ეტნოგრაფიული მო-
ვლენაა, თანდათან გადავარდება გადასუ-
ლი“.

მე: გეთანხმებით, თქვენ მართლაც
ვერ ხედავთ ვერ ნახულობთ იმიტომ რომ
გზნება ქართულისა გაკლიათ. ნუთუ ჩვენი
ისტორია არაფერს არ გუბნებთ?

ნიკოლო: „როცა გადავხედვ
ჩვენს ისტორიას, იქ მე ხვდის ხელს ვერ
ვხსოვლობ“.

მე: იმიტომ, რომ მყარად ვერ დგა-
ხართ მშობლიურ მიწაზე. მის შესაცნობად
უცხოელ ავტორებს იშვებულებს. ეროვნუ-
ლობაზე მსჯელობ და გადწყვეტდა ილია
ვახა, ახსენებ ტოტალიტარს, გადავსვს, გერცენს,
მაიაკოვსკის, კენინის, კლუგის, ეროვნუ-
ლად თვლი „თან ქრისტიანს“ და ქართული
სიტყვის თვალშეუდამ მშვენიერებას ად-
ვლად ნაშრომად თვლი და გაუგებრობად
წამითაც მიიწვდ არ დავიკრებულხართ, რა-

ცა ამ ექვს გამოთქვამდით, რას იტყვო-
და, ეს რომ წაეკითხა? ერთი წამითაც არ
გადაწყდომხარ ვაჟა ფშაველას მწერას?
არ გაგისწორებთ თქვენი ორივე თვალი
ვაჟას დავსილი ცალი თვალისათვის?

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

მე: „რა გელარ მიხვდეს ქართულსა
დაუწყოს ლექსმან ძვირობა“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ნიკოლო: „მე მეშინია და ვიხსენი
ასეთი კითხვებით. მაწუხებს ეს აქ ისე რო-
გორც არასდროს და ირყევა ჩემი სიმტკიცე
და გული“.

ველოს გამორკვეული ჰქონდა თავი. ჩვენი
მადლით ჰქმნიდა დიდებულ კულტურას.
ქვეყნის სიმტკიცეს. მოგონეთ დავითი „მე-
ფე ღვთისაგან სვიანი“ (რუსთაველისა) მო-
გონეთ თამარი. ჭვაროსნულ ომების დროს
ქართველ უფლისწულს მიელოდნენ.
იერუსალიმის გასათავისუფლებლად, ქართ-
ველები იერუსალიმში შედიოდნენ გაშლი-
ლი დროშებით და მსოფლიო საქრისტა-
ნოს სამრეკლოთა ზმობას უერთდებოდა
ჩვენი ტარების ზარების რეკაცა და თუ
საქართველო მოწყდა საქრისტაანოს, ეს
უკუღმართი ბედის ბრალა და არა იმის,
რომ მას ხერხემალი აკლდა. ნუთუ ასეთი
მშვენიერი სიმბოლო პოეზიისათვის სადმე
არსებობს, როგორცაა სამოხრად ამხედრე-

ზი, რადგან ესთეტიკი იყენებო. ხოლო ებ-
რელები, რომელიც-ეთიკური ერი და მო-
დგამე მათეორალი, დღესაც ცოცხლობენ
და არსებობენო“. საქართველოს არც ეს-
თეტიკა აკლია (ყოველ შემთხვევაში, სი-
ცოცხლეს მშვენიერებად და ღვთის მად-
ლად თვლიან) და არც — ეთიკურობა.
ოღონდ მისი ეთიკა ომის შემქმნელია, ომში
წრთობითა დადგენილი. ომი, მშვიდობა,
სისხლისღვრა, ღვინა — ეს ბუნებრივი და
მარადული კანონი არსებობსა:
„გამაგრდით, არსოტიონო,
გატეხით რა იქნების
ვისაც მაგვიკლენ, დავმარბავთ,
კვლავ ბევრი დავეწრდებით“.
ყოველ ერს თავისი ღმერთი ჭაუვს,

ვარულს, რეალობა? არა? მაგრამ იქვე
რეალობაში გულსხმობა დღევანდელი-
ბას ვეწუხავ, რომ ვერ გაგებარებთ. დღე-
ვანდელ ყოფას თუ ავიღებთ, ეს უბედურე-
ბაა. პოლიტიკურად, ეკონომიკურად, სე-
ნობრივად განადგურებულია ერი. ანდა შეი-
ძლება კი, ამ უსახო მასს ერი ეწოდოს? ერი
ეწოდოს ღირსული ინსტიტუტებით სავსე
ბრტყოს? არა. ეს საქართველო არ გახლავთ, მე
ვერბობ ამის ასახსნელად ამაოდ დავშვრე-
ბით. საქართველოზე თქვენი ფიქრები უსა-
ფუძვლოა. თქვენი სკეპტიციზმი თქვენს მო-
ერ ნახსენებ მშენებელიდან ნომ არ იღებს
სათვებს?

მეც წავიკითხე ეს სკელტანიანი წიგნი
და დამარტულად ვგრძნობთ თავი „ეგრობის
მწუხრმა“ არაფერი არ მომიცა, გარდა ერ-
თისა: სულ საქართველოს მწუხრი მელან-
დებოდა.

ამ წიგნის მიხედვით, არ არსებობდა
არავითარი. პროგრესი, არავითარი ერთიანი
კაცობრიობა, პროგრესი მხოლოდ ფილის-
ტერების თავში არსებობდა. კაცობრიობა
მოგონილია. ზუზანისტების ბოღვაა. მსოფ-
ლიო ისტორია ეს იყო კულტურების მონა-
ცვლეობა. ეს კულტურები ერთდროულად
კი არ ჩაჩოქდნენ სტარტზე და დროში
დაქნევისთანავე კი არ მომწედარან ადგი-
ლიდან, კაცობრიობად წოდებულ ფინში-
საკენ, არამედ ყოველ კულტურას თავისი
გზა გააჩნდა, თავისი კარნაგეტიკი არსებობა.
ყოველ კულტურას გააჩნდა თავისი ბავშო-
ბა. აი, ის დრო, ქართულ ხალხურ ლექსში
რომ მოჩანს „მწე დედა ჩემი, მთარე —
მაძინები, ეს წერილწერილი ვარსკვლავები
და მძა ჩემი“, მერე მოდის სიჭაბუკე
კულტურის სულის აღორძინება, ანუ წენი-
ტი (ჩვენი მე-12 საუკუნე, ვიქტორბდი). ამის
შემდეგ იწყება დაქვეითება ანუ ცივილიზა-
ცია კულტურის გაქვალვება, უსულო არსე-
ბობა, სიკვდილი: ამას მშენებელი ყველა
კულტურისადმი გარდუვალ კანონად
თვლიდა. სქემებით, თარიღების გამოთვლი-
თა და დამთხვევით გვისაბუთებდა.

თითქოს ცხოვრება, ეს მიწვევ მედინი
მჩქეფარე დაუდგარიშობა, ფარგალითა
და სახანავით განიშობება. ეგვიპტელები გა-
ქრნენ ჩემს თავაღწი, იმიტომ რომ უწია
მშენებლის წყევლად, გვიტყის მიმევა ბა-
ბილონი, ინდოეთი, ჩინეთი, არაბეთი, ანტი-
ურობა. ახლა სასიკვდილო რიგში იდგა ფა-
უსტური კულტურა. ევროპას მწუხრი ცივი-
ნებოდა. საქართველო?

ამ უზარმაზარ წიგნი ბატარა ერები
საერთოდ არ იყო მოხსენიებული.

თითქოს არც არსებობდნენ ქვეყნიე-
რებაზე და საკუთარი წვლილი არ ჰქონი-
დათ შეტანილი კაცობრიობის საგანგურში.
ამ წიგნი ბიზანტიური კულტურა დაუშა-
ვრებლად იყო გამოცხადებული, საქარ-
თველო ნომ ამ კულტურის თავისებური გა-
ნშტოკა იყო? მოისმენე ეგვიპტელები და
დარჩნენ გადავარებული ფედახები ცივი-
თუ, ჩვენი ფედახები ვართ. გამოდიოდა,
რომ დიდი ერები, დიდი კულტურები ამო-
ძრავდნენ ისტორიას. ისინი ქმნიან საკუთარ
კულტურას, საკუთარ ცივილიზაციას, ბატა-
რა ერები კი რომელიმე კულტურის სხეუ-
ლზე მიკრული ტიპები არიან, მარნატიუ-
ლად სწოვენი სისხლს და სხვისი კულტუ-
რით სარდლობენ (აი, რატომ ყოფილა სა-
ქართველო თურმე მოკლებული შინაგან
აქტივობას, შემოქმედებით გენიასაც, საკუ-
თარ მოწოდებას, საკუთარ შინაარსს, საკუ-
თარ რელიგიას, საკუთარ ღმერთს).

ნიკოლო: „მშენებელი ბუნდოვა-
ნია, ისე როგორც მისი გვარი“.

მე: დღეს უკვე აღარ არის ბუნდოვანი,
დრომ დაყარავა მისი წინაწარმეტყველე-
ბანი. დღეს უკვე ყველამ იცის, რომ მსოფ-
ლიო კულტურები, ყოველთვის მჭიდრო
კავშირში არსებობდნენ, რომ ერთმანეთს
უხვავდ ამდიდრებდნენ, მკვდარი კულტუ-
რებიც კი, დღესაც გვასწავლობენ სული-
ერად წარსულის უშოარესი სიღრმედა. მე-
ნება იგი ეგვიპტელი დედოფლის ნეფერტი-
ტის დახვეწილი პროფილი, ეტრუსკული
ამფორების მშვენიერება თუ უკვდავების
საქინებლად გაქრული ჯალგამი, რომელ-
მან იხილა სიღრმე.

მშენებლის გავსავიდა, კაცობრიო-
ბამ კოსმოსში გაავსაზნა რაკეტა, რათა ემც-
ნო დედამიწის არსებობა უცნობი სამყარო-
ებისათვის, ემცნო არსი აქაურ ყოფილა, სიფ-
ვარულად რაკეტაში ბეოპოვენი მეცნიერე სი-
მფონის ფინალთან ერთად ქართული ხალ-
ხური სიმღერა „გაგაგაგა“ გაავსაგნეს.

კულტურათა კარნაგეტიკობა, შეუ-
ვლობა, ზღაპარი აღმოჩნდა, კაცობრიობა
აღტყვევებულია ბატარა აქამომდე უცნობი,
ჩრდილო მდგარი ერის თვითმყოფადი კუ-
ლტურით. „იერი გულადი, მურადი მომწე-
რები შავის ბედის“, თავისი სიმღერით უხ-
მობს დედამიწისაკენ უცნობ სამყაროებს აი,
საქართველო, და მიმჭრის რაკეტა ვარსკ-
ვლავთის მდღეობაშია.

დახასხარელი 33-10 გზარდა

ფუნდა. კარიბაძის თაღის ღებაღი (XII ს.)

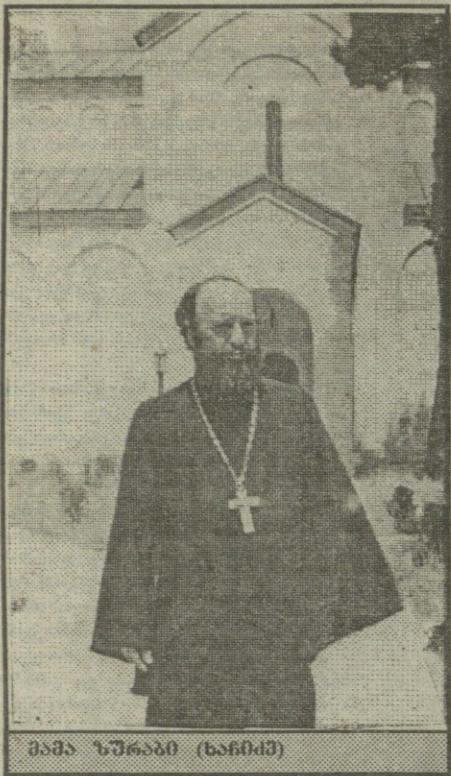
ბული ქაბუკი უფლისწული, ჭვაროსანთა
დასახმარებლად რომ მიემართება და თან
დღისი ძვლები მაქვს წმინდა იერუსალიმში
დასაქრებლად? ო, რატომ ანა ვარ პოეტის
ჩვენი ისტორია მდიდარია პოეზიისათვის.
ბატარა საქართველო, მაგრამ მისი ნოყიერი
მიწა სათუთად კეცავს პოეტებს, ის არ აწ-
ვება, და არ აღზრდის, ჩვენ კიდევ დღემდე
გვინდა ბოლო ნუთი წელი დახურულ
უთუში ვისხედით, თქვენ თქვით, ჩვენ კი
სამოცდაათი წელი ჭურში ვცხოვრობდით.
თქვენ რა იცით, აქ რა დატრიალდა. მაგრამ
წარსული მუდამ ჩვენთან იყო, თან გავხლ-
და, როგორც გულისცემა და სუნთქვა. ერე-
კლემ ასე ომი გადამხდა და მიძინა, მთელი
ცხოვრება ხმალი იქნებოდა იმ შენი გრანდი-
ოზული ქვეყნის მეფე ივანე მრისხანე ერ-
თხელ მოიქნა. კვერთხი და შვილს თავი
გაუხსენა. ჩვენი ისტორია სხვაა, ის ისტო-
რია კი არ არის, ის პოეზიაა. სხვა საქარ-
თველო. სხვა ქართველები. ერთი გერმანე-
ლი ფოლოსოფოსი ამბობს: „არსებობენ
პრივილეგირებული ერები და ეს ხალხი
ისინი, ვისაც ვაზი გააჩნია“. განა ვაზის ჩვენი
მადლი არ არის? საქართველო არ არის
პასიური მოვლენა შინაგან აქტივობას მოკ-
ლებული რომ ყოფილიყო საქართველო,
იგი დღეს აღარ იქნებოდა. გერმანელ მწე-
რალთან ამოვიკითხე: „ქველამ ბერძენებმა
ძალიან ადრე დატოვეს ისტორიის ასპარე-

საკუთარი ღმერთი, მას თავად ერი შობს
გულად, ის მხვავსა, ორეულია იმ ერისა,
რომელიც მას ირჩევს. ზოგისათვის ეს იყო
ვარდების წნულით კულტურულშემცობელი
ქაბუკი, ზოგისთვის არწივის თავიანი კაცი.
ზოგნი დღესაც თავიანთ სკემენ კერძებს,
ცოცხალს თუ ხეში გამოიარებინდს. ქარ-
თველი ხალხი ეთავყვანება სიკეთისა და სიფ-
ვარულის ღმერთს, მაგრამ მის არსებაში უხ-
სოვარი დროიდან ცოცხლობდა საკუთარი
ბედისწერით ამოტივტივებული სახეა იდუ-
მალი ღმერთის, საკუთარ გულში, გულის
გულში ის აღმერთებდა მას. „მხნე გიორგი,
ხელი მოგვიმართე“, ასე მიმართავდნენ მას.
ამ ხალხმა საუკუნეების გამოვლით, უშრე-
ტი ენერგიით, უდრეკი ნებით, ომითა და
შენიგნით გამოიარა დრო და სივრცე ისტო-
რიის. მისი სხეული დაქნებოდა. მისი სული
უკვდავია. ის ცოცხლობს, იღვწის და მუდამ
წინ უძღვის საკუთარი ღმერთი, თვითტაი-
ქოსანი მხედარი, შუბით რომ გმირავს ბო-
როტების ურჩხულს.

ნიკოლო: „ჩვენი ოცნებას საქარ-
თველოზე, ელპარაკება მხოლოდ ჩვენი
გული და სიყვარული, ჩვენი სურვილი,
მაგრამ არის სურვილი, ნდობა და არ არის
რეალობა“.

მე: როგორ გესმით თქვენ რეალობა?
განა ის, რაც თან გვხვავს წარსულის სახით
და განვითარების საქართველოსადმი სიუ-

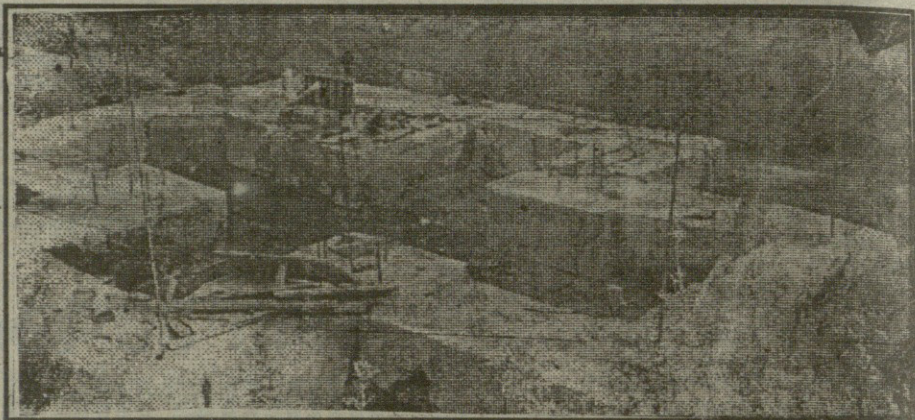
ამბავი აკლასიის მშენებლობისა

მამა სერაფიმ (ხაჩიძე)

ერთი შეხედვით, სიუჟეტი ჩვეულებრივია: საქართველოსა და აზერბაიჯანის საზღვარზე, სოფელ ვახტანგისში (ყოფილი ულიანოვკა) უნდა აშენდეს პატარა ეკლესია. ამ საქმის ინიციატორები დედა-შვილი • მაყვალა კიკაბიძე და მარინა უგულავა არიან, რომელთაც დიდი წვალუბის ფასად შიდაწიეს იმას, რომ გარდაბანში დედალესმშობლის ეკლესია აგებულიყო.

ახალი ეკლესიის მშენებლობისას სხვადასხვა მოტივით მათ მხარში არ უდგას გარდაბნის რაიონის გამგებელი და არა მარტო ის...

წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიის სამშენებლო

რუსთაიდან გარდაბნისკენ მიმავალ გზას რომ დაადგები, უფერული პეიზაჟის ფონზე სრულიად მოულოდნელად დიდებული ტაძარი აღიმართება. გარდაბნის დედალესმშობლის ეკლესია. ქალბატონმა მაყვალმა, უწმინდესი და უნეტარესის ღვთისმშობლის კურთხევით, 1985 წელს გარდაბანში ოც მორწმუნეს მოაუყარა თავი, გახსნა ანგარიში, დაიწყო დამუშავებების ძეგლი და თუნდაც პატარა სამლოცველო სახლის აგებაზე ზრუნვა.

— ერთმა რაიკონის მდივანმა ოთახიდან გააძევა, მეორემ — ტერიტორია გამოუყო, მესამე — ფინანსებით წაეხმარა. აქვეყნებდით, ძირითადი თანხები ცეკავშირმა (რუსს კონცელით) და გარდაბნის რაიკონაგვარობამ გაიღო. მეორე მდივანმა — ვერ მოიკლა. სამშენებლო ტრესტის მმართველი ყოველ წელს მშენებლობის შემწეობით იმუქრებოდა — ასამშენებელი ფული აღარ მაქვს! —

სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა ილია მეორემ, ვისთანაც არაერთხელ შევიდა ქალბატონი მაყვალა, უთხრა: „მეგობარო, იქნებ კარგი ქართული ეკლესია აგებდნენთანო და სამ-

თავისი პროექტი შეისთავა. 1993 წელს გარდაბნის დედალესმშობლის ეკლესია აშენდა. დამუშავებული მშენებლობა ამ ხნის განმავლობაში შეიძლება მოძღვარი შეიცვალა ტაძარში. დღეს იქ მამა ზურაბი (ხაჩიძე) წინააღმდეგ აგებულობს, მეორე ისევ გუდაუთაში მომიწია დაბრუნება. ერთი აუზნაში მოძღვარი დამუშავდა და, როგორც იქნა, სამშენებლობის გამოვალწყო.

მრევლი ჭირს გარდაბანში. მართალია, ქართველები ცოტანი არიან, მაგრამ არც იმდენად, ერთი ეკლესიის მრევლი რომ არ შედგეს.

ეს ახალი ტაძარი, დიდი ზომის ტრადიციები არ გააჩნია, თუნდაც მოძღვართა ზომიერი ცვლილება მოქმედებს მრევლზე. მაგრამ რა ვქნათ? არ გვაქვს ელემენტარული საარსებო პირობები.

სამი შვილი მაყვალა, ღვთის წყალობით, მეორესეულ ეკლესიებში. ისე მიჰყავს, კვირად სამჯერ რუსთაში დაუდევარ საშუალო. ესეც მოქმედებს მრევლზე. სოფლიდან რომ კაცი ეკლესიაში ჩამოვა და მღვდელი ერთხელ ადგილზე არ დახვდება, მეორედ და მესამედ შეიძლება, აღარც ჩამოვალდე. აქ საცხოვრებელიც არა მაქვს — ეკლესიის სასაფლაო ვცხოვრობ, სასტუმროს ტიპისა და ოჯახის-

ვის გამოუსადეგარი. თებერვლიდან ვმსახურობ და უკვე წახლავარ ვფიქრობ. ვცხოვრობ მცირედი შემოწირულობებით. რაღაც დასმარება რომ უნდა გამიქონო ან საპატრიარქოდან, ან გამგებლობიდან, — გვითხრა გულისტკივლით მამა ზურაბმა.

ტაძარი მაინც დგას. ეზოში შესვლისთანავე მამა ზურაბის ფეხმძიმე ცოლი და შვილები დაეხმარები. როგორც გვითხრა, საღამოობით ახალგაზრდობაც იკრებიან ეკლესიის ეზოში — გარდაბანში ეს თითქმის ერთადერთი ადგილია, სადაც შეიძლება, ჩრდილში შეფარო თავი.

ქალბატონი მაყვალა და მისი ქალიშვილი კი ამ ეკლესიას უფიქრად და, როგორც ვითხარით, ახალი ეკლესიის აშენებისათვის ზრუნავენ.

სდა, მას ღვთის უკარგავს დედა-შვილი, რომელიც ეკლესიას დააპატრონებდა და, ვითომ, ამით ხალხიც უკმაყოფილოა.

ხოლო, რაც შეეხება ვახტანგის ეკლესიას, საძირკველი ჩაყრილი, და მშენებლობას უსასწრაზო, სწავის, სამშენებლო მასალის უქონლობის გამო „უკონსერვებო“.

— ხალხი შიმშილობს, თქვენ კი ეკლესიისთვის თანხებს ითხოვთ. გარდაბანში ისედაც არაფერი შენდება, — გვითხრა.

+++

ეკლესიის საძირკველი თავიდანვე ენახეთ — ჯვრის ფორმა აქვს. ვახტანგის წმინდა ნიკოლოზის სახელობის ეკლესიაზე მოგახსენებთ. როგორც ჩანს, პატარა, კონკრეტული აშენდება სოფელ ვახტანგისში, საქართველო-აზერბაიჯანის საზღვარზე, სადაც 3000 მოსახლიდან 130 ქართველია მხოლოდ!

გარდაბნის ეკლესია კი დიდებულია და უფერული პეიზაჟის ფონზე და ახალგაზრდობა, დღეს რომ ეკლესიის ქოშის ფერის თავს, ზვალ, ალბათ, ტაძარში შევა.

ნიკო ზაქარია

P.S. ეს წერილი არ დაწერილა იმისათვის, რომ „კიდევ ერთხელ მოგიწოდოთ გულისხმობისაკენ...“ უბრალოდ, გაიბნეოთ ერთი შეხედვით ჩვეულებრივ ამბავზე, რომელიც დღეს, ჩვენსა საგადაღო, არ გვაკვირებს და, ალბათ, არც გულის გვირუკებს. ჩვენ ხომ ყველაფრისგან დაცვიდნენ, ყოფითი ნიღბებით შეუფოთებულნი ვართ და, იქნებ გულში გვიკვიროს კიდევ ამ ორი ქალბატონის საქციელი. ხალხი შიმშილობს, თქვენ კი ეკლესიისთვის შემწეობას ითხოვთ, — ბრძანა გარდაბნის რაიონის გამგებელმა. მართლაც ყველას განსაკუთრებით გვკვირს, მაგრამ თუ ურწმუნოება მოგვებალა, საერთოდ გადავშენდებით.

და ბოლოს, ისე, ინფორმაციისთვის ერთი ანგარიშის ნომერს მაინც შეგატყობინებთ:

30701502 გარდაბნის აზრობანკი.

გარდაბნის დედალესმშობლის ეკლესია

წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიის მშენებლობისათვის.

«რა პეღარ მისვდეს ქართულსა»

მე-9 გვერდიდან

მაგრამ დღეს სხვა ღმერთი მოუძღვის საქართველოს. კერძოდ გადმინდა შემოვიდა იგი, უცხოელი ღმერთი ახლა უკვე მშენებლობის ნაცნობი და სათვალავი. შემოვიდა იგი ძლიერად, დიდი ძალით, მისი პარტიკულარული დაიფიქრეს წინაპართა უკვდავი ღმერთები, ნათლის მომწვენი. მშენებლობის და წვიმის მომწვენი. მიატოვა მიწა მიწის მოყვარულმა ერმა. მიატოვა ვაზი და შრომა. სუფევლა. გერმანული ადგილზე გადმინდა წყურვილი. აი, შედეგი თქვენი მატერიალიზმის. ყველა გამხდარა „ნივთო მონანი“ ეს რუსთაველიდანაა. რას ვაკეთებთ ჩვენ, რაღა განვმტკიცოთ, ჩვენი ქვეყნის ძლიერება? — არაფერს, უბედობის გარდა.

ყველა ტრადიციის საქართველოს სიყვარულით, ყველა თავს დებს ვაჟაკობაზე, სუფევლა პატრიოტობა, სუფევლა პოლიტიკოსობა.

ნიკოლოზ: „ყველა გაცილებულ პოლიტიკოსს თავისი თავი წმინდა სებასტიანე ჭონია, რომელიც დაიხრულია სამშობლოში და სამშობლოსათვის“.

მე: მხოლოდ ვინც მართლა საქმეს აკეთებს და არა მდიდრებს, იმას მტკიცებობას უწევს ღმერთი სიტყვებით, დივირსებით და ავიწყლებათ, რომ მხოლოდ საქართველოს ენებენ.

რამ მოიყვანა საქართველო ამ დღემდის? აი, რუსეთი ვითომც თავის დროზე სოციალისტური. დღეს ვითომც დემოკრატიული, რუსეთი მსოფლიოს ახალი წესრიგის, მისი მოწყობის მონაწილე. ამერიკისა და სხვა დიად სახელმწიფოებთან ერთად, დემოკრატიის დამცველი. სკივების ღმერთი ვერ უწოდებდა საქართველოს დაკარგვას ამოუკარა ჩვენზე მცირერიცხოვან ხალხს.

გამორეკა წინ ჩვენთან საომარად გაბრწყინებული ხალხი და თავისი ვერაგული პოლიტიკის დასაფარად, ამ ფარულ ომს „აფხაზთა და ქართველთა კონფლიქტი“ შეარქვა. მოწინავე პროგრესული მსოფლიოს თავის სახეზე. რუსეთის არმია ზიზსა ჰგონის მთელ მსოფლიოს. ყველა იცის მისი დემოკრატიული ნიღბი. მაგრამ ძალია აღმართოს ნაწილი. ომში დავმარცხდით. ისევ დავკარგეთ დამოუკიდებლობა? ისევ სხვაზე უნდა ვყოფილი დამოკიდებული? ამერიკის დახმარებით იმედგაცრუებულმა, ესეც რუსეთს უნდა გავუწოდოთ საშველად ნელდება? ნუთუ არასოდეს არ გვეღივება ფეხზე მყარად დადგომა. ხმა ამოიღო, მითხარი რამე, ბატონო ნიკოლოზ, ნუთუ ესა ჩვენი ბედი?

ნიკოლოზ: „ქართული ბედი წყდება და ტყდება ყოველთვის შუაგულზე. დაუშვარებელი, მოუწვევლი“.

მე: მერე ატყდა სამშვიდობო მოლაპარაკებები. ნიკოლოზ აქვს ნათქვამი, „როცა ბატონობის ძალი შეგწევს და ძალისმიერად წარმოსდგები. მაშინ რა შუაშია მოლაპარაკება? მაგრამ მსოფლიო თავის ადგილებს რუსეთის „მისიას“. მერე დასჭირდა რუსეთის პოლიტიკური მოსაზრებით ჩვენი დაცვა თავად რუსეთისაგან და დღეს ეს ჩარევა, ენაურის აქეთ რომ გადმოგვირეკეს, მშვიდობის დაცვისა და კონფლიქტის მოგვარების მოთხოვნად გამოდინა, მსოფლიოც მის მხარესაა. თუ რუსეთს დასჭირდა იმ მცირერიცხოვან აფხაზებს მოუტრიალდება, ჩვენ გან რომ იცავდა და ტყვეს დაუშვს. მათთვის სულერთია აფხაზი თუ ქართველი. ისინი ბრძანებს ასრულებენ. ოპერირება ნიკოლოზ, მოდი და ნუ იწევი პასიური. მოდი და გამოავლინე საკუთარი ინიციატივა, ყოველგვარი უბედურება, რაც ერს თავს დაატყდება, ამის გარეშე მყოფი მოვლინი-

საგანა? განა დღევანდელი გამოუვალი მდგომარეობა ეროვნული თვისებაა? მასიურობა? არა, ის იმედებაა!

საქართველოს ტანი დაჩეხილია. მისი სული ხელ შეუვლებელი. სული არ კვდება. ეს უკვდავების განცდა იმ შემთხვევაში განმტკიცეს, საქართველოსთვის დაუფიქრებლად რომ გადაეშენნენ ომში. საქართველო პასიური მოვლენა კი არ ყოფილა, არამედ „ჩაჯვრული სული“. მაგრამ სული არ კვდება. იწევიდა ჭიკის, როცა მას ფეხს ადგამენო“. დიან, თქვენი შედარება წარუშლელია, არა თავისი ესთეტიკურობით, არამედ, სამკაცრით. მაგრამ რა არის ის გარეშე მყოფი მოვლენა? ეს უკვე პოლიტიკაა. როცა გრანდიოზული ძალის სახელმწიფო გაგსრისავს, როგორ შეიძლება მშობელ ერს, მის წარსულს, მის იმედებს თუ მომავალს პასიურად უსწენო. ნუთუ არ გავივით, რომ ის გადარჩა, რომ ათას გასაქირს გამოვლილი ხალხი ისევ ქართულად ლაპარაკობს. ქართულად მღერის. არ უნდა ირწმუნოთ საქართველოს სიმტკიცე?

უნდა გავკვირდეთ, ამ ერის გამძლეობა ახლა ის უბედური დღეა. რა გვიშველის ჩვენ? ო, არასოდეს ასეთი გასაქირს არ დახდებოდა ჩვენ ბედკრულ საქართველოს, ნიკოლოზ: „ღმერთმა ხომ არ დაგვხატა“?

მე: კი მაგრამ რისთვის.

ნიკოლოზ: „ჩვენთა უკეთურებათათვის“.

მე: მე არ მესმის ასეთი შეკითხვები, ჩემთვის უფრო გასაგებია „ღმერთო, მიშველე“ — „გაანჩივრე ხელი და გიშველიო“. მაგრამ რა უნდა ვაკეთოთ, რა უნდა მოვიმოქმედოთ? არ ვიცო, ო, ღმერთო, ნუთუ ჩვენი საქართველო საქართველოა.

ნიკოლოზ: რა გეპარებათ? დამშვიდდით.

მე: ნუთუ საქართველო, ნუთუ... ო, არასოდეს, არასოდეს არ ყოფილა იგი ასეთ დღეში.

ნიკოლოზ: დამშვიდდით, ნუ გეშინათ, ყველა დროში ყველას ასე ემგინებოდა. მეც ასე ვფიქრობდი, მეც ასე ვტიროდი, მაგრამ ვნებდა. რომ საქართველო ცოცხალია, შეიმშრალე ცრემლი. საქართველო იყო, არის და იქნება, მუდამ იქნება, ოღონდ ჩვენ აღარ ვიწეებთ.

მე: ყველანი მიწისშვილები ვართ.

ნიკოლოზ: „როგორ წარმოვიდგებოთ საქართველოს სეკულარული დღე? გთხოვთ შეძლებისდაგვარად დაასაბუთოთ“.

მე: „რომ გამარჯვება ჩვენა, ამის რად უნდა მისაწი“.

ნიკოლოზ: ასე გწამს?

მე: ასე სწამს ვაჟს და მე მწამს მისი.

ნიკოლოზ: კარა! აქ სულმთავრად მობრუნება ჭოქონთად შთავსდა იყო ჩემთვის. წავალ, განვიხილავ მშვიდად.

ნიკოლოზ მიწისშვილია ხელი გამოიწოდა. ნახვადის კინაღამ წამოვიდა ნუ დავვიფიქრებთ-მეთქი. ჩვენი ჩვენი ემგინებ გვიყოფა ნახვადის — ვთქვი მე. გაჩვილი და ხელი მარჯვნივ გამიწედა.

მამა სერაფიმ. ახალგაზრდა პარის ლეტალი (XIX ს.)

კულტურული

ცხოვრების

პრობლემა

ფილარმონიის დიდ საკონცერტო დარბაზში გაიმართა ანსამბლ „ორგერას“ საიუბილეო კონცერტი. პროგრამაში „ცოცხლები ვართ, ცოცხლები“ ანსამბლს განაწესებდა მუშაოცეს: თემურ წიკლაურმა, ნუგზარ კვაშალმა, მერაბ სეფაშვილმა, რომერტ ბარძიშვილმა, „ოთხმა გიამ“, ედვარდ სეფაშვილის კვანტეტმა და სხვ.

სალამოს ორგანიზატორი იყო — „LOBOS“ LTD. ანსამბლი „ორგერა“ სექტემბერში ამერიკაში მიემგზავრება საგასტროლოდ.

+++

შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის მცირე დარბაზში კლასიკური მუსიკის კონცერტი გაიმართა. მუსიკალური მონაწილეობდნენ სოლისტები: თამარ ბულია (ვიოლინო), მია კობერიძე (ვიოლინო), ლევან ძამუკაშვილი (ვიოლინო). ფორტეპიანოს პარტიას ასრულებდნენ: ნინო წულუკიძე, ქეთევან რუხაძე. პროგრამაში იყო: ბახის, ბეთჰოვენის, პაგანინის, შუმანის, იშაის და შნიტკეს ნაწარმოებები.

+++

თბილისის ეთნოგრაფიულ-ისტორიულ მუზეუმში — ქარვასლა — მოაწყო მარცხსილაძის ნამუშევართა გამოფენა.

+++

ფილარმონიის დიდ საკონცერტო დარბაზში გაიმართა ქუთაისის საბავშვო მუსიკალური თეატრის გონათა ვოკალური კვარტეტის საღამო — „პირველად იყო სიმღერა“.

+++

გამომცემლობა „მერანის“ საგამოფენო დარბაზში გაიხსნა მხატვარ-მოდელიორის, ციციო ციციბაძის მეორე პერსონალური გამოფენა. (პირველი გამოფენა პარიზში მოეწყო). წარმოდგენილია თექვა, ბატყით შესრულებული თავშალბები, საკაბე ქსოვილები, აკვარელითა და ზეთის საღებავებით შესრულებული ნამუშევრები და კოსტიუმების ესკიზები.

+++

თბილისის ეთნოგრაფიულ-ისტორიულ მუზეუმში — ქარვასლა — მიმდინაობს მხატვრების: მანანა კაბაშვილის, ნინო ფცქილაძის, კახა ზარნაძის, ხათუნა ლუტიძის, ნელი არაბულის, მანანა მესხისა და ზურა ოსტროვსკის ფერწერული და გრაფიკული ნამუშევრების გამოფენა-გაყიდვა.

ული მომავლის საქმეა.

რაც შეეხება წყალმომარაგებას, ციკლი თავიდან ბოლომდე ჩვენი, თუმცა რა დიდი როლი აქვს ელექტროენერგიას, წყლის ღირებულებიდან ჩანს: ერთი კუბომეტრი წყლის ღირებულების 80 პროცენტი ელექტროენერგიის ხარჯზე

ცხოვრება

როგორი ზამთარი გველის

მოდის.

გამართული წყალმომარაგებისთვის აუცილებელია ელექტროენერგიის სტაბილური მოწოდება. ამასთან, 50 ჰერცის მაგიერ 46-47 ჰერცის სიხშირის ელექტროენერგიას (ბოლო ხანს სწორედ ამ უკანასკნელი სიხშირით გვავსდის) მწყობრიდან გამოჰყავს ტრანსფორმატორები წყალსაცავებზე. თბილისის რთული გეოგრაფიული მდებარეობის გამო, წყალსაცავებზე წყლის დონის საშუალო ნიშნულია 1400 მეტრი ზღვის დონიდან. კოჭორს, წყნეთს, ტაბახმელას ათ დღეში ერთხელ მიეწოდება წყალი. ქალაქში დიდძალი წყლის მიწოდების რიტმი მიზეზი ნაკლებწელიანი წელიწადია. როგორც სპეციალისტები აღნიშნავენ, 1986 წლის შემდეგ არ ყოფილა ასეთი ნაკლებწელიანი წელი. ფაქტობრივად, არ ყოფილა გაზაფხულის წყალ-

მილიონით.

ახლო მომავალში წყალთა მეურნეობის დეპარტამენტი მერიასთან შეთანხმებით განაორციელებს ექსპერიმენტული გრაფიკით წყლის მიწოდებას — ერთ დღეს წყალი მიეწოდება მტკვრის მარცხენა სანაპიროს, მეორე დღეს — მარჯვენა სანაპიროს. ჰერცხოლოდ 3-4 თვე გავიდა გაზაფხულის წყალდიდობიდან, წყალსაცავებში წყლის დონე საკმაოდ დაბალია. სავარაუდოა, რომ ზამთრის ტრადიციულ პრობლემებს დაემატება წყლის უკმარობა.

ზამთრის სეზონამდე სამი თვე დარჩა: ოქტომბრის ბოლოდან ზამთარი ხშირად დაწყებულია ერთ-ერთი კომპეტენტური სამსახურის ოფიციალური ცნობით, მთავარ ენერგოსისტემებზე 300 ათასი ტონა მასალა შესატანი, ჰერც ერთი ტონა არ შეტანილა).

გასული წლების გამოცდილებას თუ გავისხენებთ და ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკაც არ დაგვავიწყდება, ზარზანდელსა თუ ზარზანდელზე უკეთეს ზამთარს არ უნდა ველოდოთ. ზამთრის ნოსტალგია პაპანაძეა სიცხით არ გახლავთ გამოწვეული — ზამთარში, ალბათ, პრობლემებზე ფიქრისა და წერის საშუალება არ გვექნება.

ამჟერად, თბილისის აწინდელ პრობლემებზე ვისაუბრებთ. სამომავლოდ კი სპეკტრი გაფართოვდება და რესპუბლიკის მოიცავს.

ინფორმაციის წყაროა კომპეტენტური ორგანო: ქალაქ თბილისის მერია, როგორც ავტისხნეს, თბილისში და თელავში უშუალოდ რესპუბლიკურ დაქვემდებარებაში არიან. რაკი არც ერთი და არც მეორე ენერგეტიკული რესურსი რესპუბლიკას თავად არა აქვს, იმულებულია შეისყიდოს სხვა ქვეყნისაგან, ამდენად, დასაბუთებული პასუხი ვერ მივიღებთ კითხვაზე — როგორ მომარაგდება ქალაქი გაზითა და ელექტროენერგიით. თუ რესპუბლიკა გადაიხდის გაზის მოწოდებისთვის თურქმენეთის ვალს (რაც წელს უკვე 425 მილიონი დოლარია), შესაძლებელია გაზი გვექონდეს. რაც შეეხება ელექტროენერგიას, განდა იმედოვნებთ უახლოეს ხანს აპირებს ატომური ელექტროსადგურის აშენებას. ელექტროენერგიის ნაწილს ისინი გაჰყიდონ. სხვა საქმეა შევძლებთ თუ არა უიღვას.

გათბობისა და ცხელი წყლის უკონლომას უკვე შევვსეთ, თბომომარაგება დამოკიდებულია გაზსა და ელექტროენერგიაზე. საეჭვოა, 50-მდე მსხვილ სარაიონო და 150 შედარებით მცირე სემპლავრის სადგურისთვის გამოიძებნოს ან გაზი, ან ელექტროენერგია. ასე რომ, გათბობა და ცხელი წყალი შორე-

მედიცინა

მოვალეობა თუ ენთუზიუზმი?

ავადმყოფი ნათესავის სანახავად მესტიის რაიონულ საავადმყოფოში მივედი. ექიმები პუმანიტარული დახმარების მედიკამენტებს გულდასმით ათვალიერებდნენ და ავადმყოფებისთვის ანანილებდნენ.

გავესაუბრე. პირველი სიტყვის თქმა ბატონ ადილარ ჩართოლანს სთხოვეს კოლეგებმა. იგი 38 წელია რაც მთავარი ექიმი, მესტიის საავადმყოფოს კი 36 წელია სათავეში უდგას.

ადილარ ჩართოლანი მრავალპროფილიანი ექიმი — ქირურგი, გინეკოლოგი, ერთი სიტყვით, ისეთი, როგორიც სჭირდებოდა რაიონს დღემდე და დღეს, განსაკუთრებით.

ექიმის შრომა რთული და დაქანცულია, ამბობს ადილარ ჩართოლანი. — ამიტომაცაა, ალბათ, ექიმთა სიცოცხლის ხანგრძლივობა შედარებით მოკლე. განსაკუთრებით მძიმეა შრომა რაიონში მომუშავე ექიმისა, რომელსაც გვერდით ჯერ პყავს მასზე უფრო მცოდნე და გამოცდილი კოლეგა. მოკლედ, დიდი დიპლომის თანამედროვე საშუალებების, ნორმალურ მატერიალურ-ტექნიკურ ბაზას. მე ბედმა ქალაქიდან დამოშორებულ უბან, უსინათლო და უმინდო პირობებში დამოუკიდებლად მუშაობა მარჯუნა ავადმყოფი შეველას საჭიროებს, იძულებული ხარ გააკეთო გულმკერდის ღრუს, თავის ქალის, მძიმე გინეკოლოგიური, ტრავმატოლოგიური ოპერაციები, რაც დიდ პროფესიულ მომზადებას მოითხოვს. ასეთი ოპერაციების გაკეთება ხშირად ბინაზე, საუბნო საავადმყოფოებში გვისწდება, საკუთარი სისხლიც ბევრჯერ გავლამისხა ავადმყოფისათვის.

ინსტიტუტში ბ-ნა ვენატე ფიფამ მომაქცია ყურადღება, რომელმაც ქირურგის პროფესია შემაყვარა, კლინიკური ორდინატურა ბ-ნ ნიკოლოზ ანთელავსთან გავიარე, რომლის დამოკიდებულებაც ჩვენს მიმართ წინამდებარე და მისამაია (მე მის ბიბლიოთეკაში გუქალინებოდა).

ვინ იცის, იქნებ მკითხველი გაკვირვდება კიდევ

რა დროს ეს არისო, მაგრამ ამგვარი პიროვნებები რომ არ არსებობდნენ — გაჭირდებოდა ცნობრება ქართული პრესა კი ასეთი ადამიანების წინაშე, ნამდვილად, ვალშია. ვფიქრობ, საქმარისა პრივილეგიებული ადამიანების თვალსაზრისების კითხვა და მოსმენა. მათ გვერდით, ხშირად ისეთ ადამიანთა წყება დგას, რომლებიც უპრეტენზიოდ, უტრბუნოდ და უტელევიზიონობა კეთებენ საქმეს.

პრობლემები, დიახაც, ყოველთვის გვექონდა და დღესაც გვაქვს: უპირველესად მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უქონლობა გვაწუხებს. შენობა, რომელიც 1927 წელსაა აგებული უკვე დანგრევის პირზეა მიხული. ახალი შენობა კი ვერ დამთავრდა ვერ გადამხურა. ძველი დიანონსტატიკური აპარატურა გვაქვს, ახალი, რომც ვიმოვით, შენობის უქონლობის გამო, ვერ დავაოტანტებთ. თითქმის საველე პირობებში მუშაობით, არა გვაქვს საწვავი, რის გამოც გაჩერებულია სასწრაფო დახმარების მანქანები, გვეჭირს მედიკამენტები, საოპერაციო და შესასრულები მასალა, ვერ მუშაობს სანაგიაკა, ავადმყოფის გადგენა ვერ ხერხდება. მდგომარეობა გვირთულებს რაიონში უხვად შემოტანილი ცეცხლსასროლი იარაღი, რომლითაც მომხდარ რეციდენტთა რიცხვი (დაჭრა, მკვლელობა) ძალზე დიდია. დასამალი არც ისაა, რომ სამედიცინო პერსონალის

ადილარ ჩართოლანი

ანაზღაურება სახელმწიფო ხაზინიდან პირდაპირ აბსურდულია, ხოლო სვანი მოსახლეობის ფსიქოპაზი, ჩვენივე წყალობით, ექიმის პირობარი არ ზის. თავს ისევე ინდივიდუალური მეურნეობით ვირჩენთ. როცა წამალი არა მაქვს, ვწვევლი ჩემს თავს, ჩემი ექიმად გაჩენის დღეს.

რა მდგომარეობა გვაქვს სოფლებში? — თავის დროზე სამედიცინო ინსტიტუტში ლიბიტების მიზანშეწონილმა დარიგებამ დღეს კარგი შედეგი მოგვცა, თითქმის ყველა სოფელში გვაქვს ექიმი, გაიხსნა და გაფართოვდა სოფლის საავადმყოფოების რიცხვი: კალაში, მულაში, ეცერში, ტუბერში და სხვაგან. ბოლო დროის ლეზიკობა ცხოვრება ექიმების გარკვეულ ნაწილს დაატოვებინა სვანეთი, ქირურგი მთელს რაიონში მარტო მე ვარ; მეშინია, ვაითუ, ფიზიკური შესაძლებლობა არ მეყოს.

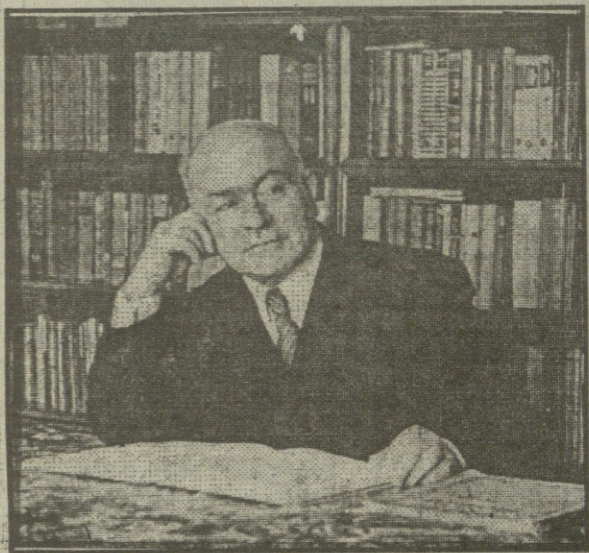
რას ვფიქრობ ჩვენი რაიონის სამედიცინო მომსახურების შესახებ? — საქართველოს მთიან რეგიონებში სამედიცინო მომსახურება სახელმწიფოს ხარჯზე უნდა იყოს. უკიდურესი სიღარიბის პირობებში პრივატიზაცია, კერძო საავადმყოფოს გახსნა, ფასიანი დახმარების შემოღება არ გამოვა; მოსახლეობა თუ სამე-

დასასრული მ-12 გვერდი

იუბილე

განუგებოდა თქვენი მომლოა

ქართული მუსიკალური საზოგადოებრიობა წელს აღნიშნავს გამოჩენილი კომპოზიტორის შალვა შავაშვილის დაბადების 90 წლისთავს. გთავაზობთ საუბარს ცნობილ ქართველ მუსიკოს-მწოდნელთან — პროფესორ ანტონ ფულუპიძესთან

მომლოა

იმ კომპოზიტორთაგან, ვისთანაც მე შემოქმედებთი კონტაქტები მქონია, ბ-ნ შალვა შავაშვილის გამოჩენილი ადგილი უკავია. ეს სრულიად ბუნებრივია — იგი ხომ ქართული მუსიკის კლასიკოსია.

შალვა შავაშვილის მთელი შემოქმედება აღმოცენებულია ღრმა ეროვნულ ფესვებზე. აქ იტყვიან, არა მხოლოდ წმინდა მუსიკალური აზროვნება, არამედ ქართული კლასიკური ლიტერატურაც რომელიც ბ-ნი შალვას შთაბეჭდილებას უმთავრეს წყაროდ იქცა.

კომპოზიტორმა თავისი სიმფონიური პოემებით დიდი წარმატებით „გაითავისა“ ჩვენი ეროვნული ლიტერატურის შედევრები: ვაჟა — „გველისძეგლი“ და „სტუმარ-მასპინძელი“, ხალხური „ამბავი გვერსი“ და „მოყვასი“. ეს ის ნაწარმოებებია, რომლებზედაც ყველა ჩვენთვისაა გასაგებ და რომლებზედაც სრულიად სამართლიანად ამბობენ ჩვენი ერის შალვა შავაშვილის თხზულებები ღრმად უტოლდება ლიტერატურულ ორგანიზაციას. კომპოზიტორმა შეძლო ლიტერატურული აზრის მუსიკის ენაზე კონკრეტულად, „თარგმანა“. ნათქვამი —

— ბატონო ანტონ, ამ დღეებში გამოდის თქვენი ვრცელი მონოგრაფია გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორის ბ-ნ შალვა შავაშვილის შესახებ. რითი დაიწყო თქვენს მოგონებას ამ დიდებულ შემოქმედზე?

— ბატონო შალვასთან ბავშვობის წლებიდან ვარ დაკავშირებული. იგი იყო ჩემი პედაგოგი, შემდგომ — უფროსი მეგობარი და ახლო მეგობარი. მისი სახელი გაგონილი მქონდა პრესიდან, მაგრამ ნამდვილი „მომლოა“ იყო ჩემთვის, როდესაც ჩვენმა ლეგენდარულმა დირიჟორმა ევგენი მიქელაძემ 1934 წ. კონცერტზე შეასრულა შავაშვილის სიმფონიური პიესები „ზარი“ და „ფშუტი“. საზოგადოებამ დიდი მოწონებით აღიქვა ეს თვითმყოფელი მუსიკა.

— შალვა შავაშვილის ნაწარმოებების კიდევ რომელ პრემიერას მოგონებთ?

ქართული მუსიკის კლასიკოსი

ფიგურა გამოდგა შავაშვილის წვდომა ქართული კლასიკური ლიტერატურის წაღებაში, რაც კარგად გამოჩნდა მის საოპერო „შემოქმედებაში“ (ოპერები „ამბავი ტარიელისა“ და „დიდოსტატის მარჯვენა“).

შალვა შავაშვილის ერთ-ერთი საუკეთესო თხზულება, ქართული სიმფონიური მუსიკის „ბერძენი“ — სიმფონიური პოემა „ზეფი და მოყვანილი“, რომელიც 1960 წელს ეს თხზულება დადგმა, მისი საშემსრულებლო იდეები უკვე 10 წლის წინ მქონდა ჩამოყალიბებული.

შალვა შავაშვილის კიდევ ხუთი კომპოზიციის პრემიერას გაუძღვა — ორატორიის „მარადი თქმულება“, სიმფონიური პოემის „ვეფხი და მოყვანილი“, „სიმფონიური ციკლი“ ანუ „პოლიფონიური სიუჟეტი“, „სიმფონიური ციკლები“ და ჩემი რეპერტუარის ერთ-ერთი უმთავრესი ნაწარმოები, სიმფონიური პოემა „მინდია“.

— შავაშვილის თითქმის ყოველი ახალი ნაწარმოების შესრულება ქართული მუსიკის ღირსსსახოვარ მოვლენად იქცეოდა. ხოლო, ასე იყო: II-III-IV სიმფონიების, „პოემა“, „მინდია“, ოპერების, „ამბავი ტარიელისა“ და „დიდოსტატის მარჯვენა“ შესრულება. მაგრამ, რომ „დიდოსტატის მარჯვენა“ ერთ-ერთ პირველ სექტეტს 1961 წ. დაესწრო დიმიტრი შოსტაკოვიჩი. მან თქვა: „მე ვადა ვხედავ კარგი მუსიკისა და ასეთი განცდა დამებადა, როდესაც მოვისმინე „დიდოსტატის მარჯვენა“. ხოლო თავის ერთ-ერთ სტატიაში „შოსტაკოვიჩი წერდა: „დიდოსტატის მარჯვენა“ თანამედროვე ოპერებს შორის ერთ-ერთ ყველაზე საინტერესო ნაწარმოებად მივიჩნევ. მისი ტექსტი უნდა ითარგმნოს რუსულად და დაიდგას მოსკოვსა და ლენინგრადში“.

დიდი სიხარული მომანიჭა ამ ოპერის ახალი რედაქციით დადგმა ქუთაისის საოპერო თეატრში (მეჯერადაც, როგორც პრემიერაზე, მისი დამდგმელი იყო ჩვენი გამოჩენილი რეჟისორი ბატონი ვასტანგ ლაშაშვილი).

როგორც ცნობილია, ბ-ნ შალვას სახელთანაა დაკავშირებული ქართული ხალხური მუსიკის ახალი ფენის — ე.წ. ფშუტი კილოს დამკვიდრება პროფესიულ მუსიკაში. რას გვეტყვით ამის შესახებ?

— დიახ, ეს მართალია. თვითონ შავაშვილიც უწოდა ამ თვითმყოფელ კილოს „ფშუტი“. სხვათა შორის, გამოითქვა მოსაზრება, რომ მისთვის „შავაშვილის კილი“ ეწოდებოდა, იმდენად დიდად ამ უნიკალური კილოს როლი შავაშვილის მუსიკაში. მაგრამ არასწორია, როცა ფიქრობენ, რომ მხოლოდ ამ კილით აიხსნება კომპოზიტორის მუსიკის განუმეორებელი თვითმყოფობა. საქმე ისაა, რომ ფშუტი მან დაუერთო

თავისი საკუთარი კონტრაპუნქტი, რამაც წარმოშვა ფრიად ორიგინალური მარმონები, რომლებიც უკვე კომპოზიტორისეული განხილვით. შავაშვილის მუსიკაში პირველად ვხვდებით ქართულ შემოქმედებაში პოლიტონალური მარმონის ნიმუშებს, ასე რომ, კომპოზიტორის ნოვატორობა აქაც ნათლად ჩანს. სრული გაუგებრობა, როდესაც ლაშაშვილი შავაშვილის მუსიკის ეთნოგრაფიულობის შესახებ.

— რა გავლენა მოახდინა შალვა შავაშვილის შემოქმედებამ მომდევნო თაობის კომპოზიტორებზე, ვინ მიგანინათ მისი ტრადიციების განმარტობა?

— შავაშვილის შემოქმედებამ ღრმა კავშირი გაუდგო ქართულ მუსიკაში. თავად კომპოზიტორის სტილი მნიშვნელოვნად იმპულსებს, რომ შემოქმედებამ მისი ტრადიციების შემოქმედებითი განვითარების ბირობა. ასეთი შემოქმედებითი გავლენის ნიმუშად შეიძლება გამოვლენოთ გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორის ოთარ თაქაიშვილის შემოქმედება, პირველ რიგში, „შესანიშნავი ოპერა „მინდია“. ასევე შეიძლება ითქვას სულხან ნასიძის სიმფონიური შემოქმედების შესახებ, რომელიც მეტად ორიგინალურია და ამავე დროს ითვალისწინებს შავაშვილის მუსიკალურ ტრადიციებს. შეიძლება დაგვასახელოთ სხვა კომპოზიტორებიც.

ბატონო შალვა-მუსიკა საუბრად შევიდა ქართულ კულტურულ საგანძურში და ერთადერთი, რაც შეიძლება ვისურვოთ, რომ იგი გაცილებით უფრო სწრაფად აუღერდეს სცენაზე, კონცერტებზე, თეატრში.

ესაუბრა მანანა ჯღანტი
კონსერვატორიის მუსიკოს-მწოდნელის
ფაკულტეტის სტუდენტი

სხვადასხვა

კურიოზული ფაქტები

დიდი ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ფინანსების ეკონომიის მიზნით გადაწყვიტა თავი დააღწიოს ერთი ყველაზე უძველესი ქვეყანა — დიპლომატიური კურიერების სამსახურს. კურიერების რაოდენობა დიდი არ არის, სულ 28 კაცია. და თითქმის ყველა გადასმდარი სამხედროა. ბრიტანეთის „ვერცხლის მალეშობის“ დევიზია: „უმოკლესი გზით უმოკლეს დროში“. ბრიტანელი დიპლომატები ზედმეტსახელს მეფე კარლოს მეორეს უნდა უმადლოდნენ (XVII ს.). მან თავისი ოთხი კურიერი, მნიშვნელოვანი საიდუმლო ცნობების დროზე ჩამოტანისთვის, ვერცხლის ნიშნები გადასცა, რომლებზეც სწრაფი მონადირე ძაღლები იყვნენ გამოსახული. „სამწუხარო იქნება, თუ ამ გადაწყვეტილებას ცხოვრებაში გაატარებენ. ჩვენ მუდამ ვამაყობდით ჩვენს სამუშაოთ, რომელიც უკვე დიდი ხანია ბრიტანეთის სამეფო სახლის სიმბოლოა გახდა“. — თქვა 81 წლის ჯონ კანინგამ, ამ სამსახურის ყოფილი უფროსმა. ტრადიცია ნამდვილად დიდია. ეს სამსახური მეფე ჩარლზ მეხამე 1485 წელს შექმნა და მას შემდეგ წარმატებაც ბევრი იყო და წარუმატებლობაც. მაგრამ განა ღირს ამაზე ლაპარაკი? თუკი, ისიც უნდა ითქვას, რომ ბუკინგემის სასახლეს ამ სახელგანთქანი სამსახურის დიპლომატიურ ჯერ თავისი აზრი არ გამოუთქვამს.

ახოლო სულელები არ იცვლიან საკუთარ აზრს

გაეროს გენერალურმა მდივანმა ბუტროს ბუტროსმა დადგინა ახალი განცხადება: ჩემს თანამედრობებზე მეორე არჩევის ვადითაც დაგვრებით. სხვები ამის თაობაზე რამდენიმე თვეა უკვე დადიოდა გაეროს დერეფნებში, მაგრამ ნათქვამმა მაინც ბოძის აფეთქების ეფექტი მოახდინა. ბევრს კარგად ახსოვდა, 1981 წელს ბუტროსმა დადგინა, თანამედრობის დაკავების შემდეგ როგორ განაგრძებდა გენერალური მდივანად მხოლოდ ერთი არჩევის ვადით ვიქნებით. და დაუმატა, ამ თანამედრობაზე მიდიოდა, როგორც რევოლუტარი და მისი მისია ვადის გასვლის შემდეგ ამოწურული იქნებოდა. ფინანსური მეთვალყურეობა მის სიტყვებში უმეტესობის ნიშნით შეამჩნიეს. მის მიერ შემოღებული ერთი პირველი ახალი წესი თავისი მოადგილეებისთვის და სხვა მაღალი თანამდებობის პირებისთვის მუდმივი კონტრაქტების გაუქმება იყო. „დროებითი კონტრაქტები სამი წლის ვადით“ — ასეთი იყო მისი გერმანული. თუ მე წავალ, მაშინ თქვენც წახვალთ. როგორც პრაქტიკაში გვეჩვენა, ბუტროსმა ადამიანურად „ტყუარა“ არ უღალატა. უსუსტად უმაღლეს ემულაციებში დაიწყო პირველად ლაპარაკი მისი მეორე არჩევის თაობაზე. კარტი გაეროს შტაბბინაში შემდგომ კონფერენციაზე გახსნა, მან პირდაპირ განაცხადა: „თუ 1996 წელს ეს საკითხი დაისმება, მისი გადაწყვეტა მხოლოდ ჩემს ფიზიკურ მდგომარეობაზე იქნება დამოკიდებული“. „როცა პირველად ავირჩიეს, თქვენ განაცხადეთ, რომ მხოლოდ ერთი არჩევით ვადით დარჩებით. რამ გაიძულათ აზრის შეცვლა?“ — არ ჩემდებოდა უკრძალავს. „მხოლოდ სულელები არ იცვლიან საკუთარ აზრს“. — მოუჭრა დალი.

გოვალეობა თუ ენთუზიზმი?

მე-11 გვერდიდან

დიდინო დახმარება ვერ მიიღო, სხვა მხმე პირობებთან ერთად, ესეი მნიშვნელოვან დაკავშირებას მიგრაციის პროცესს. ახლა, გვერდის ჩვენი სახელმწიფო რაოდენ დიდ გასაჭირშია, დღესაც ჩვენი ენთუზიზმი იმედებს ეყრდნობა. ვიშუშავთ თუნდაც იმდენად, რომ რაიონი არ დაგვეცლო, სეანეთში სიცოცხლე გაგრძელდეს.

— რატომ დაბრუნდი სეანეთში და რატომ გაუზდი ქიურგი? — შობილება მაიმებს, რომ ბაბუა გაიზი და მისი მძა ადელი ერთ თვეში გარდაიცვალნენ მეცლის ტკივილით. მეცლის ტკივილით სიკვდილიანობა ხშირი იყო, ქიურგიული ოპერაციები სეანეთში 1927 წლიდან დაიწყო მხოლოდ. გადაწყვეტიტე ექიმობა შემესწავლა — სტუდენტობის დროს საცრად მიჭირდა ეკონომიურად. დიან, თავიდანვე ვიცოდი, რომ აუცილებლად სეანეთში დაბრუნდებოდი, არც ვნანობ, ყველა დისერტაციას ერთი გადარჩენილი ავადმყოფის მაღლიერი თვალებით შემოხევისას განცდა მიჩვენია.

— ყველაზე ტკილად და ყველაზე მწარედ მოსაგონარი? — ყველაზე სასიამოვნო და ტკილად მოსაგონარი ჩემთვის ჩემი მასწავლებლები არიან, ბატონი ევანტე ფიფია, მისი ვაჟი ვასტანგ ფიფია (ჩემი თანაკურსელი) და ნაკოლა ანთელავა.

ყველაზე მწარე ჩემთვის ნარკომანია, ეს სამიწელი სენი სეანეთსაც ხრავს, ჩვენს ახალგაზრდა თაობას ახადებებს. მომრავლა ყაყაისი მთევსელთა და გამსაღებელთა რიცხვი. ნარკომანია ანგრევს ჩვენს ყოფას, საჭიროდ მიმაჩნია მათი იძულებითი მკურნალობა. ბევრი მათგანი ჯერ კიდევ შეიძლება ცხოვრებას დაუბრუნდეს; ეს დიდი პრობლემაა და იქნებ აღდგეს საგა-

რეჯიში აკოპოლიზმისა და ნარკომანიის სამკურნალო კოლონია.

მთავარი ექიმის მოადგილე ლილი ჯანაშვილი და თერაპევტი ეთიმ გუგუშვილი მიგრაციის გააქტიურების საფრთხეზე საუბრობენ:

— თერაპევტებს თუ წამალი არა აქვთ, რით უნდა უმკურნალოთ ავადმყოფებს? — ხელი გვიკანკალებს რეცესიის წერის დროს, ვაით ავადმყოფმა ვერ შეიძინოს მისთვის საჭირო პრაქტიკა. რუსული ფული ძალიან იშვიათად თუ ვინმეს აქვს.

საქმე კიდევ უფრო გაგვირთულა ლტოლვილთა მოძალეობა, იმრავლა წერვოზმა, ფსიქოზმა, ლეპრესიამ. პრობლემა აქაც ისევე წამლია დასამართლებად გადუღებული თერაპიული საშუალებების მარაგი თუ არ შეიქმნა, მძიმე პირობებში ლტოლვილები. მით უფრო, ზამთარსაც შეიქმნება გვირგვინი.

ქალბატონი ლილი ჯანაშვილი ემადლიერება მათ, რომელთაც პუშკინტარული დახმარება შემოაქვთ, განსაკუთრებით კურელებს ჯგუფს (გერმანელები). მათ უაღრესად საჭირო შეიქმნება შემოიტანეს ზურგჩანთებით გასულ წელს; ამ საქმის თაოსნები კი გვეგი ნიქარაძე და გამგებელი ოთარ ნაკანი იყვნენ.

ექიმებმა ერთობლივად აღნიშნეს, რომ იმატა ჩივება და ამდენად, საჭიროა იოდიანი მარილის შემოტანა.

— ყურადღება ის ფაქტი, — აღნიშნავს გინეკოლოგი ანტონ ჩარტოშნიკი, — რომ შობადობის მკვეთრი დაკლება არ შეიძლება — პირიქით, გასული

წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით 14 ერთეულითაა კი მოიმატა — ეს საგანმეფოეოა. დღეს ქალები სულშიც მშობიარობენ. უტრანსპორტობის გამო საავადმყოფოში ვერ მოკავდები, ამიტომ ვერც ახალშობილებს და ვერც მშობიარეებს ვერ უწევთ პროფესიულ დახმარებას. მე მიმაჩნია, რომ პუშკინტარული დახმარებით შემოსული მედიკამენტები აუთიქს უნდა ბარდებოდეს და იქიდან უნდა გაიყოს რეცესიით, მის განაწილება-გაცემაც კი მოთავსობა უნდა დაწესოს კონტროლი.

თუ მეურნეობა ფასიანი იქნება, ეს ავადმყოფობა უნდა იცოდეს, მაშინ იგი წინასწარ მოეშადება; უნდა იცოდეს თანხის ოდენობაც, რომლის იქითაც მას არავინ არაუფრს გადასდევნებ. მე კერძო პრაქტიკის მომხრე არა ვარ, ჩვენი ერთობლივი მოსაზრებით, განათლებაც და სამედიცინო დახმარებაც სახელმწიფო ღირებულება უნდა იყოს, მაშინ კი მოსახლეობაც დამაგრდება, თორემ მათში არსებობა ბართან შედარებით ძალიან მძეოლა.

როგორც ვხედავთ, მეცტიის რაიონის ექიმებს აღამიანების ჯანმრთელობასთან ერთად, მეცტიისმეტად მოზღვაებული სოციალური პრობლემებიც აწუხებთ. ისინი განიცდიან სეანეთის დაცლის საფრთხეს, ლტოლვილთა უსაშველო გასაჭირს, განათლების პრობლემებს, საღად ანაბლიზებზე ჩვენი რესპუბლიკის მდგომარეობას და გვირგვინიან, რომ ცოდნას, ენერგიასა და შესაძლებლობას უანგაროდ დახარჯავენ ქვეყნისა და ხალხის სამსახურში.

ქალბატონი ლილი ჯანაშვილი ემადლიერება მათ, რომელთაც პუშკინტარული დახმარება შემოაქვთ, განსაკუთრებით კურელებს ჯგუფს (გერმანელები). მათ უაღრესად საჭირო შეიქმნება შემოიტანეს ზურგჩანთებით გასულ წელს; ამ საქმის თაოსნები კი გვეგი ნიქარაძე და გამგებელი ოთარ ნაკანი იყვნენ.

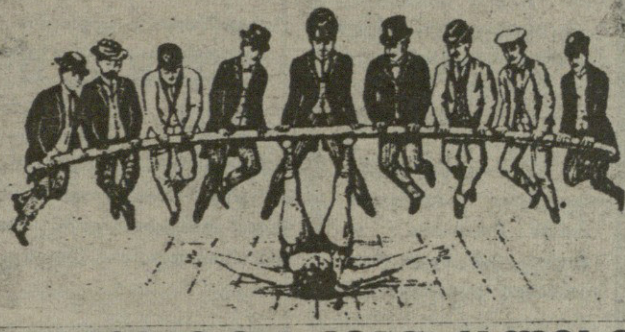
ქალბატონი ლილი ჯანაშვილი ემადლიერება მათ, რომელთაც პუშკინტარული დახმარება შემოაქვთ, განსაკუთრებით კურელებს ჯგუფს (გერმანელები). მათ უაღრესად საჭირო შეიქმნება შემოიტანეს ზურგჩანთებით გასულ წელს; ამ საქმის თაოსნები კი გვეგი ნიქარაძე და გამგებელი ოთარ ნაკანი იყვნენ.

მეზობა

ასე ფიქრობდა ნოსტრადამუსი

იპრი კადიმოვი,
კუპრნავაპა-მეჰნიკა
წერილი დაიბეჭდა ჟურნალ
„ნოვოე ვრემიაში“ 1991 წელს.

ნოსტრადამუსი წერს აღმაშენებლის, ანუ
მზერა, ან რუსი ბერი, ან
კელ, თან ავიგებს. ამის შემდეგ კი
კო, რიბას არცთუ იხე სახინარულ
ამბები ულის უპირველეს ყოვლისა, გარდა
რადიკულუმა ყველაზე უდიდესი-
კუპანსკელის ზუსტი ახსნა კერძა
რუსი მწერალს არ დაუტოვებია. თუმცა
რუსის ქერივი მარწმუნებდა, რომ
რუსის ეს ეგზოტა, როგორც საბჭო
თის პრეზიდენტის გორბაჩოვის წახ
ლა პოლიტიკური სკინიდან.

პრენაზე პრიან ქაღები

იტალიელი ჭაღი მონღანი ამყენებდა ევექტურ ტრუეს ზარბაზნით. 10% კოლორამი იარაღს შვარზე დაიდგამდა, ზარბაზნი იჭრებოდა, მონღანი კი, ვითომც არაფერიო, გაუნძრვლად იდგა. საკუთარი ძაღლის სარეინებლად იგი სათამაშო ბანკის მთელ დანატს ხედავდა.

გურილზე და დაუმჯდარ
აუცილებლად წახვით თიბი
წყალბადის სამზონტენტონი
ნგო. საპარსო მოწყობილობა
იყოს ინდივიდუალური და სუფ
მაშაკეცები, რომლებსაც გა
ლოტებისკენ აქვთ მიდრეკილ
დობი გულისწყურით უფლ
თიშებზე. მათ, რომლებსაც სხვთ
ან სხვანაირი სხვით, რა თქმა უ
ნებას უნდა მიმართონ. პროფ
ქროცა კი თავადვე ნადავრობ:

თავის კანში შეიძლება ჩავსდეთ ბირკავის სეითი (ჩახსენებული) — ორთაგანის ფსკეების ნაყენი — ზეთის ზეთი თანაფარდობა 1:10.

ქვემოთ მოცემული რეცეპტები: ერთი სუფის კოვში ლიქილის ყველაფერი დაყენეთ ჭიქა წყალსა და აბდენივე რაოდენობის ძმარს გაწურეთ და ცხელი ჩაისილი კანში.

ღელში ორჯერ დაიბანეთ
 ხედი გრილი წყლით;
 გაიკეთეთ მანგანუმის სუს
 ხსნარის აბაზანები;
 გამოიყენეთ თიმიუროვის პ
 ტა და გრემი "ნაპიტი".

ჩინეთის ზოგიერთ რაიონში
საწოლებს აკურისაგან აგებდნენ:
ქვეშ ცეცხლს ანთებდნენ და
ღამის სიციხისა აღარ ეშინოდათ.
ასეთი „კომუნალური“ საწოლები
აზიის სხვა რაიონებშიც იყო
გავრცელებული. წარმოვიდგი-
ნით ასეთი სურათი: ჩამქარალი
კოცონის ირგვლივ წრეში, ათე-
ულობით ადამიანი წვება ღუმე-
ბით ნახშირისკენ. გადასაფარ-
ებელი კი საერთოა — უზარმა-
ზარი ცეცხლგამძლე მკვრივი
მატერია. ცხადია, სითბოში გძი-
ნავს. მაგრამ არ დავვიწყოთ
ცხელი ნახშირი, რომელიც მუშო-
თავ გაზებს გამოჰყავს. საუკე-
თესო შემთხვევაში, გამოღვიძე-
ბულ კაცს თავის ტკივილი
აწუხებდა. ზოგჯერ ისე იწამლე-
ბოდნენ, რომ „კომუნალური“
ღამის გასათევია უკანასკნელი
აბოჩრდებოდა ზოლზე, ცეცხლ-
გამძლე გადასაფარებელი კი —
ზუღარა სდებოდა.

მცველი თითზე

ზოგიერთი ბეჭედი მთლიანად
ნაღ, ძვირფასი ქვისგან და
გამოთლილი და ძალიან ძვირფასობდა.

ვიქტორიანულ ინკლისს
 ძალზე პოპულარული გახა
 "მეცველიანი ბეჭედი": როდეს
 ბეჭედივე "მევიარეობა" თვალსა და
 ზე აწასაძინებდაო მაგონებდა
 ვილად ინჟინერმა. მაშინ
 რომ როგორც კი ძვირფასი
 ბეჭდის მფლობელი ამოვიარებოდა
 ბეჭდის მფლობელს მაშინვე თ
 თში ნების ერჭობოდა.

კოსმეტიკა, რომელიც
აუცილებელია მამაკაცებისათვის

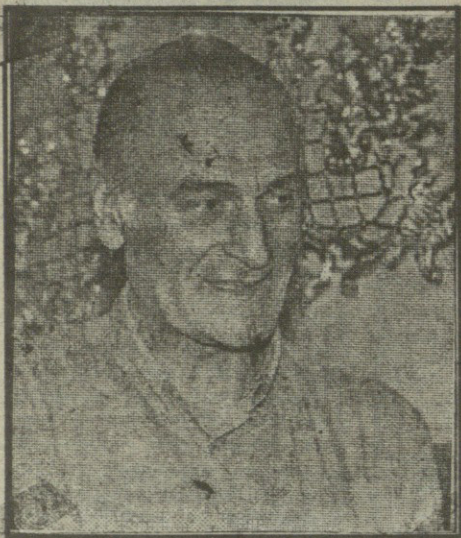
გაპარსებით დაეწყოთ. ნიგუზა
წაისვით: წყლით შეზავებული
პნის გრემი, გაპარსეთ ნელ
დინჯად, თითქოს ხიამოვნებ
იღებთ, თუნდაც ხიამოვნების
ტაძალიც არ იყოს. გაპარს

გურილზე და დაუმჯდარ
აუცილებლად წახვით თიბი
წყალბადის სამზონტენტონი
ნგო. საპარსო მოწყობილობა
იყოს ინდივიდუალური და სუფ
მაშაკეცები, რომლებსაც გა
ლოტებისკენ აქვთ მიდრეკილ
დობი გულისწყურით უფლ
თიშებზე. მათ, რომლებსაც სხვთ
ან სხვანაირი სხვით, რა თქმა უ
ნებას უნდა მიმართონ. პროფ
ქროცა კი თავადვე ნადავრობ:

თავის კანში შეიძლება ჩავსდეთ ბირკავის სეითი (ჩახსენებული) — ორთაგანის ფსკეების ნაყენი — ზეთის ზეთი თანაფარდობა 1:10.

ქვემოთ მოცემული რეცეპტები: ერთი სუფის კოვში ლიქილის ყველაფერი დაყენეთ ჭიქა წყალსა და აბდენივე რაოდენობის ძმარს გაწურეთ და ცხელი ჩაისილი კანში.

ღელში ორჯერ დაიბანეთ
 ხედი გრილი წყლით;
 გაიკეთეთ მანგანუმის სუს
 ხსნარის აბაზანები;
 გამოიყენეთ თიმიუროვის პ
 ტა და გრემი "ნაპიტი".

რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი ერთიანი გასტროლებზე იმყოფებოდა მოსკოვში. მისი სპექტაკლები რუსეთისა და არა მარტო რუსეთის, საზღვარგარეთის ქვეყნებშიც, ყოველთვის დიდი წარმატებით სარგებლობდა. არც ეს გასტროლები იყო გამონაკლისი.

აი, რას წერს ამის შესახებ რუსული პრესა: „Со времени последних гастролей много воды утекло, но поклонники театра Руставели могут быть довольны: он в прекрасной форме, как будто беды, обрушившиеся на Тбилиси, только закалили искусство актеров...“

„Четыре вечера зрители неизменно дарили цветы, и казалось, что по обе стороны рампы все были по-настоящему счастливы оттого, что снова встретились. Мы видели театр, который, несмотря ни на что, не намерен сдаваться. А он в свою очередь имел возможность снова убедиться в том, что его в Москве помнят, ценят, любят и ждут. Сегодня, может быть, даже больше, чем прежде...“

ამ გასტროლების შესახებ შეთხზულებების გაზიარება ვიზუალურ საქარველოს სახალხო არტისტს — ბატონ პანკი პასხაძეს.

«მოსკოვი ისევ აღტაცებული გვიკრავდა ტაშს»

— ბატონო კახი, ვისი იდეა იყო ამ გასტროლების მოწყობა?

— იდეა — ბატონ რობერტ სტურუასი. მისი და რუსეთის კულტურის სამინისტროს სურვილი ერთმანეთს დაემთხვა და გასტროლებიც შედგა.

— თქვენ როგორი განწყობით შეხვდით ამ „გასვლას“?

— ცოტა არ იყოს სკეპტიკურად — რაღაც შინაგანი დისკომფორტი მქონდა, ყველაფერზე ველაპყრობდი, რადგან არც მოსკოვია დალაგებულია თავიდან არ მივდიოდი, რადგან კარგად არც კი ვიცოდით, რა უნდა წავსულიყავით. მაგრამ წასვლამდე 10 დღით ადრე გადაწყვიტა, „გასვალა“ ცარცის წრეც“ წარგვედგინა მოსკოვში მყოფი რუსეთის სახელმწიფო თეატრი და მეტი რა გზა იყო — უნდა წავსულიყავით.

მე მასხვოს თეატრის დიდი გასტროლები რუსეთის დედაქალაქში, როცა „გავასიური ცარცის წრე“, „რაზრო III“, „გვარდუარე“ და „სამანდოლის დედა“ ნაცვალნი“ გვექონდა წადებული. დიდი გასტროლები შესაფერი დიდი არაა, გზა გზა წავსულიყავით. ეს — ადრე, ახლა კი ვერ ვთვლი, მაგრამ — მოხარული ვარ, რომ ჩემი ექვები არ გამართლდა — მოსკოვი ისევ აღტაცებული გვიკრავდა ტაშს.

— ამჟამად რომელი სპექტაკლები გქონდათ წაღებული?

— ბერტოლტ ბრეტის „გავასიური ცარცის წრე“ და „სამანდოლის კეთილი აღმართი“ (რეჟ. რობერტ სტურუა), „სამანდოლის სიზმარი“ დიკენსის ნაწარმოების მიხედვით (რეჟ. თეატრის დირექტორი) და დავით კლდიაშვილის „იონის ბედნიერება“ (რეჟ. ანდრო ენუქიძე).

— რუსეთის პრესა თბილისელებს არ იშურებს ემოციების გამოხატვას. და მაინც, როგორ შეხვდა რუსთაველის თეატრს მოსკოვი?

— სპექტაკლები ვანტაჟის სახელობის თეატრში იმართებოდა. ჩვენი პირველი წარმოდგენა დაგვიგმო იყო 31 მაისსათვის, მაგრამ დეკორაციები არ ჩამოვიდა დროზე და ამიტომ ერთი დღის დაგვიანებით დავიწყეთ. გასტროლები „გავასიური ცარცის წრით“ გაიხსნა. ეს იყო ჩვენი „სავიზიტო ბარათი“. ამ სპექტაკლს მოსკოვი ადრე იცნობდა. სასიამოვნოა, რომ ახალი თაობისთვისაც იგი დიდი დღესასწაული აღმოჩნდა. თავად რუსეთი და განსაკუთრებით კი მოსკოვი ცნობილი იყო დიდი თეატრალური ტრადიციებით —

სპექტაკლებით, არაჩვეულებრივი შესაბამისობით — გამოჩენილი ვარსკვლავებით. დღესათვის იქაც კი ჩამკვდარი თეატრალური ცხოვრება. ვანტაჟის თეატრში ადრე კაცი დიდი გატყობილი თუ მოხვდებოდა, ახლა საერთოდ არ იმედობა ბოლომდე.

და აი, ჩვენ ჩავდით. იქ იყვნენ, რომ საქართველოში ომია, დამწვარი თბილისი, ზღონით ცოცხალ-მკვდრები ვართ და, საერთოდ, არაფერს ვქმნით — გაჩერებულია ქართული ფილმი და ქართული კულტურა. მათთვის მოულოდნელად ჩავიდა რუსთაველის თეატრი და ახალი რეპერტუარი შესთავაზა მაყურებელს. ეს იმის ნიშანია, რომ ქართველები არსებობენ. ჩვენს „რესტორანს“ კი დიდი თანადგომით შეხვდა რუსი მაყურებელი, ჩვენი კოლეგები. ამიტომაც ჩვენს ოთხივე სპექტაკლს საკმაო წარმატება და სიყვარული ზედა წილადა.

— თუ გქონდათ რაიმე პრობლემა გასტროლების დროს?

— რაც შეეხება პრობლემებს, თითქმის 40 წელიწადი თეატრში ვმუშაობ, ყველა გასტროლებში მიმიღია მონაწილეობა, მაგრამ ასეთი განსაკუთრებული პრობლემა, არაჩვეულებრივი მოპყრობა და კარგი გარემო, ჯერ არ გვქონია.

ეტყობა, ყველაფერი მონატრების ბრალი იყო. 1991 წელს მოსკოვში, კინოთეატრ „ოქტომბერში“ „ივანე მირისანის“ პრემიერას უჩვენებდნენ (ამ ფილმში ივანე მირისანის როლს ვაჟა-ფშაველას) (სამწუხაროდ, ქართველ მაყურებელს ჯერ არ უნახავს ეს ფილმი) — თუკი, ჩემთან მოვიდა კორესპონდენტი და ასეთი შეკითხვა მომცა: „აი, ახლა საქართველო რუსეთს ეცოდა და რას იტყვითო. მე ვუთხარი, ჯერ გავუყაროთ, ბატონო, და მერე, თუ მოგეწონება, ერთმანეთი და ვიგრძნობთ რაღაცას, შეიძლება დავვიწყლოთ და ისევ შევეყაროთ-მეთქი“. აღბრუნებ, ამ გარემოში იმდენად სხვადასხვად იმედობდა და ამიტომაც იყო ახლანდელი ჩვენი ურთიერთობა არაჩვეულებრივად თბილი.

ვიყავით სასტუმრო „როსიაში“. გვექონდა მშვენიერი კვება: საუზმე, სადილი და ვახშამი — მაღალი რანგის რესტორანში. ვახშამზე დილის საუზმესაც გვატანდნენ ზოლზე. ზუგრუბით ჩვენს მეგობრებს ვეუბნებოდა: ხალხო, დაიშასოვრეთო, კარგა ზაზ ჩვენ ასეთი რამე არ გვედირება-მეთქი.

და რაც მთავარია, მთელი თვის განმავლობაში გვექონდა ტრანსპორტი უფასოდ მგზავრობის სახით,

რომლის გამოყენება შეიძლებოდა მეტროში, ტროლეიბუსში, ტრამვაიში, ავტობუსში, გარდა თვითმფრინავისა და ტაქსისა. იქ ბოლო 100 მანეთი ღირს და ეს საბუთი ჩვენთვის დიდი შეღავათი იყო.

შეიძლება ჩვენმა რუსმა მეგობრებმა თავი გამოიღეს — არ წახვდით, ხალხო, ჩვენ ასეთები ჭართო, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში, თავის გამოდგმა კარგად გამოუვიდათ.

სპექტაკლები თითქმის ყოველდღე გვექონდა. წარმოდგენა 6 საათზე იწყებოდა. მოსკოველთათვის ეს ცოტა უჩვეულოდ დროა (საერთოდ იქ 7 საათზე იწყებენ), მაგრამ ჩვენი სპექტაკლები საკმაოდ დიდხანს გრძელდება და ამიტომაც გადავწყვიტეთ ერთი საათით ადრე დაგვეწყვიტო.

რაც შეეხება ბილეთის ღირებულებას, საერთოდ, ვანტაჟის თეატრის ბილეთი 1000 მანეთი ღირს (ეს ძალიან ცოტაა). ჩვენს სპექტაკლებზე კი 6000 მანეთად იყიდებოდა. ზოლო, იონის ბედნიერებაზე — 10000 მანეთად იყიდებოდა კი ავიდა, სპექტაკლის ორიგინალურად დადგმის გამო.

მთლიანად გასტროლები 331 მილიონი მანეთი დაჯდა.

— ეს ხომ საკმაოდ სოლიდური თანხაა. ვინ იყო თქვენი სპონსორი?

— ეს თანხა მთლიანად მოსკოვის მხარე გადართავდა. ჩვენი გენერალური სპონსორი იყო „БАНК РОССИЙСКИЙ КРЕДИТ“, მეორე მოწოდებ კი რუსეთის ფედერაციის კულტურის სამინისტრო, და „Государственный театр нации“ (ყოფილი ხალხთა მეგობრობის თეატრი).

— საქართველოდან თუ დაგვიმხარია ვინმე?

— საქართველოდან არავინ დაგვიმხარია. სამ თეატრი არ არის, დახმარებოც მესტო, საიდანაც მოგვას უნდა ელოდებოდა. ნუ დაგვაფუძვდება, რომ როგორც ფუნდამენტალური მეცნიერებებს სჭირდება დახმარება, მხარში დგომა სახელმწიფოს მხრიდან, ასევე სჭირდება თეატრსაც. იგი ხომ ყოველთვის იყო და არის ერის სულიერი დონის განსაზღვრელი და გამომსახველი. თეატრი ეს არის ადგილი, სადაც ერთი თავის ენაზე და თავის პრობლემებზე დაპირაკობს მსოფლიო კლასიკის მომწოდებელი. იგი აჩვენებს — ვინ ხარ შენ დღეს. და როგორც კი თეატრი შეწყვეტს არსებობას, არსებობას „შეწყვეტს“ ერიც — ვფიქრობ, კარგი იქნება, თუ ქარ-

თულ თეატრს საკუთარი გულშემატკივარი და მხარში მდგომი ეყოლება თავისვე ქვეყანაში.

— ბატონო კახი, გასტროლების ყოველთვის თან ახლავს კურიოზები, ისეთი, რომელიც შემდეგ ტკბილად გაგონდებათ. ამჟამად კურიოზების გარეშე ჩაიხარა გასტროლებმა?

— მართალი გითხრათ, როცა გასტროლებზე შეგვიფარო რაღაც აუცილებლად უნდა მოხდეს, ან ვიღაცს რაღაც უნდა დაეცხოს, ან ვიღაც უნდა დათვრეს, ვიღაცა წაიქცეს, მოვა მილიცა — ვეხვეწებით, არ დაიჭიროთ, ბატონო, არტისტა. რისი არტისტა, კაცო, გაუტყდა თავიო.

ამჟამად ოფიციალურად 94 კაცი ვიყავით წასული, რეჟისორებით, მსახიობებით, ჩამცმელებით, რეკვიზიტორებით, ტექნიკური პერსონალით და ა.შ. ამჟამად „ბებრები“ — დაახლოებით ათნი ვიყავით, დანარჩენი ახალგაზრდობა იყო. მათ სასახლოდ მინდა ვთქვა, რომ ამ გასტროლებზე ჩვენ საქართველოს კარგი დესპანები ვიყავით „უცხოეთში“, რომელსაც რუსეთი მჭია.

— თუ ვთქვილია შემთხვევა, რომ მოსკოვის ქუჩებში ეცნო?

— თქვენ წარმოიდგინეთ, რომ მცნობდნენ ყველაგან — ტროლეიბუსში, ქუჩაში, მაღაზიაში, ავტობუსში, ჩვენს წრეში ხომ — თავისთავად. ერთხელ მეგობრებთან ერთად ავტობუსით მივდიოდი. ერთი მთვრალი კაცი ამოვიდა, ხმაზედა ლაპარაკობდა თავისთვის, უცებ მოხედა და მინახა მე, და „Боже мой, это разве Кавсадзе?“. და ჩუქრად ხმა შემდეგ გაჩერებაზე უნდა ჩასულიყო, მაგრამ არ ჩავიდა, თქვენ როცა ჩახვალთ, მაშინ ჩავალ მეცო. ჩემთან ერთად მსახიობი დათო პაპუაშვილი მგზავრობდა და გვითხრა: „ეს კაცი ისეთი მთვრალი იყო დედის გერცნობდა და კახი იცნო, რაშია საქმე, მაშინ ხომ არ არისო“.

ერთხელ ინსპექტორმა მიცნო. გაგვიჩირა, მანქანაში ვისხდით და რომ შემოხმედა: „Ой, это Дон Кихот, ездайте, ездайте“.

რუსეთში საკმაოდ პოპულარულია ფილმები „Белое солнце пустыни“, „Дон Кихот“ და ის მოკლემეტრაჟიანი ფილმების სერიალი მე, გვი ბერიკაშვილი და ბადურ წულაძე გვებს რომ ვხედავთ.

ასე რომ, რუსეთში ქუჩაში მცნობდნენ, რაც ძალზე სასიამოვნოა ჩემთვის.

ესაუბრა თამარ პარესელიძე

კასი, როგორც ყველგან იყო

დისკლეიმერი
საპროტესტო
დატყობილი

როცა მაგივრებს, ისაა, რომ სულ ჩემს გარემოში ტრიალებს. რაღაცაა, რომ ლამის კეულოდ გადავდებ.

— რას აბიარებ?

— შემდეგში, როდესაც დავინახავ ვტაცებ ხელს და ყველაფერს დაეფაქვები. გავიგებ ყოველივე ამის მიზეზს.

მეორე საღამოს უცნობი ინგლისელი კვლავ გამოჩნდა. აგი რკინიგზის პლატფორმას მიუყვებოდა. რეი მისკენ გაეჭანა, მაგრამ ინგლისელი ხალხში გაუჩინარდა.

შესაძლოა, ეს ყველაფერი დამთხვევა იყო და მაინც...

მოგვიანებით, იმავე საღამოს, რეის სიგარეტი გაუთავდა. როცა გარეთ გამოვიდა, და ქუჩის კუთხეში მდებარე აფთიაქისკენ გაემართა, უკვე იცოდა, რომ ის ინგლისელი მას საღამე გზაში გადაეყრებოდა. ის-ის იყო, რეი ნეონის მოციმციმე ნათურების მკრთალ, მოწითალო სინათლეში მოექცა, რომ დაინახა, რკინიგზის მხრიდან დინჯად მომავალმა იმ კაცმა როგორ გადმოკვეთა ქუჩა.

რეიმ იცოდა, ეს მათი უკანასკნელი შეხვედრა იყო.

— ეი, შენ, მთლი აქ, სალაპარაკო მაქვს!

უცნობი შეჩერდა და ზიზღით გამოხედა. შემდეგ გაბრუნდა და გზა განაგრძო.

— მოიცა-მეთქი! მოდი, გავერკვეთ ერთხელ და

სამუდამოდ!

მაგრამ ინგლისელს უკან არ მოუხედავს. რეიმ ერთი შეიგინა და სიბნელეში გაუჩინარებული უცნობისკენ გაეჭანა.

— აქ მოდი-მეთქი! — დაიყვია კიდეც ერთხელ, მაგრამ ახლა ინგლისელი თითქმის გარბოდა.

რეი სწრაფი ნაბიჯით მიჰყვებოდა მას რკინიგზის ვაკისის გასწვრივ, ვაჭრო ქუჩით.

— ეშპასაც ვაულობარ. აქ მოდი-მეთქი! შენ გეუბნებიან! საქმე მაქვს.

ინგლისელი სულ უფრო და უფრო უჩქარებდა ნაბიჯს.

რეის სუნთქვა შეეკრა და გაჩერდა.

ინგლისელიც შეჩერდა. რეიმ დაინახა, თუ როგორ გაიბზინა ხელზე მაჯის საათმა, როცა ინგლისელმა ხელი აწია და მას თავისკენ უხმო. რეი მისკენ გაეჭანა. ინგლისელი ცოტა ხანს დაელოდა, შემდეგ ადგილიდან მოწყდა და ლიანდაგებთან ახლოს, რკინიგზის ყრილის გასწვრივ გაიქცა. ვაკისი მისგან რამდენიმე დუმიის მოშორებით, ოცი ფუტის სიღრმეზე იყო.

რეიმ ლამის სიბნელეში შორიდან მომავალი სტუმრობის ექსპრესის საყვირის ყრუ ხმა გაიგონა. ავტობუსი კედელი თითქმის ვაკისამდე აღწევდა. ინგლისელმა კედელს შემოუარა და წამით გაუჩინარდა. რეი ახლა მას უკვე ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა. მანაც შემოუარა კედელს და პირისპირ შეეჩინა მომლოდინე ინგლისელს. უკვე გვიან იყო. ძლიერი ხელები სწვდა რეის და ვაკისისკენ მოისროლა. რეი პაერს უმწოდ წაეპოტინა.

უკანასკნელი, რასაც თვალი ჰკიდა, იყო მისკენ საშინელი სისწრაფით მომავალი სტუმრობის ექსპრესი, ირგვლივ ყოველივეს საზარელი გრიალით რომ აყრუებდა.

+++

ცოტა ხნის შემდეგ, სიგარეტის ცისფერ ბოლში გახვეული ტანმალაი ინგლისელი ლინდა ბენკფორდის მონდნო ფიგურას უყურებდა და დინჯად ლაპარაკობდა: — როგორც ამ ისტორიის დასაწყისშივე შევნიშნე, ნამდვილი მკვლელობა — ეს ხელოვნებაა.

თარგმნ. რეზო გოგიბაძე

4X4

აზრები

ინსტიტუტში სწავლა რომ არ მსურს, ეს სრულიადაც არ ნიშნავს, რომ იქ არ მოვეწყობი.

უნდა ვაკეთებდე და... მადლობასაც კი აწაივნი მისდის.

აბიტურიენტი ნაწილმა იცის, რასაც ამბობს, ნაწილი კი ამბობს იმას, რაც იცის.

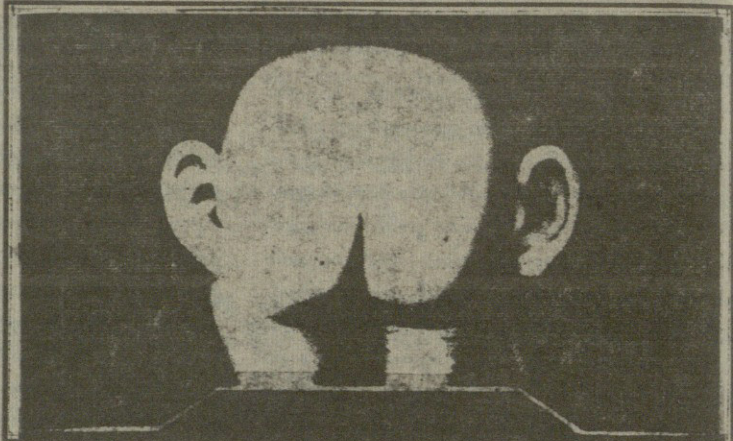
რაც მეტს კამ, მით უფრო გიჭირს სხვის ზურგს ამოფარება.

შეცდომებზე მაშინ სწავლობენ, როცა სხვა სახელმძღვანელოებზე ხელი არ მიუწვდება.

რა ხანია, მონური გულმოდგინებით ვთრგუნავთ საკუთარ თავში შეპატრონეს.

განუწყვეტილ იმას ვაკეთებ, რასაც არ

გაცილებით იოლია, აღმოვაფხვრათ ხელით შრომა, ვიდრე ტყუილად შრომა.

სრულიად საქართველოს ეროვნული უფროს-ლოგის პარტიის პრესცენტრი „ანაპანაპა“ თავს მოვალედ რაცხს, გაუფხოთ შეგდები.

მეგობრებო, მამულიშვილებო!

ყველას კარგად მოგესხენებათ, არსთა გამრჩევი ამას წინათ რა უბედურება დაატყვნა თავს პლანეტა მუშთარს, იუპიტერს (ამ პლანეტის შესახებ დანერვილებით იხ. „ვეფხისტყაოსანი“, სტროფი 968-ე, პროფ. ნ. ნათაძის სასკოლო გამოცემა). მთელი მსოფლიო (რასაკვირველია, ჩვენს გარდა) სუნთქვაშეკრული იმენდა ინფორმაციას იმის თაობაზე, თუ ზედიზედ რამდენჯერმე როგორ დაეძგრა ჩვენს ციურ მოძმეს დაშლილი ასტეროიდი. ერთი ნატეხი ზომით ჩვენი კოსტა დედამიწის ტოლი აღმოჩნდა, მეორე, მომცრო, ნიუიორკიდან ტოკიომდე რომ მანძილია, იმხელა.

უდარდულობის ორბიტაზე გაყვანილი კავშირის თანამგზავრის „მოცეცია-1“-ის მონაცემებით, მუშთარს (იუპიტერს) რატომღაც ასცდენია და კოსმოსში გზა მაინცდამაინც ჩვენი მიმართულებით გაუგრძელებია ასტეროიდის კიდეც ორ ნატეხს. მათგან ერთი თურმე სიდიდით ზესტაფონდისკირის მონაცვეთს უტოლდება, მეორე — ცნობილ ქართულ მოშიშშილეს.

ქართველებო, მამულიშვილებო, არხეინად იყავით! მიხედეთ ყველას საქმეს (ე.ი. ძარცვით გამგლე-გამომგლე, ისეირნეთ უჩა-ქუჩა, აფრქვიეთ სიბრძნე, სადაც ძეგლის ნახავთ; რა ინალელებათ?) იუპიტერს აცდენილი ის ორი ნატეხი რალა მაინცდამაინც ჩვენ დაგვეცემა თავზე?

სსეუპ-ის პრესცენტრი „ანაპანაპა“

ეს ფოტო „კავკასიონის“ წინა ნომერში გამოქვეყნდა და მკითხველს ვთხოვდით მისთვის სახელის დარქმევას. ბთავაზოვთ ზოგიერთ პარნიანს.

სულ სიცრუის და შიშის ქვეშ ყოფნით მართალ-ჯანმრთელიც გახდება ავად და შეუშინველად, ვერც იგრძნობს თავად, გადიქცევა ორყურა გავად.

ეს არც ბუნების შეცდომა და არც გაშენის მარცხია, უბრალოდ, ამ ამომრჩეველს კაცის თვისება არ სცხია და რჩება შთაბეჭდილება, ყურები გავას ასხია.

როგორც არც ყველა პარტია, არც ყველა „შტაბი“ შტაბია, არც ყველა თავი არ არის, რასაც ყურები აბია.

დასკვნა ერთია, ამ პორტრეტს რამდენიც ღუნდა უყურო: რომ ყველა გავა გავა, ყურიანი და უყურო.

- * უკან დახევა დაზვერვით.
- * ლაჩრული კონსენსუსი.
- * მოდუნდულებული ყურადღება.
- * ევოლუცია არასასურველი მიმართულებით.
- * სმენის დაქვეითება

რუსლან მიძაბერიძე

აზონია

ეს პოლიტ-ნაყარ-ნუყარი, სად აღარ თანადურთალი, ვის აღარ მიყიდულები, „შავ ფულად“ დანახურდალი, „მის“ კარვებში და კარვებში ლაქიად ნაყურყუტალი, ნამინისტრ-ნაცენზორალი, ბოლმით პირმონატურტალი, ვინც ვერ მოასწრო, ეთქვლიფა ნაძრცვი და ნაჭურდალი, წერის და კითხვის არმცოდნე „ქაფი“ ნალეღელურდალი,

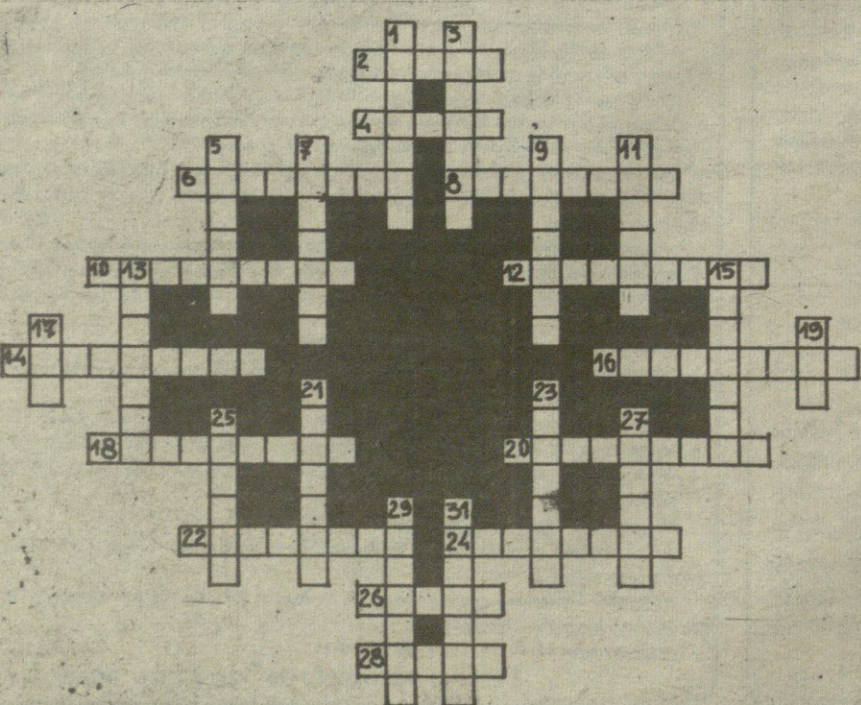
ნამკურნალ-უკურნებელი, ყველა მედროვე მურდალი, „მოძრაობაში“ „ჩეკად“ და „სოც-დეკად“ შენაურთალი, რომ კიდეც ერთხელ იხმარონ მასა ტვინდანაბურდალი და ბლავის შეთხლებული ჯოგი ნაგამსახურდალი.

რუსლან მიძაბერიძე 23. 07. 94.

- * დიდ ...თან პატარა ყურებს როდის გასვლია მართალი.
- * „რა ენა წახდეს...“
- * „თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების კაცი“
- * სტუმრად ყურებთან.
- * ქვესიმელოტე.
- * რაც უნდა ჭირი მამკერძოთ, ქვეას არ შევეკრი ზავითა.
- * „სასიკვდილო მე ვარ მხოლოდ...“
- * ამბიციური წამხედურობა.
- * გზა მალალი საზოგადოებისაკენ.
- * „აქ რამ მოგიყვანა, შე მადლიანო შენა, ჰაა?“

ბია მერაულია

კროსვორდი

თარაზულად: 2. ზოგი საეკლესიო დოცების კრებულები; 4. ხანაიებულები; 6. ოქრომკედის ფართო ზონარი ტანისამოსზე მოხავედბად; 8. სამიკიტრო, სასადილო; 10. ავტოკეფალიას მოკლებული ეკლესიის მღვდელმთავარი; 12. დიდი კალია; 14. საქონლის ხორცის ნეკნებს შუა ნაწილი; 16. სამხედრო საავადმყოფო; 18. არაპარ-მონთულობა; 20. ბეღადობა, ხელმძღვანელობა; 22. ორენოვანი წარწერა; 24. ტკბილეული; 26. ბერძნულ მითოლოგიაში სიბინძურით ცნობილი ელადის მეფე; 28. ქართული სუროთმოდერების ძეგლი; 30. სიბინძურით ცნობილი ელადის მეფე; 32. ქართული სუროთმოდერების ძეგლი; 34. სიბინძურით ცნობილი ელადის მეფე; 36. ქართული სუროთმოდერების ძეგლი.

შპაულად: 1. სახამართლო განაჩენის გადახინჯვა; 3. პრინცესას სახელწოდება ზოგიერთი ქვეყნის სამეფო კარზე; 5.

ეკლესიისთვის გაცემული საბუთი; 7. უფხო, უწნარო, უხეირო აღამიანი; 9. დებულება, რომელსაც დამტკიცება არ სჭირდება; 11. ღვინის გურგელი; 13. ფიჭიანი თაფლი; 15. საჯარისო შენაერთი ძველ რომში; 17. საღებავი; 19. ინგლისური აღკობილიანი სახმელნ; 21. მცირე რანგის დიპლომატიური წარმომადგენელი; 23. დაბეჭდვა; 25. სისხლნაკლებობა; 27. ჭრელი ცხენი; 29. ისტორიული მხარე საქართველოში; 31. პირად კეთილდღეობაზე ზრუნვა.

შეადგინა ანა ჯაფარიძე

29-ე ნომერში გამოქვეყნებული კროსვორდის პასუხები:

თარაზულად: 5. მარგანეცი; 8. კალი; 9. აკი; 10. ნოღია; 13. კოლორიტი; 14. ონკერი; 20. „ურგა“; 21. ზვარი; 22. აურა; 23. აბლი; 24. სინუსიტი; 26. დანი; 27. თებრულე; 30. კოპიქი; 32. მერი; 34. კვართი; 35. ზუტორი; 36. კულისი.

შპაულად: 1. თურინჯი; 2. გრანდი; 3. ტრენავი; 4. ლასლი; 5. მორჩილი; 6. იაპონია; 7. სკენე; 11. პოსტგემევი; 12. ესპერანტოსტი; 15. კრაქსი; 16. მანია; 17. ოზონი; 18. მიძი; 19. ბანდა; 24. „სტალკერი“; 25. ინდოსატი; 28. როკა; 29. კისელი; 31. თუარა; 32. მაისური; 33. ითხვისი.